

Lasten ja nuorten suojelu sosiaalisen median haitoilta

Hanketyöryhmän väliraportti

Sosiaali- ja
terveysministeriö

Sosiaali- ja terveysministeriön
RAPORTEJA JA MUISTIOITA | 2026:22

Lasten ja nuorten suojeleminen sosiaalisen median haitoilta

Hanketyöryhmän väliraportti

Hanketyöryhmä lasten ja nuorten suojelemiseksi
sosiaalisen median haitoilta

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Sosiaali- ja terveysministeriö
CC BY-NC-ND 4.0

ISBN pdf: 978-952-00-9864-3
ISSN pdf: 2242-0037

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2026

Lasten ja nuorten suojele sosiaalisen median haitoilta Hanketyöryhmän väliraportti

Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2026:22

Julkaisija Sosiaali- ja terveysministeriö

Tekijä/t	Taneli Puumalainen, Marjo Malja, Laura Francke, Helena Haikonen, Mirva Keckman, Mirka-Tuulia Kuoksa, Laura Kuusio, Tiina Louhi, Terhi Mustonen, Amanda Mäkelä, Kimmo Mäkinen, Roosa Patrakka, Leo Pekkala, Tuomas Pulkkinen, Sanna Puura, Essi Suonvieri, Saara Salomaa		
Toimittaja/t	Marjo Malja, Mirva Keckman, Tuomas Pulkkinen, Mirka-Tuulia Kuoksa, Essi Suonvieri		
Yhteisötekijä	Hanketyöryhmä lasten ja nuorten suojelemiseksi sosiaalisen median haitoilta		
Kieli	suomi	Sivumäärä	101

Tiivistelmä

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti työryhmän lasten ja nuorten suojelemiseksi sosiaalisen median haitoilta sekä etsimään keinoja turvallisuuden vahvistamiseksi. Työryhmän väliraportti kuvaa kevään 2026 aikana tehtyä työtä. Työryhmä on tähän mennessä käynyt läpi kansallista ja EU-tasoista sääntelyä, kartoittanut muiden maiden tilannetta ja niiden ratkaisuja, pohtinut erityisesti kansallisen sääntelyn mahdollisuuksia sekä koostanut asiaan liittyvää tutkimustietoa. Työryhmä on järjestänyt kuulemisia tässä työn vaiheessa keskeisiksi katsomilleen tahoille sekä laajan lasten ja nuorten kuulemisen.

Raportissa todetaan, että sosiaalinen media on keskeinen osa nuorten arkea: lähes kaikki nuoret käyttävät sitä, usein useita tunteja päivässä. Sillä on merkittäviä hyötyjä liittyen läheisten kanssa yhteydenpitoon, vertaistukeen, oppimiseen ja itseilmaisuuksiin sekä osallisuuteen. Samalla siihen liittyy merkittäviä riskejä lapsille ja nuorille, kuten haitalliset vaikutukset terveyteen ja kehitykseen, riippuvuuksia ylläpitävät algoritmit, haitalliset sisällöt ja kontaktit, kiusaaminen, ahdistelu, seksuaaliväkivalta ja disinformaatio.

Työryhmä esittelee joitain vaihtoehtoisia toimintatapoja suojata lapsia sosiaalisen median haitoilta, mutta jatkaa työtään edelleen syksyn 2026 aikana. Syksyn 2026 ajalle on suunniteltu mm. vanhempien kuulemista.

Asiasanat sosiaalinen media, lapset (ikäryhmät), nuoret, lapsen kehitys

ISBN PDF	978-952-00-9864-3	ISSN PDF	2242-0037
Asianumero	VN/5069/2026	Hankenumero	-

Julkaisun osoite <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-9864-3>

Skydd av barn och unga mot skadeverkningar av sociala medier Arbetsgruppens halvtidsrapport

Social- och hälsovårdsministeriets rapporter och promemorior 2026:22

Utgivare Social- och hälsovårdsministeriet

Författare Taneli Puumalainen, Marjo Malja, Laura Francke, Helena Haikonen, Mirva Keckman, Mirka-Tuulia Kuoksa, Laura Kuusio, Tiina Louhi, Terhi Mustonen, Amanda Mäkelä, Kimmo Mäkinen, Roosa Patrakka, Leo Pekkala, Tuomas Pulkkinen, Sanna Puura, Essi Suonvieri, Saara Salomaa

Redigerare Marjo Malja, Mirva Keckman, Tuomas Pulkkinen, Mirka-Tuulia Kuoksa, Essi Suonvieri

Utarbetad av Arbetsgruppen för att skydda barn och unga mot skadeverkningar av sociala medier

Språk finska

Sidantal 101

Referat

Social- och hälsovårdsministeriet har tillsatt en arbetsgrupp för att skydda barn och unga mot skadeverkningar av sociala medier och för att utreda metoder för att stärka säkerheten. Arbetsgruppens halvtidsrapport redogör för det arbete som utförts under våren 2026. Arbetsgruppen har hittills gått igenom regleringen på nationell nivå och EU-nivå, kartlagt andra länders situationer och lösningar, särskilt granskat den nationella regleringens möjligheter och sammanställt forskningsdata om ämnet. Arbetsgruppen har ordnat höranden av de aktörer som i detta skede bedömts vara centrala samt genomfört ett omfattande hörande av barn och unga.

I rapporten konstateras att sociala medier spelar en betydande roll i ungas vardag: nästan alla unga använder dem, ofta flera timmar om dagen. Sociala medier är till stor nytta då det kommer till kamratstöd, inlärning, delaktighet, självuttryck och att hålla kontakten till närstående. Samtidigt innebär de betydande risker för barn och unga, såsom negativa konsekvenser för hälsan och utvecklingen, beroendeframkallande algoritmer, skadligt innehåll och skadliga kontakter, mobbning, trakasserier, sexuellt våld och desinformation.

Arbetsgruppen presenterar några alternativa sätt att skydda barn mot skadeverkningar av sociala medier, men fortsätter sitt arbete hösten 2026. Under hösten 2026 ska arbetsgruppen bland annat höra föräldrar.

Nyckelord sociala medier, barn (åldersgrupper), unga, barnets utveckling

ISBN PDF 978-952-00-9864-3
Ärendenummer VN/5069/2026

ISSN PDF 2242-0037
Projektnummer -

URN-adress <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-9864-3>

Protecting children and young people from the harms of social media Interim report of the project working group

Reports and Memorandums of the Ministry of Social Affairs and Health 2026:22

Publisher	Ministry of Social Affairs and Health		
Author(s)	Taneli Puumalainen, Marjo Malja, Laura Francke, Helena Haikonen, Mirva Keckman, Mirka-Tuulia Kuoksa, Laura Kuusio, Tiina Louhi, Terhi Mustonen, Amanda Mäkelä, Kimmo Mäkinen, Roosa Patrakka, Leo Pekkala, Tuomas Pulkkinen, Sanna Puura, Essi Suonvieri, Saara Salomaa		
Editor(s)	Marjo Malja, Mirva Keckman, Tuomas Pulkkinen, Mirka-Tuulia Kuoksa, Essi Suonvieri		
Group author	Working group for the project on protecting children and young people from the harms of social media		
Language	Finnish	Pages	101

Abstract

The Ministry of Social Affairs and Health appointed a working group to examine how to protect children and young people from the harms of social media and to strengthen their safety. The working group's interim report describes the work done in spring 2026. So far, the working group has examined national and EU-level regulation, mapped out the situation in other countries and their solutions, considered particularly the possibility of introducing national regulation and collected relevant research data. At this stage of the work, the working group has held consultations with the key parties and an extensive consultation with children and young people.

The report states that social media is an integral part of daily life for young people. Nearly all of them use it, often for several hours a day. Social media has significant benefits. It helps children and young people stay connected with family and friends, find peer support, learn, express themselves and feel less alone. However, at the same time, social media poses considerable risks for children and young people, such as the harmful impact on health and development, addictive algorithms, harmful contents and contacts, bullying, harassment, sexual violence and disinformation.

In this report, the working group presents some alternative ways to protect children from the harms of social media, but it will continue its work in autumn 2026. For example, it has scheduled a consultation with parents for the autumn.

Keywords social media, children (age groups), young people, child development

ISBN PDF	978-952-00-9864-3	ISSN PDF	2242-0037
Reference number	VN/5069/2026	Project number	-

URN address <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-9864-3>

Sisältö

Lapset ja nuoret tarvitsevat suojaa	8
1 Tausta	10
1.1 Sosiaalisen median määritelmä.....	11
1.2 Sosiaalisen median vaikutuksesta lapsiin ja nuoriin	12
1.2.1 Tutkimuskirjallisuuden rajoitukset	13
1.2.2 Sosiaalisen median hyödyt	14
1.2.3 Sosiaalisen median haitat	16
1.2.4 Sosiaalinen media ja haavoittuvassa asemassa olevat nuoret.....	25
1.2.5 Sukupuolten väliset erot	27
1.2.6 Sosiaalisen median haittojen ehkäisy.....	28
1.2.6.1 Sosiaalisen median käytön rajoittaminen	28
1.2.6.2 Terapeuttiset interventiot	29
1.2.6.3 Sosiaalisen median luku- ja turvataidot.....	29
1.2.6.4 Digitaalisten taitojen opettaminen perusopetuksessa.....	31
1.2.6.5 Perheen ja vanhemmuuden rooli sosiaalisen median haittojen ehkäisyssä	32
1.3 Taustalla oleva lainsäädäntö	33
1.3.1 EU:n yleinen tietosuojasetus (GDPR) ja kansallinen tietosuojalaki	33
1.3.2 Sähkökauppadirektiivi.....	34
1.3.3 EU:n digipalveluasetus (DSA).....	36
1.3.3.1 Euroopan komission ehdotus iänvarmennukseen	38
1.3.4 Audiovisuaalisia mediapalveluja koskeva direktiivi (2010/13/EU).....	41
1.3.5 Kuvaohjelmalaki (710/2011)	42
1.3.6 Muu lapsia ja nuoria koskeva kansallinen lainsäädäntö	43
1.3.7 Kansainväliset ihmisoikeussopimukset ja perustuslaki	44
1.3.8 Lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan torjumista verkossa koskeva sääntely	47
1.4 Komission tiedonanto verkkokiusaamisen torjumista koskevasta toimintasuunnitelmasta	48
1.5 Sosiaalisen median käyttöä koskevat suositukset Suomessa	52
1.6 Asiaan liittyvät toimenpiteet Valtakunnallisessa nuorisotyön ja -politiikan ohjelmassa (VANUPO) 2024–2027	54
1.7 Asiaan liittyvät toimenpiteet Väkipallaton lapsuus suunnitelmassa 2026–2033	55
1.8 Asiaan liittyvät toimenpiteet Kansallisissa medialukutaidon ja mediakasvatuksen linjauksissa.....	57
2 Lasten ja nuorten kuuleminen	58

3	Työryhmän muut kuulemiset	59
4	Kansainvälinen vertailu	60
4.1	Pohjoismaat.....	64
4.1.1	Norja	64
4.1.2	Tanska	66
4.1.3	Ruotsi	68
4.1.4	Islanti	68
4.2	Muut EU-maat.....	69
4.2.1	Ranska	69
4.3	Muut maat.....	70
4.3.1	Australia.....	70
4.3.2	Iso-Britannia.....	73
5	Vaihtoehtoisia tapoja suojella lapsia sosiaalisen median haitoilta	75
5.1	Kansalliset vaihtoehdot	75
5.1.1	Kansallisen lainsäädännön vaihtoehdot	75
5.1.1.1	Erillinen laki	75
5.1.1.2	Tietosuojalain muuttaminen	78
5.1.1.3	Erillinen laki – vaihtoehto 2.....	79
5.1.1.4	Yhdistelmä edellä esitetyistä sääntelyvaihtoehdoista.....	81
5.1.1.5	Älypuhelimien käyttöön tai hankintaan kohdistuva ikäraja	82
5.1.2	Ei-lainsäädännölliset kansalliset vaihtoehdot	82
5.2	EU-tason vaihtoehdot	84
5.2.1	EU-lainsäädäntöön vaikuttaminen	84
5.2.1.1	EU:n yleinen tietosuoja-asetus (GDPR).....	84
5.2.1.2	EU:n digipalveluasetus (DSA).....	85
5.2.2	Ei-lainsäädännölliset EU-tasoiset vaihtoehdot	86
6	Johtopäätökset	87
	Liitteet	88
	Työryhmän asettamispäätös.....	88
	Kysely 11-12 -vuotiaille.....	88
	Kysely 13-17 -vuotiaille.....	88
	Lähteet	89

LAPSET JA NUORET TARVITSEVAT SUOJAA

Sosiaalisen median palveluiden käytöstä on tullut merkittävä osa ihmisten arkea viimeisen 20 vuoden aikana. Palveluiden yhteiskunnallisiin vaikutuksiin nähden niiden sääntely on ollut pitkään vähäistä. Toisaalta näiden alustojen kehitysnopeus on valtava, mikä tekee tarkoituksenmukaisen ja ajantasaisen sääntelyn kehittämisestä hankalaa. Viime vuosien aikana Euroopan unioni on antanut digisääntelyä, jolla alustojen toimintaa tehdään avoimemmaksi ja palveluja turvallisemmaksi. Kuitenkin valtaosassa Euroopan maista on tekeillä kansallisia toimia lasten suojelemiseksi sosiaalisen median haitoilta. Eri maita yhdistää huoli lasten turvallisuudesta ja tarve hakea toimivia ratkaisuja.

Valtaosa nuorista käyttää huomattavan paljon aikaa arjessaan sosiaalisen mediassa. Tiedämme, että sosiaalisen median käytössä on sekä positiivisia että negatiivisia vaikutuksia lapsille. Hyötyjä, joita lapset ja nuoret saavat, joudutaan puntaroimaan tiedettävien haitallisten vaikutusten kanssa. Lapsella on oikeuksia, jotka muodostavat kokonaisuuden. Esimerkiksi lapsen oikeus sananvapauteen ja lapsen oikeus elää väkivallasta vapaata elämää ovat osa lapsen oikeuksien kokonaisuutta, jossa kokonaisharkintaa käyttäen täytyy punnita, mikä ratkaisu parhaiten turvaisi lapsen etua. YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan (artikla 3) lapsen etu on asetettava etusijalle kaikissa lasta koskevissa toimissa. Näin ollen myös sosiaalista mediaa koskevissa suojaustoimissa, mukaan lukien lainsäädännössä, täytyy harkita sitä, mikä ratkaisu turvaa parhaiten lapsen hyvinvoinnin, kehityksen ja turvallisuuden kokonaisuutena.

Sosiaalisessa mediassa ilmenevä väkivalta ja turvattomuus on laajasti tunnistettu ongelma, jonka lapset kohtaavat eri maissa. Tarpeessa rajoittaa sosiaalisen median käyttöä on kiinnitetty huomiota tietosuojaan, tietoturvaan, käytön määrään ja tapoihin (esimerkiksi riippuvuutta aiheuttavat elementit sovelluksissa sekä siihen, mitä muuta lapset voisivat vaihtoehtoisesti tehdä sosiaalisen median käytön sijaan) sekä lasten turvaamiseen haitallisilta sisällöiltä sekä kontakteilta. Haitallisia sisältöjä ja kontakteja ovat erityisesti lapsiin kohdistuva seksuaaliväkivalta sekä vihamielinen ja väkivaltainen sisältö. Lasten ja nuorten altistuminen sopimattomalle mainonnalle, groomingille sekä vihamieliselle ja väkivaltaiselle sisällölle, joita algoritmit mahdollisesti vielä vahvistavat, voi tuottaa esimerkiksi ahdistusta, aggressiivisuutta, levottomuutta tai muuta itselleen tai muille haitallista käytöstä.

Työryhmän tehtävänannon mukaisesti raportti keskittyy lasten ja nuorten turvallisuuden edistämiseen sekä sosiaalisen median haitoilta suojaamisen näkökulmaan. Haluan kiittää koko työryhmää jo tähän asti tekemästään työstä. Erityiskiitos taustalla olevan tutkimustiedon kokoamisesta kuuluu Terhi Mustoselle, Helena Haikoselle, Marjo Maljalle ja Tiina Louhelle sekä Silja Kosolalle, lasten ja nuorten kuulemisen yhteenvedosta Laura Kuusiolle sekä kansainvälisen vertailun pääasiallisesta kirjoittamisesta Mirva Keckmanille. Taustalla olevaa sääntelyä ovat kirjoittaneet monet työryhmäläisistä, mutta erityisesti Tuomas Pulkkinen ja Mirka-Tuulia Kuoksa.

Kaikista suurin kiitos kuuluu kuitenkin lapsille ja nuorille. Yli 61 000 lasta ja nuorta halusi antaa arvokkaita näkemyksiään tähän työhön. Olemme saaneet erittäin ainutlaatuisen kuulemisen aineiston. Tulemme syksyllä 2026 koostamaan myös lapsille ja nuorille itselleen suunnatun palautteen heidän antamistaan vastauksista.

Taneli Puumalainen, työryhmän puheenjohtaja

1 Tausta

Valtioneuvoston kanslia julkaisi 4.2.2026 esiselvityksen sosiaalisen median käytön rajoittamisesta lapsilta ja nuorilta¹. Esiselvityksen pohjalta, lasten ja nuorten digitaalisten kasvuympäristöjen turvallisuutta edistämään sekä sosiaalisen median haitoilta suojaamiseksi sosiaali- ja terveysministeriö asetti 27.2.2026 hankkeen ajalle 1.3.–31.12.2026. Hankkeen tavoitteena on kartoittaa, miten nykyiset käytännöt, ohjauskeinot ja sääntely vastaavat toimintaympäristön tarpeisiin, sekä selvittää vaihtoehtoja ja toimintamalleja, joilla lasten ja nuorten turvallisuutta voitaisiin parantaa. Hankkeessa tarkastellaan myös Suomea koskevan EU-sääntelyn asettamia reunaehdoja mahdollisille suojatoimille.

Hanketta toteuttavan työryhmän tehtävänä on:

1. Määritellä aihealueeseen liittyvät oikeudelliset ja toiminnalliset reunaehdot.
2. Kartoittaa kansainvälisiä ja EU-tason esimerkkejä eri ohjauskeinoista ja turvallisuutta vahvistavista ratkaisuista.
3. Laatia ehdotus vaihtoehtoisista toimintamalleista.
4. Arvioida vaihtoehtojen vaikutuksia monialaisesti, mukaan lukien vaikutukset lapsiin ja nuoriin, palveluntarjoajiin, viranomaistoimintaan ja perusoikeuksiin.
5. Kuulla lapsia ja nuoria vaihtoehtoisista toimintamalleista ja niiden vaikutuksista.
6. Tehdä yhteistyötä keskeisten sidosryhmien kanssa, esimerkiksi työpajojen, kuulemisten ja muiden vuorovaikutteisten menetelmien avulla.
7. Laatia luonnos mahdollisesta lakiesityksestä, mikäli arvioinnin perusteella säädösperusteinen ratkaisu osoittautuu tarkoituksenmukaiseksi.
8. Vastata hankkeen kokonaisuudesta ja etenemisestä asetetun aikataulun mukaisesti.

Työryhmän asettamispäätös, mukaan lukien kokoonpano, on liitteenä 1.

1 [VN/3534/2026](#)

1.1 Sosiaalisen median määritelmä

Sosiaalisella medialla tarkoitetaan internetpohjaisia digitaalisia palveluita, joissa keskeistä on käyttäjien tuottama, jakama ja muokkaama sisältö (Kaplan & Haenlein, 2010). Palveluille on ominaista myös käyttäjien välinen linkittyminen profiilien ja verkostojen kautta, mikä mahdollistaa sosiaalisten suhteiden muodostamisen ja ylläpidon sekä vuorovaikutuksen digitaalisessa ympäristössä (Boyd & Ellison, 2007). Sosiaalinen media on siten samanaikaisesti tekninen alusta ja sosiaalisen vuorovaikutuksen ympäristö (Kietzmann ym., 2011).

Sosiaalisen median palvelut voidaan jäsentää niiden ensisijaisen käyttötarkoituksen perusteella esimerkiksi verkkoyhteisöpalveluihin (esim. Instagram, Facebook, SnapChat), videonjakoalustoihin (esim. YouTube, TikTok, Vimeo), viesti- ja keskustelupalveluihin (esim. WhatsApp, Telegram, SnapChat), suoratoistopalveluihin (esim. Twitch, TikTok Live, Youtube Live), peliyhteisöpalveluihin (esim. Discord, Steam Community, Twitch) sekä anonyymeihin keskustelupalveluihin (esim. Jodel, Reddit, Ylilauta). Käytännössä monet nykyiset alustat yhdistävät useita näistä ominaisuuksista samaan palveluun.

Viime vuosina sosiaalinen media on muuttunut yhä vahvemmin algoritmien ohjaamaksi ympäristöksi, jossa käyttäjille esitettävä sisältö perustuu pitkälti personoituihin suosituksiin. Tämä muuttaa vuorovaikutusta ja käyttäjien roolia: sisältö ei välity enää pääosin omien verkostojen kautta, vaan algoritmit valikoivat sitä käyttäjän aiemman toiminnan ja oletetun kiinnostuksen perusteella (esim. Metzler ym., 2023). Samalla käyttäjien toiminta ja alustojen toimintaa ohjaavat tekniset ratkaisut muovaavat jatkuvasti toisiaan (Metzler ym., 2023).

Algoritmisen sisällönsuosittelun lisäksi sosiaalisen median palveluissa hyödynnetään usein muitakin käyttäjän sitoutumista lisääviä suunnitteluratkaisuja, joita tutkimuskirjallisuudessa kuvataan muun muassa käsitteillä *persuasive design* ja *dark patterns* (Sala ym., 2024; Mildner ym., 2023). Tällaisia ratkaisuja ovat esimerkiksi automaattinen sisällön toisto, loputon sisältövirta, jatkuvat ilmoitukset sekä sosiaalisen palkitsemisen mekanismit, kuten tykkäykset, streakit ja näkyvät seuraajamäärät. Näiden tavoitteena on ohjata käyttäjän huomiota, lisätä palveluissa vietettyä aikaa sekä vahvistaa palveluiden toistuvaa käyttöä. Tällaiset suunnitteluratkaisut voivat ohjata käyttäjien ajankäyttöä sekä sitä, millaisille sisällöille he palveluissa altistuvat.

Työryhmän lapsille ja nuorille suunnatussa kyselyssä (liite 2 ja 3) sosiaalinen media, eli some, määriteltiin tarkoittavan sellaisia internetissä toimivia palveluja ja sovelluksia, joissa ihmiset voivat viestiä ja olla yhteydessä muihin, seurata toisiaan sekä tehdä ja jakaa omaa sisältöä. Sisällöt voivat olla esimerkiksi tekstejä, videoita, kuvia ja kommentteja. Joskus sisältöä jaetaan vain tietyille ihmisille ja joskus kaikille.

1.2 Sosiaalisen median vaikutuksesta lapsiin ja nuoriin

Kun arvioidaan sosiaalisen median vaikutusta lapsiin ja nuoriin, yksi keskeinen huomioitava seikka on näissä palveluissa käytetty aika. Digitaalinen media ja sosiaalisen median palvelut ovat monella lapsista ja nuorista huomattava osa heidän arkeaan.

Lasten ja nuorten kuulemisessa (STM, 2026) lähes kaikki 11–13 -vuotiaista lapsista (97 %) kertoivat käyttävänsä sosiaalista mediaa. Lapset kertovat, että kahdella kolmesta on oma tili jossain palvelussa ja noin kolmannes käyttää somea ilman omaa tiliä palvelussa. Lapsista 29 % käyttää sosiaalista mediaa 3–5 tuntia päivässä ja 7 % yli viisi tuntia päivässä (katso tarkemmin lasten ja nuorten kuulemisen raportin luku 2.1.1). Vastaavasti 98 % 13–19 -vuotiaista nuorista käyttää sosiaalista mediaa ja heistä 88 % kertoo omaavansa sosiaalisen median tilin ja 10 % käyttää sosiaalista mediaa ilman omaa tiliä. 64 % nuorista käyttää sosiaalista mediaa yli kolme tuntia päivässä. (katso tarkemmin lasten ja nuorten kuulemisen raportin luku 2.2.1).

Myös aiemmin tehdyt selvitykset vahvistavat havaintoa merkittävästä ajankäytöstä sosiaalisessa mediassa. Some ja nuoret -selvityksen (2024) mukaan 13–17-vuotiaista nuorista noin 75 % arvioi viettävänsä internetissä yli 20 tuntia viikossa ja noin 17 % yli 51 tuntia viikossa (Ebrand Group, 2024). Pelastakaa lapset ry:n tekemässä selvityksessä (2025b) 21 prosenttia 13–15-vuotiaista nuorista arvioi käyttävänsä ruutua enemmän kuin viisi tuntia päivässä.

Nuoremmissa ikäryhmissä käyttö painottuu erityisesti sosiaalisen median ja viestinnän alustoille. Esimerkiksi suomalaisia lukiolaistyttöjä koskeneessa tutkimuksessa älypuhelimella vietettiin keskimäärin 5,8 tuntia päivässä, josta noin 3,9 tuntia sosiaalisen median alustoilla (Kosola ym., 2024a). Näin ollen sosiaalisen median sisällöillä, käyttötavoilla ja vuorovaikutuksen laadulla on merkitystä nuorten hyvinvoinnin ja kehityksen kannalta.

Kaikkiaan tutkittua tietoa sosiaalisen median hyödyistä ja haitoista löytyy runsaasti (näistä tarkemmin luvuissa 1.2.2 ja 1.2.3). Yleisesti ottaen on huomioitavaa, että sosiaaliseen mediaan yhdistetyt haitat eivät rajaudu lapsiin ja nuoruusikäisiin. Kehitysvaiheiseen liittyvät erityispiirteet tekevät lapsista ja nuorista kuitenkin erityisen haavoittuvia sosiaalisen median haitoille, kun sen käyttö on samanaikaisesti heidän ikäryhmässään hyvin yleistä (Kosola & Miettinen, 2026).

Vanhemmista irtautuminen ja itsenäisen toimijuuden asteittain haltuunotto ja harjoittelu; aivojen ja tunnesäätelyn kehitykseen liittyvä riskikäyttäytymisen korostuminen; seksuaalisuuden, seksuaalisen ja sukupuoli-identiteetin kehitykseen liittyvä seksuaalisuuden tutkiminen; sekä sosiaalisten ja erityisesti ikätoverisuhteiden

korostuminen kuuluvat nuoruusiän kehitykselle tyypillisiin ilmiöihin, joiden on esitetty lisäävän nuorten haavoittuvuutta sosiaalisen median haitoille (Montag ym., 2024; Orben ym., 2024; Schittenhelm ym., 2025).

Nuoruusiässä, noin 10–25-vuotiaana, kehitystä tapahtuu niin fysiologisen, kognitiivisen, psykologisen, sosiaalisen kuin identiteetin alueella. Aivojen kehitys jatkuu ihmisillä noin 25 -vuotiaaksi asti (Steinberg, 2015; Kosola & Marttinen, 2021). Varhais- ja keskinuoruudessa (alakoulun lopussa ja yläkouluiässä) aivoissa kypsyy niin sanottu limbinen järjestelmä, joka vastaa tunnereaktioista ja sosiaalisista palkinnoista. Vasta yli 20-vuotiaana kypsyy etuotsalohko, ja sen myötä syvälinen syy-seuraussuhteiden ymmärtäminen, impulssikontrolli ja kyky nautinnon viivästämiseen. Tämä aivojen kehityksessä täysin normaali vaihe selittää, miksi nuoret ottavat usein lapsia ja aikuisia suurempia riskejä varsinkin, jos palkintona voi olla kavereiden hyväksyntä. Juuri näihin sosiaalisiin palkintoihin sosiaalisen median algoritmit iskevät: itsestään epävarma nuori alkaa seurata suosittua vaikuttajaa ja omaksuu tämän usein kyseenalaisen arvomaailman ja kehostaan epävarmalle nuorelle TikTok syyttää laihdutusvideoita (Kosola & Miettinen, 2026).

Yhdysvaltalaisessa Adolescent Brain Cognitive Development -tutkimuksessa on havaittu, että mitä nuorempa aloittaa sosiaalisen median käytön ja mitä runsaampaa käyttö on, sitä varmemmin nuorelle kehittyy masennusoireilua (Nagata ym., 2025a). Suuret Internetin ja sosiaalisen median käyttömäärät ovat myös yhteydessä keskittymisvaikeuksiin, vaikeuksiin koulussa ja vähäiseen yöuneen (Kosola ym., 2024b; Kiviruusu & Paavonen, 2024; Pyhälto ym., 2025; Nagata ym., 2026). Suurimmassa riskissä ovat ne lapset ja nuoret, joilla on jo muutenkin elämässä erilaisia riskitekijöitä. Sosiaalinen media pahentaa siis entisestään nuorten polarisaatiota, sillä kaikilla nuorilla ei ole kotona vanhempia, jotka pystyvät rajaamaan lastensa liiallista sosiaalisen median käyttöä tai auttamaan heitä, jos nuoret joutuvat pulaan sisällön, vääränlaisten yhteyksien tms. takia.

1.2.1 Tutkimuskirjallisuuden rajoitukset

Tutkimustiedon tulkintaan liittyy useita tutkimusasetelmiin ja -menetelmiin, teoreettisiin viitekehyksiin, yksittäisten tutkimustulosten vertailuun ja arviointiin sekä sosiaalisen median teknologian luonteeseen liittyviä haasteita.

Sosiaalinen media, sen käyttöön liittyvät teknologiat ja lasten ja nuorten käyttötavat (esimerkiksi käytetyt alustat, kuten TikTok, Snapchat tai Discord) kehittyvät nopeasti. Tieteellisen tutkimuksen suunnittelu, aineistonkeruu, analyysi ja julkaisu on prosessina verrattain hidas. On esitetty, että esimerkiksi erityisesti nuorten

suosima sosiaalisen media alusta TikTok, jonka toimintamalli perustuu algoritmien suositteluun sisältöön, on muuttanut sosiaalisen median kenttää laajemmin (Gerbaudo, 2025). Tutkimuskirjallisuudessa on niin ikään esitetty, että sosiaalisen median haitat nuoruusiässä yhdistyvät erityisesti TikTokkiin (Conte ym., 2024). Systemaattiset katsaukset ja meta-analyysit sosiaalisen median käytöstä ja sen vaikutuksista sisältävät tyypillisesti tutkimuksia 2010-luvulta alkaen. Tutkimustieto uusien teknologioiden (esimerkiksi tekoälysovellukset) ja palveluiden vaikutuksista kertyy hitaasti, ja on epävarmaa, missä määrin erilaisia teknologioita koskeva tutkimus on yleistettävissä.

Sosiaaliseen mediaan liittyville ilmiöille, esimerkiksi sosiaalisen median ongelmalliselle käytölle tai verkossa tapahtuvalle häirinnälle, ei ole tutkimuskirjallisuudessa vakiintuneita käsitteitä tai arviointimenetelmiä. Esimerkiksi kussakin yksittäisessä tutkimuksessa käytetty verkossa kohdatun seksuaalisen väkivallan määritelmä tai mittari voi vaikuttaa huomattavasti siihen, kuinka yleiseksi tai harvinaiseksi ilmiö tutkimuksessa arvioidaan (Schittenhelm ym., 2025).

Pitkittäistutkimuksia sosiaalisen median vaikutuksista on toistaiseksi vähän, ja sen yhteyksiä erilaisiin hyötyihin ja haittoihin on tutkittu pääosin poikkileikkaustutkimuksissa. Poikkileikkaustutkimusten perusteella ei ole mahdollista arvioida luotettavasti syy-seuraussuhteita sosiaalisen median käytön ja erilaisten hyötyjen tai haittojen välillä. Esimerkiksi itsetuhoisuuteen liittyville verkkosisällöille altistumisen ja itsetuhoisen käyttäytymisen välillä poikkileikkaustutkimuksessa havaittu yhteys ei välttämättä tarkoita, että sisällöille altistuminen vaikuttaa itsetuhoisen käyttäytymisen aloittamiseen tai voimistumiseen. Samoin sosiaalisen median sinällään myönteinen mahdollisuus pitää yhteyttä kavereihin, ei automaattisesti tarkoita, että tämä olisi kaikille lapsille ja nuorille odotettava myönteinen seuraus sosiaalisen median käytöstä, koska sama alusta voi olla väline myös esimerkiksi kiusaamiselle.

1.2.2 Sosiaalisen median hyödyt

Vaikka työryhmän tehtävänä on miettiä keinoja suojella lapsia sosiaalisen median haitoilta, luomme tiiviin katsauksen myös siihen, mitkä voidaan nähdä sosiaalisen median mahdollisina hyötyinä lapsille ja nuorille. Tärkein nuorten älypuhelimien käyttötarkoitus on kavereihin ja perheeseen yhteydenpitäminen (Pitkänen ym., 2024), mikä tapahtuu pitkälti sosiaalisen median sovellusten kautta. Tätä pidettiin myös tärkeimpänä myönteisenä asiana, mitä älypuhelimien käyttö oli nuorille tarjonnut.

Nuorille tärkeinä digitaalisen median hyötyinä korostuvat erityisesti ystävyys-suhteiden ylläpito, yhteydenpito ja vertaisten kanssa jaetut kokemukset (The Children's Society, 2022). Sosiaalinen media voi puolestaan tarjota nuorille sosiaalista tukea, yhteisöllisyyden kokemuksia sekä mahdollisuuksia identiteetin rakentamiseen. Meta-analyysien mukaan sosiaalisen median aktiivinen käyttö, kuten viestintä ja sisällön tuottaminen, on yhteydessä kokemukseen verkossa saatavasta sosiaalisesta tuesta (Godard & Holtzman, 2024). Pelkkä passiivinen sisällön seuraaminen ei tuota vastaavia hyötyjä. Verkossa saatava sosiaalinen tuki on puolestaan yhteydessä nuorten korkeampaan itsearvostukseen (Zhou & Cheng, 2022).

Kuulemisessa (STM, 2026) lapset ja nuoret vahvistavat aiempaa tutkimuksista saatua tietoa: sosiaalinen media on keskeinen yhteydenpidon väline kavereihin, perheeseen ja sukulaisiin ja se tukee vertaissuhteiden ylläpitämistä. Sosiaalista mediaa käytetään myös harrastuksissa, nuorisotyössä, vertaisryhmissä sekä tiedonsaannissa, oppimisessa ja luovassa ilmaisussa (katso tarkemmin lasten ja nuorten kuulemisen raportin luvut 2.1.3, 2.2.2 ja 2.2.3.)

Sosiaalisen median myönteiset vaikutukset ovatkin todennäköisimpiä silloin, kun käyttö on aktiivista ja vuorovaikutteista. Hyödyt korostuvat erityisesti nuorilla, jotka voivat sosiaalisen median kautta löytää vertaistukea ja yhteisöllisyyttä esimerkiksi vähemmistöasemassa tai tilanteissa, joissa mahdollisuudet sosiaaliseen vuorovaikutukseen omassa lähiympäristössä ovat rajalliset (Sala ym., 2024; Valkenburg ym., 2022; Zhou & Cheng, 2022).

Tutkimuksissa on lisäksi esitetty, että sosiaalinen media voi tukea nuorten itseilmaisua, identiteetin kehitystä ja kiinnostuksen kohteiden tutkimista. Sisällön tuottaminen, kokemusten jakaminen ja osallistuminen samanhenkisiin yhteisöihin voivat tarjota nuorille mahdollisuuksia käsitellä omia kokemuksiaan, arvojaan ja kiinnostuksen kohteitaan myös sellaisista aiheista, joita ei välttämättä käsitellä kasvokkaisissa vuorovaikutustilanteissa (Haddock ym., 2022; OECD, 2025).

Sosiaalinen media on muodostunut nuorille tärkeäksi väyläksi journalistisen tiedon ja uutisten seuraamiseen. Nuoret kohtaavat uutisia sosiaalisen median sisältövirroissa, vertaisten jakamana sekä algoritmien suosittamana. TikTok on Uutismedian liiton mukaan 13–18-vuotiaiden nuorten tärkein väylä uutisiin. Uutisia seuraa heidän selvityksensä mukaan alustalta 53 prosenttia nuorista. Nuorten toiseksi tärkeimmäksi uutiskanavaksi on vuonna 2025 noussut Instagram. Kantar Media Oy:n Uutismedian liitolle tekemän Nuoret ja uutis mediasuhde -tutkimuksessa 45 prosenttia nuorista kertoo, ettei näkisi uutismedian sisältöjä mistään muualta, jos se ei olisi TikTokissa. (Uutismedian liitto, 2026.)

Tutkimusten mukaan uutisten seuraaminen sosiaalisen median kautta on yhteydessä nuorten kiinnostukseen uutisia ja ajankohtaisia ilmiöitä kohtaan sekä uutisiin liittyvään medialukutaitoon (Ku ym., 2019; Røsok-Dahl ym., 2024). Sosiaalinen media voi lisäksi madaltaa nuorten kynnystä tiedon hakemiseen ja yhteiskunnallisten ilmiöiden seuraamiseen, sillä uutisia, vertaistukea ja erilaisia näkökulmia on saatavilla nopeasti osana nuorten arkista mediankäyttöä. Samalla sosiaalinen media voi tarjota nuorille mahdollisuuksia osallistua ajankohtaisia ilmiöitä koskevaan keskusteluun ja löytää samanhenkisiä yhteisöjä (OECD, 2025).

1.2.3 Sosiaalisen median haitat

Sosiaalisesta mediasta lapsille ja nuorille mahdollisesti aiheutuvat haitat ovat moninaiset. Toisaalta alustoilla on riippuvuutta ruokkivia mekanismeja, disinformaatiota ja itsessään haitallista sisältöä, mutta sosiaalisilla medioilla on myös muita vahingollisia vaikutuksia käyttäjilleen.

Koukuttavien algoritmien ohessa sosiaalisen median ongelmia aiheuttavat sisältö, yhteydet, käytös ja alaikäisten käyttäjien tekemät sopimukset (Livingstone & Stoilova, 2021). Sisältö viittaa pornon ja väkivallan lisäksi disinformaatioon, joka voi jopa järkyttää yhteiskuntarauhaa, syömishäiriöitä ja itsetuhoisuutta lietsovaan sisältöön, joka esiintyy varsinkin TikTokissa, sekä vaarallisiin haasteisiin ja väkivaltaisiin tekoihin yllyttävään sisältöön (Christensen, 2025; Hussein, 2025). Yhteydet ja käytös kuvaavat, miten sosiaalinen media toimii alustana verkkovälitteiselle kiusaamiselle ja häirinnälle. Yksinäiset lapset ja nuoret ovat suurimmassa vaarassa tulla hyväksikäytetyksi sosiaalisessa mediassa alkaneen yhteyden jälkeen (Someturva, 2025). Sopimukset viittaavat siihen, miten alaikäiset nuoret myöntävät sosiaalisen median alustoille oikeuden käyttäjätietojen keräämiseen ja hyödyntämiseen sekä kohdennettuun markkinointiin, vaikka alle 18-vuotiaiden ja etenkin alle 15-vuotiaiden tulisi Suomen kuluttajansuojalainsäädännön mukaan olla erityisen suojelun piirissä. Sosiaalisen median koukuttavuus näkyy myös Kouluterveyskyselyssä: 47 % yläkoululaisista tytöistä kertoo olevansa netissä silloinkin, kun he eivät sitä halua (Kiviruusu & Paavonen, 2024).

Vahingollisuuden asteesta ja siitä, miten haittoja voisi rajata, esiintyy erilaisia näkemyksiä. Esimerkiksi nuorisotutkijoiden politiikkasuositukset (Happonen ym., 2026) korostavat, että sosiaalisen median vaikutukset lapsiin eivät ole yksiselitteisesti negatiivisia ja ikärajoitusten, ja käytön rajoittamisen sijaan huomio tulisi kohdistaa enemmän alustojen haitallisiin piirteisiin. Työryhmä kuuli nuorisotutkijoita asiasta (ks. tarkemmin luku 3). Tässä luvussa on pyritty kuvaamaan erilaisia havaittuja haittoja tiiviisti. Itse havaittujen haittojen johdosta mahdollisia suojaamistoimia esitellään luvussa 5.

Lasten ja nuorten kuulemisessa (STM, 2026) kysyttiin sosiaalisen median käytön ongelmista. Nuoret kertoivat tunnistetuimmiksi ongelmiksi sen, että sosiaalisessa mediassa voi joutua seksuaaliväkivallan kohteeksi, osa nuorista tulee kiusatuksi ja kohtaa ahdistelua ja että siellä voi nähdä väkivaltaista sisältöä. (Katso tarkemmin raportin luku 2.2.4.). Raportti käsittelee monipuolisesti lasten ja nuorten näkemyksiä. Yleisesti ottaen on hyvä huomata, että lapsen iän myötä näkemykset sosiaalisesta mediasta jonkin verran vaihtelevat, esimerkiksi neljännes alle 13–14-vuotias (25 %) ajattelee, että aikuiset ovat liian huolissaan lasten ja nuorten somen käytöstä. 15–17-vuotiaista tätä mieltä on enää noin viidennes (19 %) ja täysikäisistä vain noin joka kymmenes (9 %) (Raportin luku 2.2.4).

Kuvio 1. *Liittyykö someen mielestäsi sellaisia ongelmia, jotka pitäisi yhteiskunnassa ratkaista? Valitse 1–5 mielestäsi tärkeintä. Jos ongelmia ei mielestäsi ole, valitse viimeinen vaihtoehto. (13–19-vuotiaat, N= 40 063, %)*

Ongelmallinen käyttö

Lapsia ja nuoria koskettavia sosiaalisen median haittoja liittyy erityisesti sen ongelmalliseen käyttöön. Ongelmallisella käytöllä viitataan sosiaalisen median yhteydessä tyypillisesti hallitsemattomaan tai pakonomaiseen toimintaan, joka heikentää yksilön hyvinvointia tai toimintakykyä. Ongelmallisen sosiaalisen median käytön maailmanlaajuinen esiintyvyys on arviolta noin 5–13 % (Cheng ym., 2021; Meng ym., 2022), ja sitä esiintyy erityisesti nuorilla ja nuorilla aikuisilla (Boniel-Nissim ym., 2024). Suomalaisia nuoria koskevissa tutkimuksissa ongelmallisen käytön esiintyvyys on vaihdellut käytetystä mittarista ja ikäryhmästä riippuen noin 9–16 %:n välillä (Paakkari ym., 2021; Kosola ym., 2024; Hylkilä ym., 2023). Lisäksi WHO:n koululaiskyselyaineistoon (HBSC) perustuvassa tutkimuksessa kohonnutta riskiä ongelmalliseen käyttöön havaittiin noin kolmanneksella 11–15-vuotiaista (Paakkari ym., 2021), ja yhdeksäsluokkalaista koskeneessa ESPAD-kyselytutkimuksessa 28 % pojista ja 46 % tytöistä raportoi liiallisen sosiaalisen median käytön piirteitä (Castrén ym., 2022).

Lasten ja nuorten kuulemisessa (STM, 2026) kysyttiin niistä sosiaalisen median koukuttavista ominaisuuksista, joiden takia ikäraja sosiaalisen median käyttöön olisi tarpeellinen. Kuten kuvioista 2 ja taulukosta 1 ilmenee (raportissa tarkemmin luvussa 2.2.6.3), ikäryhmien välillä on merkittäviä näkemuseroja. Yli 18-vuotiaat nuoret ovat heitä nuorempia useammin valmiita asettamaan erilaisia ikärajoja. Heistä yli puolet ajattelee, että palveluille, jotka tarjoavat loputtomasti selattavaa tai sisältävät päivittäiseen käyttöön sitouttavia ominaisuuksia, tulisi asettaa ikärajoja.²

Kaikki nuorten ikäluokat yhteen laskien kysymykseen sosiaalisen median koukuttavista ominaisuuksista, joiden vuoksi nuoret olisivat valmiita asettamaan somen käytölle ikärajoja: 37 % nuorista näkee, että ikäraja olisi tarpeellinen tilanteessa, jossa palvelu tarjoaa loputtomasti selattavaa. 33 % katsoo, että päivittäiseen käyttöön sitouttavien sisältöjen (ns. streakit) käyttöön tulisi olla ikäraja. 25 % ajattelee, että hälytyksiä lähettävälle tai sisällönsuositusalgoritmeja käyttävälle palvelulle tulisi olla ikäraja.

2 Nuorten kyselyn kysymys 21: Alla on erilaisia 'koukuttavia' some-ominaisuuksia — eli asioita, jotka saavat käyttämään somea pidempään. Kuvittele, että tällaisille ominaisuuksille tulisi ikäraja. Valitse ne ominaisuudet, joiden takia ikäraja olisi mielestäsi tarpeen.

Kuvio 2. Alla on erilaisia 'koukuttavia' some-ominaisuuksia — eli asioita, jotka saavat käyttämään somea pidempään. Kuvittele, että tällaisille ominaisuuksille tulisi ikäraja. Valitse ne ominaisuudet, joiden takia ikäraja olisi mielestäsi tarpeen. (13–19-vuotiaat, N= 40 063, %)

Taulukko 1. Sosiaalisen median koukuttavat ominaisuudet, joiden takia ikäraja olisi nuorten mielestä tarpeellinen (ikäryhmän mukaan, N= 40 063, %)

Ominaisuus	13–14-vuotiaat	15–17-vuotiaat	Yli 18-vuotiaat	Kaikki
Palvelu tarjoaa loputtomasti selattavaa	31	39	57	37
Ominaisuus, joka sitouttaa käyttämään palvelua päivittäin (ns. streakit)	28	36	52	33
Palvelu lähettää hälytyksiä ja push-ilmoituksia	25	26	32	26
Palvelu käyttää sisällönsuositus-algoritmeja (nämä ovat algoritmeja, jotka tarjoavat yksilöllisiä suosituksia käyttäjälle tämän aiemman toiminnan mukaan)	20	27	41	25
Palvelu aloittaa videoiden toiston automaattisesti edellisen päätyttyä	17	21	31	20
Palvelussa voi näyttää, että on huomionnut toisen sisältöä (esim. tykkäykset ja muut reaktiot)	15	17	25	16
Ikärajaa ei tarvita minkään luetellun ominaisuuden takia	40	34	20	35

Yhteys masennus- ja ahdistusoireisiin, kuormittuneisuuteen, univaikeuksiin

Meta-analyysien mukaan ongelmallinen sosiaalisen median käyttö on yhteydessä masennus- ja ahdistusoireisiin sekä lisääntyneeseen kuormittuneisuuteen (esim. Shannon ym., 2022; Sala ym., 2024). Lisäksi sekä ongelmallinen että runsas tai myöhäiseen iltaan ajoittuva sosiaalisen median käyttö ovat yhteydessä univaikeuksiin (Ahmed ym., 2024). Riski sosiaalisen median ongelmalliseen käyttöön voi olla korostunut muun muassa nuorilla; joilla on vaikeuksia tunteiden säätelyssä tai identiteetin kehityksessä; joilla on mielenterveydenhäiriöitä ja oireita; jotka kokevat korostuneesti kielteisiä tunnetiloja; tai joilla on ikätoverisuhteisiin liittyviä vaikeuksia (Pazdur ym., 2025).

Lapset ja nuoret kertoivat (STM, 2026), että mikäli he eivät voisi käyttää sosiaalista mediaa, se vaikuttaisi heihin monella tavalla, mutta myös heidän palautumiseensa ja vapaa-ajan viettoon. Suurin osa nuorista arvioi, että he nukkuisivat enemmän (60 %), käyttäisivät enemmän aikaa harrastuksiin (52 %) ja liikkuisivat enemmän (55 %). He myös tapaisivat kavereitaan useammin (59 %) ja keskustelisivat enemmän perheenjäsentensä kanssa (57 %). Toisaalta 51 % ajattelee, että he olisivat useammin yksinäisiä ilman sosiaalista mediaa. (katso tarkemmin raportin luku 2.2.3.)

Tutkimusnäyttö sosiaalisen median käytön (sosiaalisessa mediassa vietetty aika tai käytön aktiivisuus/passiivisuus) suorasta yhteydestä mielenterveyden oireisiin on ristiriitaista. Tuoreessa pitkittäistutkimuksessa (Cheng ym., 2026) ei kahden vuoden seurannan aikana havaittu yhteyttä varhais- ja keskinuoruusikäisten aiemman sosiaalisen median käytön ja myöhempien mielenterveyden oireiden välillä. Tutkimusnäyttö viittaa kuitenkin siihen, että digitaalisten laitteiden käytön varhaisempi aloitus on yhteydessä runsaampaan digitaalisen median käyttöön 15-vuotiaana, erityisesti sosiaaliseen vuorovaikutukseen tarkoitettujen alustojen osalta (Slater ym., 2025).

Lasten ja nuorten terveyteen aiheutuvia vaikutuksia koskevia tutkimustuloksia katsottaessa on erityisesti huomioitava sitä, että sosiaalisen median alustat ovat vuodesta 2015 lähtien muuttaneet muotoa. Aiemmin sosiaalinen media perustui tosielämän ihmissuhteiden vahvistamiseen, nykyiset algoritmit hyödyntävät mekanismeja, jotka ruokkivat tutkitusti riippuvuutta. Näitä mekanismeja ovat mm. tykkäykset, katoavat viestit ja päättymätön sisältövirta (Montag ym., 2019). Juuri näiden mekanismien vuoksi kalifornialainen tuomioistuim päättyi pitämään Instagramin omistaja Metaa ja YouTube'n omistaja Googlea syyllisinä nuoren naisen mielenterveysongelmiin keväällä 2025 (Hays ym., 2026).

Sosiaalisen median haitallinen toimintalogiikka

Erityisiä haittoja ja riskejä on liitetty myös tiettyjen sosiaalisen median palveluiden erityispiirteisiin. Tällaisia erityispiirteitä ovat esimerkiksi algoritmien suositteluun sisältöön voimakkaasti painottuva toimintamalli sekä erilaiset tavat esittää sisältöä ja vuorovaikuttaa käyttäjän kanssa.

Lyhytkestoisien videosisällön (kestoltaan tyyppillisesti muutamasta sekunnista muutama minuuttiin) ongelmallinen käyttö on yhdistetty systemaattisissa katsauksissa ja meta-analyyseissä (Nguyen ym., 2025; Tang ym., 2026) heikompaan mielenterveyteen. Nguyenin ja kumppaneiden tutkimuksessa (2025) ongelmalliseen tai intensiiviseen käyttöön yhdistyi myös kognitiivisia vaikeuksia erityisesti keskittymisen ja toiminnanohjauksen alueella.

Ongelmallisen käytön riski saattaa olla korostunut lyhytkestoiseen, algoritmien suositteluun ja käyttäjälle räätälöityyn videosisältöön perustuvissa sosiaalisen median palveluissa (Conte ym., 2024). Toimintamalli on yleistynyt sosiaalisen median palveluissa, mutta sen yhteyksiä erilaisiin haittoihin on tutkittu myös erityisesti TikTok-sovelluksen käyttäjillä. Ongelmallinen TikTokin käyttö on yhdistetty masennukseen ja ahdistuneisuuteen sekä muuan muassa kehonkuvan ja itsetunnon haasteisiin (Conte ym., 2024; Galanis ym., 2025).

Sosiaalisen median haitalliset sisällöt ja haitallinen vuorovaikutus alustoilla

Sosiaalisen median käyttöön liittyvät haitat voivat välittyä erilaisten sisältöjen ja vuorovaikutuksen kautta. Esimerkiksi sosiaalinen vertailu visuaalisissa someympäristöissä on yhdistetty heikompaan kehonkuvaan (Bonfanti ym., 2025), ja altistuminen riskikäyttäytymistä esittävälle sisällölle on yhdistetty nuorten riskikäyttäytymiseen (Purba ym., 2023). Sosiaalisen median käyttöön voi lisäksi liittyä erilaisia verkossa kohdattavia riskejä, kuten altistumista haitalliselle sisällölle, häirinnälle tai ei-toivotulle seksuaaliselle lähestymiselle (Livingstone & Stoilova, 2021). Tekoälyn kasvava käyttö alustoilla voi heijastua myös lasten ja nuorten kokemiin haitallisiin sisältöihin (mm. vääristymät, deepfake-videot).

Lasten ja nuorten sosiaalisen median käyttöön yhdistetyt vakavat haitat liittyvät myös haitalliseen sisältöön alustoilla. Haitallinen sisältö voi olla muun muassa kuva- tai videomateriaalia itseä vahingoittavasta käyttäytymisestä (esimerkiksi viiltely, itsemurha, syömishäiriöt), vaarallisia somehaasteita tai väkivaltakuvastoa. Pelastakaa lapset ry:n selvityksessä (2025b) noin joka viides 9–15-vuotiaista vastaajista oli kohdannut verkossa raakaa väkivaltasisältöä. Useampi kuin joka kolmas 13–15-vuotias oli kohdannut itsetuhoisuuteen liittyvää sisältöä tahtomattaan ilman että olisi aktiivisesti etsiytynyt sen pariin. Itsetuhoisuuteen liittyvän sisällön kohtaaminen on yhdistetty itsetuhoisuuden lisääntymiseen (muun muassa aloittamiseen ja vakavoitumiseen) ja normalisointiin, kielteisiin tunnekokemuksiin ja mielialan laskuun sekä itsetuhoisten ajatusten voimistumiseen (Susi ym., 2023).

Lasten ja nuorten kuulemisessa (STM, 2026) haitallisia sisältöjä on kuvattu erityisesti luvussa 2.2.4 ja 2.2.6. Lapset ja nuoret kuvaavat sitä, että sosiaalisen median palvelut eivät ole kaikki heidän silmissään samanlaisia. Nuoret tunnistavat, että jotkin somepalvelut ovat hyvin haitallisia ja turvattomia nuorille. Tätä perustellaan esimerkiksi kiusaamisella, tuntemattomilla ihmisillä, seksuaalisella tai väkivaltaisella sisällöllä ja valeinformaatiolla.

Lapsiin ja nuoriin kohdistuva väkivalta sosiaalisen median alustoilla

Lapset ja nuoret kohtaavat verkossa merkittävässä määrin kiusaamista ja väkivaltaa. Lapset ja nuoret tunnistavat sosiaalisen median käyttöön liittyviksi suurimmiksi ongelmiksi seksuaaliväkivallan, ahdistelun ja kiusaamisen (STM 2026).

Väkivalta kaikkineen on monimuotoista ja vaikka kaikki lapset eivät kohtaa onneksi väkivaltaa lapsuudessaan, kohdalle osuessaan se voi olla erittäin vahingollista. Väkivallaton lapsuus -toimenpidesuunnitelmassa kuvataan, että digitaalisella väkivallalla on monia muotoja ja motiiveja. Lapsia mm. houkuteltaan, painostetaan tai pakotetaan tekemään seksuaalisia tekoja ja kuvaamaan niitä. Väkivallan tekijä voi hakea luottamusta lapselta esiintymällä valheellisesti lapsena tai nuorena tai vaan lähettää lapselle nopeasti yhteyden muodostumisen jälkeen seksuaalisia viestejä, kuvia tai videoita. Lapsia voidaan houkuttaa myös taloudellisista motiiveista joutu-
tuen lähettämään itsestään seksuaalisävytteisiä kuvia ja videoita ja kun tekijä saa tiedostot haltuunsa, hän alkaa kiristää lapselta rahaa uhkaamalla muutoin lähettää kuvat lapsen somekontakteille ja tähän voi liittyä myös lapsen uhkaamiseen väkivallalla tai tappamisella. (STM, 2025).

Lasten ja nuorten väkivallan kokemuksia on selvitetty useissa selvityksissä. Muun muassa:

- Mannerheimin lastensuojeluliiton vuonna 2024 toteuttamassa verkkokyselyssä 13–18-vuotiaista vastaajista 36 % kertoi joutuneensa verkossa kiusatuksi vähintään kerran. 44 % kaikista vastaajista kertoi saaneensa ikäviä kommentteja, ja 38 % oli kokenut ulkopuolelle jättämistä verkossa. Halventavia videoita, kuvia tai juoruja oli levitetty 24 % vastaajista, ja uhkailua, pakottamista ja kiristystä oli kohdannut 21 %.
- EUKids Online 2025 -tutkimuksen Suomen osuuden mukaan 4.-9.-luokkalaisista lapsista ja nuorista kaikkiaan 21 % oli edeltävän vuoden aikana kokenut jossain ympäristössä loukkaavaa tai ilkeää kohtelua. Vastaajista 11 % oli tullut kiusatuksi vain kasvokkain, 5 % vain internetissä ja 5 % sekä internetissä että kasvokkain. (Heikkiniemi ym., 2026)
- Pelastakaa lapset ry:n vuonna 2025 toteuttamassa selvityksessä 9–15-vuotiaista vastaajista 16 % oli kokenut ulkopuolelle jättämistä, kiusaamista, haukkumista tai pilkkaamista verkossa (Pelastakaa lapset, 2025b).

- Lapsiuhritutkimuksen (Mielityinen ym. 2022) mukaan kuudesluokkalaisista noin joka viides (22 %) oli kokenut internetissä (eri digitaaliset verkkoympäristöt ja sovellukset) kiusaamista tai haukkumista viestien välityksellä.
- Kouluterveyskyselyn (THL, 2025) mukaan noin joka kolmas 8.- ja 9.-luokkalaisista tytöistä sekä lukiossa tai ammattikoulussa opiskelevista tytöistä oli kokenut seksuaalista häirintää tai ahdistelua edeltävän vuoden aikana³.
- Pelastakaa lapset ry:n vuonna 2025 toteuttamaan kyselyyn (Pelastakaa lapset, 2025a) vastanneista 11–17-vuotiaista lapsista ja nuorista 21 % oli kohdannut aikuisen tekemää seksuaaliväkivaltaa verkossa (esimerkiksi seksuaalissävyytteisten viestien tai kuvien lähettämistä tai pyytämistä).

Jo kansallisessa lapsiuhritutkimuksessa (Mielityinen ym, STM, 2023) todettiin, että seksuaaliväkivallan kokemukset ovat yleistyneet sekä kuudes- että yhdeksäsluokkalaisilla tytöillä vuodesta 2013. Tytöillä tuntemattomien rooli seksuaaliväkivallan toisena osapuolena on yleistynyt merkittävästi. Myös pakottamista ja muuta väkivaltaa raportoidaan seksuaaliväkivallan yhteydessä aiempaa enemmän. Uusin lapsiuhritutkimus on tekeillä, joten vuoden 2026 lopulla on saatavissa uusinta vertailutietoa.

Niin kutsuttu 'grooming' eli lapsen houkuttelu seksuaalisiin tarkoituksiin ei ole lasten seksuaalisen hyväksikäytön ilmiönä uusi, mutta sen muodot ovat internetin ja sosiaalisen median käytön yleistymisen myötä muuttuneet. Kansainvälisen tutkimuskirjallisuuden systemaattisessa katsauksessa (Schittenhelm ym., 2025) arviot verkon välityksessä tapahtuvan groomingin (jatkossa digitaalinen grooming) yleisyydestä vaihtelevat tyypillisimmin 12 – 20 %:n välillä.

Digitaalisten alustojen mahdollistama anonymiteetti, levinneisyys, yhteydenpidon yksityisyys sekä identiteetin väärentämiseen liittyvien teknologioiden kehitys (esimerkiksi deep fake -teknologiat) lisäävät lasten ja nuorten riskiä joutua groomingin uhreiksi. Sekä digitaaliseen että kasvokkain tapahtuvaan groomingiin voi liittyä myös muuta lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä. Uhrin houkuttelu, pakottaminen, fyysinen ja emotionaalinen eristäminen sekä yhteydenpidon salailu ovat tekijöiden keskeisiä keinoja sekä digitaalisessa että kasvokkain tapahtuvassa groomingissa

3 Kysymys: oliko joku häirinyt tai ahdistellut vastaajaa seksuaalisesti viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana eri paikoissa.

(Ringerberg ym., 2022). Digitaaliselle groomingille erityisenä piirteenä yhteydenpito muuttuu seksuaalissävyytteiseksi huomattavan nopeasti, jopa tunneissa. Pelastakaa lapset ry:n kyselytutkimuksen (Pelastakaa lapset, 2025a) mukaan seksuaalissävyytteisiä viestejä aikuiselta saaneista lapsista yli puolet (51 %, n=481) kertoi keskustelun muuttuneen seksuaalissävyytteiseksi alle tunnissa. Teknologian välityksellä tekijän on mahdollista pitää tiiviisti yhteyttä uhriin, mikä mahdollistaa uhrin kontrolloinnin ja eristämisen aiempaa tehokkaammin.

Väkivallaton lapsuus -toimenpidesuunnitelmaan (Korpilahti ym. 2025) sisältyy toimenpide vuosille 2026–2033: Koulutetaan ammattilaisia (sosiaalityöntekijät, opiskeluhoito palvelut, nuoriso työntekijät, ICT-asiantuntijat) digiväkivallasta ilmiönä ja toimintatavoista, rikostyypeistä huomioiden tekoäly, alustoista, tunnistamisesta ja ilmoitus velvollisuudesta ja algoritmien toiminnasta. Asiasta lisää luvussa 1.7.

1.2.4 Sosiaalinen media ja haavoittuvassa asemassa olevat nuoret

Sosiaalisen median haittoja ja hyötyjä on tutkittu pääosin ryhmätasolla. Nuorten kokemissa hyödyissä ja alttiudessa haitoille on yksilöllisiin riskitekijöihin (muun muassa psyykinen tai fyysinen terveydentila, yksinäisyys, erilaiset persoonallisuustekijät) ja suojaaviin tekijöihin (muun muassa perhe- ja ikätoverisuhteet) liittyvää vaihtelua. Yksilöllisten tekijöiden lisäksi tutkimuskirjallisuudessa on esitetty erilaisia ryhmätason riskitekijöitä, joiden pohjalta voidaan tunnistaa mahdollisesti erityisen haavoittuvassa asemassa olevia ryhmiä. Erilaisissa riskitekijöissä on myös oletettava kasautumista: esimerkiksi nuoret, joiden sosiaalisen median käyttö on ongelmallista, kohtaavat sosiaalisessa mediassa todennäköisemmin myös muita haittoja. Vähemmistöihin kuuluvat nuoret saattavat olla muita nuoria alttiimpia sosiaalisen median haitoille, mutta myös sosiaalisen median hyödyt (esimerkiksi vertaistuki ja mahdollisuus identiteetin tutkimiseen) voivat olla heille erityisen merkityksellisiä.

Yksinäisyys ja ikätoverisuhteisiin liittyvät vaikeudet on tunnistettu mahdollisiksi riskitekijöiksi sosiaalisen median haitoille. Pelastakaa lapset ry:n selvityksessä (2025b) itsensä jatkuvasti yksinäiseksi kokevista lapsista joka neljäs vietti ruudun äärellä yli 5 tuntia päivässä. Kansainvälisissä tutkimuksissa yksinäisyys on yhdistetty ongelmalliseen digitaalisen median käyttöön (Fam & Männikkö, 2025; Mestre-Bach ym., 2025) ja on esitetty, että yhteydet ovat kaksisuuntaisia. Nuoret, joilla on sosiaalisen median ulkopuolella ikätoverisuhteisiin liittyviä vaikutuksia (esimerkiksi heikommat ikätoverisuhteet tai kiusaamiskokemuksia), voivat olla muita nuoria alttiimpia ongelmallisen käytön kehittymiselle (Pazdur ym., 2025) ja sosiaalisen median haitallisille vaikutuksille (Orben ym., 2024). MLL:n selvityksessä (2025)

jatkuvasti verkkokiusaamista kokevista nuorista suurempi osa (48 %) käytti puhelinta tai sosiaalista mediaa yli 4 tuntia päivässä, kun vastaava osuus kaikista nuorista oli 41 %.

Mielenterveyden häiriöiden ja oireiden (erityisesti masennus, ahdistuneisuus ja sosiaalinen ahdistuneisuus) on pitkittäistutkimuksissa todettu ennustavan myöhempää sosiaalisen median ongelmallista käyttöä (Pazdur ym., 2025). Myös lapsuudenaikaisilla kielteisillä elämänkokemuksilla (esimerkiksi väkivalta tai laiminlyönti), kielteisten tunnekokemusten korostumisella, tyytymättömyydellä elämään, murehtimistaipumuksella ja identiteettikehityksen vaikeuksilla on havaittu yhteys myöhempään ongelmalliseen käyttöön (Pazdur ym., 2025). Pelastakaa lapset ry:n selvityksessä (2025b) itsensä jatkuvasti surulliseksi kokevista lapsista joka neljäs vietti ruudun äärellä yli 5 tuntia päivässä, ja he kohtasivat haitallisia sisältöjä verkossa muita enemmän. Masennuksen on joissakin pitkittäistutkimuksissa havaittu olevan yhteydessä myöhempään digitaalisen groomingin uhriksi joutumiseen (Schittenhelm ym., 2025).

Heikko sosioekonominen asema on joissakin tutkimuksissa yhdistetty nuorten suurempaan haavoittuvuuteen sosiaalisen median haitoille myös Suomessa ja muissa suhteellisen korkean tasa-arvon maissa (Bohnert & Gracia, 2023; Celik & Gracia, 2025). Kansallisen audiovisuaalisen instituutin KAVI:n Suomessa toteuttamassa selvityksessä (Pitkänen ym., 2024) älypuhelimien käyttöön liittyviä kielteisiä asioita kertoivat kokevansa keskimääräistä useammin ne 15–29-vuotiaat nuoret, jotka arvioivat taloudellisen tilanteensa jokseenkin tai erittäin huonoksi. Taloudellisen tilanteensa erittäin hyväksi arvioivat sen sijaan kokivat kielteisiä asioita selvästi keskimääräistä harvemmin: esimerkiksi ulkonäköpaineita koki erittäin hyvin toimeentulevista vajaa kolmannes (32 %), erittäin huonosti toimeentulevista puolet (50 %). Huonommuuden tunteita tai alhaista itsetuntoa koki erittäin hyvin toimeentulevista alle viidennes (18 %), erittäin huonosti toimeentulevista yli 40 prosenttia. Yksinäisyyttä tai ulkopuolisuuden kokemuksia koki erittäin hyvin toimeentulevista 17 prosenttia, erittäin huonosti toimeentulevista noin kolmannes (32 %). Pelastakaa lapset ry:n 9–15-vuotiaita lapsia ja nuoria koskevassa selvityksessä 37 % (n=30) vastaajista, joiden perheessä on jatkuvia rahahuolia, kertoi viettävänsä ruudun äärellä yli viisi tuntia päivässä. Vastaava osuus kaikkien kyselyyn vastanneiden (n=629) joukossa oli 13 %. Nuorelle sosiaalisen median käyttö voi olla keino helpottaa perheen rahahuoliin liittyvää stressiä, mikä voi altistaa ongelmallisen käytön kehittymiselle (Stockdale & Coyne, 2020).

Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluville nuorille sosiaalinen media voi olla keskeinen väline identiteetin tutkimiseen sekä yhteydenpitoon ja vertaistukeen muiden vähemmistöihin kuuluvien nuorten kanssa, ja sen käyttöön on yhdistetty mielenterveyttä tukevia vaikutuksia (Berger ym., 2022; Escobar-Viera ym., 2018). Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvat nuoret kohtaavat verkossa kuitenkin myös ulkopuolelle jättämistä ja identiteettiin kohdistuvaa vihapuhetta (Fisher ym., 2024) ja muita nuoria enemmän verkkokiusaamista (Abreu & Kenny, 2018). MLL:n selvityksessä (2025) muunsukupuolisiksi identifioituneet nuoret olivat kohdanneet muita nuoria enemmän verkkokiusaamista.

Sosiaalinen media voi olla tärkeä vertaistuen ja osallisuuden väline myös vammaisille nuorille ja nuorille, joilla on kehityksellisiä vaikeuksia (Johnson & Mora, 2025). Myös he kohtaavat muita nuoria enemmän kiusaamista sosiaalisessa mediassa (Kowalski & Toth, 2018).

1.2.5 Sukupuolten väliset erot

Tytöt käyttävät keskimäärin enemmän sosiaalista mediaa, kun taas pojilla digimedian käyttö painottuu useammin digipeleihin ja peliyhteisöihin (Odgers & Jensen, 2020; Valkenburg ym., 2022). Samoin ongelmallinen sosiaalisen median käyttö on keskimäärin yleisempää tytöillä, kun taas digipelaamiseen ja rahapelaamiseen liittyvät ongelmat ovat yleisempiä pojilla (Cheng ym., 2021; Meng ym., 2022; Montiel ym., 2021). Myös laajassa kansainvälisessä HBSC-nuorisotutkimuksessa tytöt raportoivat poikia useammin intensiivistä sosiaalisen median käyttöä ja siihen liittyviä ongelmia (Boniel-Nissim ym., 2024). Muunsukupuolisia on käsitelty edellisessä luvussa (ks. jakso 1.2.4), ja sosiaalisen median ajankohtaisia tietoja sukupuolieroista käsitellään tarkemmin teettämässämme kyselyä käsittelevässä luvussa (ks. luku 2).

Näiden erojen on esitetty liittyvän siihen, että tyttöjen digimedian käyttö painottuu usein sosiaaliseen vuorovaikutukseen ja viestintään, kun taas pojilla käyttö suuntautuu useammin pelaamiseen ja kilpailulliseen toimintaan verkossa (Kuss & Griffiths, 2017; Odgers & Jensen, 2020). Sosiaalisen median ympäristöissä korostuva ulkonäköön liittyvä vertailu ja näkyvyyden arviointi on joissakin tutkimuksissa liitetty erityisesti tyttöjen kokemaan psyykkiseen kuormitukseen ja heikompaan kehonkuvaan (Valkenburg ym., 2022). Tytöt saattavat joutua poikia todennäköisemmin digitaalisen groomingin uhreiksi (Schittenhelm ym., 2025)

Sosiaali- ja terveysministeriö on teettänyt tuoreen ”Pojat ja nuoret miehet vakavasti ottaen – selvityksen poikien ja nuorten miesten haavoittuvuuksista tasa-arvohaasteiden taustalla (Lunabba, 2026). Selvityksessä tarkastellaan poikien ja nuorten miesten tasa-arvoon liittyviä kysymyksiä, syrjäytymisen ehkäisyä ja osallisuuden vahvistamista. Tasa-arvokysymyksiä käsitellään myös suoraan sosiaalisen median ja teknologian näkökulmista. Selvityksessä kuvataan, kuinka pojilla on monia haavoittuvuuksia, mm. somaattisten sairauksien, mielenterveysongelmien ja yksinäisyyden suhteen. Lisäksi selvityksessä kuvataan, että pojat ovat yliedustettuina väkivallan uhreina ja tekijöinä, ja että maskuliinisuuskulttuuri usein hyväksyy tai ihannoi väkivaltaa sekä kieltää haavoittuvuuden ilmaisun. Uutena haasteena kuvataan sosiaalisen median algoritmit, jotka ohjaavat sisältöjä, mikä voi lisätä poliittista ja sukupuolten välistä polarisaatiota. Selvityksessä on oma lukunsa algoritmien ohjaamista sisältövirroista ja niiden vaikutuksesta poikiin ja nuoriin miehiin. Selvityksessä ehdotetaan muun muassa, että perustettaisiin parlamentaarinen työryhmä pohtimaan sosiaalisen median sisältöjen sääntelyn tarvetta. Selvityksen mukaan keskeistä on edistää tietoperustaista yhteiskunnallista keskustelua sosiaalisen median sekä teknologisten uudistusten haitoista ja riskeistä liittyen lapsiin ja nuoriin, sekä kohdistaa erityistä huomiota media- ja teknologiayhtiöiden vastuuseen. Oleellista on myös ehkäistä yhteiskunnallista polarisaatiota, sekä tarkastella algoritmien perustuvien sisältövirtausten merkityksiä lasten ja nuorten elämässä.

1.2.6 Sosiaalisen median haittojen ehkäisy

1.2.6.1 Sosiaalisen median käytön rajoittaminen

Katsaus- ja meta-analyysitutkimusten mukaan sosiaalisen median keskimääräiset yhteydet nuorten mielenterveyteen ovat usein pieniä, mutta vaikutukset voivat olla merkittäviä tietyille alaryhmille sekä riippuen siitä, miten ja mihin tarkoituksiin sosiaalista mediaa käytetään (Valkenburg ym., 2022; Sala ym., 2024).

Sosiaalisen median käytön rajoittamisen vaikutuksista nuorten hyvinvointiin on toistaiseksi rajallisesti tutkimusnäyttöä. Valtaosa tutkimuksista on tarkastellut rajoittamista yksilö- tai ympäristötasolla, esimerkiksi aikarajojen, taukojen, koulupäivän aikaisen puhelimenkäytön rajoitusten tai itsesäätely- ja tunnetaitoja vahvistavien ohjelmien avulla. Esimerkiksi koulujen älypuhelin kieltäjä tarkastelleessa SMART Schools -tutkimuksessa ei havaittu yhteyttä koulupäivän aikaisten puhelimirajoitusten ja nuorten mielenterveyden, unen tai oppimistulosten välillä (Goodyear ym., 2025). Tulokset viittaavat siihen, että pelkästään kouluihin kohdistuvat rajoitukset eivät välttämättä riitä tuottamaan hyvinvointivaikutuksia, vaan muutoksen aikaansaamiseksi tarvitaan laajempia keinoja. Sen sijaan myönteisiä tuloksia on saatu kouluissa toteutetuista interventioista, joiden tavoitteena on vähentää ongelmallista digimedian käyttöä ja vahvistaa nuorten itsesäätely- ja tunnetaitoja (Žmavc ym., 2025).

Ikäperusteisten sosiaalisen median rajoitusten vaikutuksia koskeva tutkimus on vielä varsin vähäistä. Esimerkiksi Australiassa vuoden 2025 lopussa käyttöön otettu alle 16-vuotiaiden somekielto muodostaa parhaillaan tutkittavan luonnollisen kokeen, eikä kokeellista tutkimusnäyttöä tämänkaltaisten rajoitusten vaikutuksista ole toistaiseksi saatavilla. Toisaalta 55 maata kattava kansainvälinen tutkimus osoittaa, että mitä myöhemmin lapset aloittavat digitaalisen median käytön, sitä epätodennäköisemmin he käyttävät digitaalista mediaa säännöllisesti 15-vuotiaina, erityisesti sosiaaliseen viestintään ja sosiaalisen median käyttöön (Slater ym., 2025).

Tämänhetkisen tutkimusnäytön perusteella nuorten hyvinvoinnin kannalta keskeistä ei ole pelkästään sosiaalisen median käytön määrä, vaan ennen kaikkea käytön luonne, altistuminen erilaiselle sisällölle sekä se, missä määrin käyttö muuttuu ongelmalliseksi. Siksi kirjallisuudessa korostetaan monitasoista lähestymistapoja, joissa yhdistyvät verkkopalvelujen turvallisuutta vahvistavat ratkaisut, haitallisen sisällön ja häirinnän torjunta, digihyvinvointitaitojen vahvistaminen sekä perheiden ja koulujen tuki (Valkenburg ym., 2022; Sala ym., 2024).

1.2.6.2 Terapeuttiset interventiot

Tietoisuustaitoihin, kognitiivisen ja kognitiivisen käyttäytymisterapian viitekehyksiin ja itsemyötätunnon vahvistamiseen perustuvien terapeuttisten interventioiden hyödyistä nuorten ongelmallisen sosiaalisen median käytön vähentämisessä on alustavaa näyttöä (Nagata ym., 2025b). Lyhyen aikavälin seurannassa erityisen lupaavilta vaikuttavat sellaiset interventiot, jotka opettavat nuorille konkreettisia taitoa ja strategioita sosiaalisen median käyttöön.

1.2.6.3 Sosiaalisen median luku- ja turvataidot

Sosiaalisen median luku- ja turvataitojen vahvistaminen on tutkimuskirjallisuuden perusteella yksi mahdollinen keino lasten ja nuorten kohtaamien sosiaalisten median haittojen ehkäisyyn. Sosiaalisen median käytön näkökulmasta oleellisia lukutaitoja ovat muun muassa digitaalinen ja medialukutaito (esimerkiksi tiedon luotettavuuden arviointi) sekä terveyslukutaito (Lahti ym., 2024b). Sosiaalisen median turvataitoja ovat tiedot ja taidot, joiden avulla lapsi tai nuori voi esimerkiksi tunnistaa sosiaaliseen mediaan liittyviä riskejä, ymmärtää oikeutensa sekä arvioida omaa ja muiden toimintaa sosiaalisessa mediassa (Lahti & Hämäläinen, 2025). Vaikka erityisesti sosiaaliseen mediaan luku- ja turvataitoihin liittyvää tutkimusta on vielä vähäisesti, on lasten ja nuorten yleisiä digitaalisia luku- ja turvataitoja ja niiden edistämistä tutkittu (muun muassa systemaattinen katsaus, Livingstone ym. 2023). Disinformaation tunnistamisessa jäsennellyillä koulutuksellisia interventioilla on suuremmat vaikutukset kuin yksittäisillä tai lyhytaikaisilla

strategioilla (Rodríguez Castillo ym., 2026). Esimerkiksi kiusaamista ja seksuaalista hyväksikäyttöä ehkäisevä, digiturvataitoja vahvistava työ voi olla tehokkainta silloin kun se yhdistetään vakiintuneisiin, samoja ilmiöitä reaali maailmassa käsitteleviin rakenteisiin (Finkelhor, ym. 2021). Terveyttä ja hyvinvointia edistävien digitaalisen median käytön taitojen vahvistamiseen tarkoitettua, lapsia ja nuoria osallistavat interventiot voivat olla hyödyllisiä nettiriippuvuuden vähentämisessä ja voivat soveltua myös ongelmallisen sosiaalisen median käytön vähentämiseen (Arana-Rodríguez ym., 2026).

Suomessa on tehty lasten ja nuorten sosiaalisen median käyttöön liittyvää turva- ja medialukutaitojen edistämistyötä osana Euroopan Unionin osarahoittamaa Safer Internet -toimintaa. Vuodesta 2012 alkaen toiminnasta ovat Suomen Safer Internet -keskuksena (FISIC) vastanneet Taide- ja kulttuurivirasto Kuvi (sekä sitä edeltäneet virastot Kansallinen audiovisuaalinen instituutti ja Mediakasvatus- ja kuvaohjelmakeskus), Mannerheimin Lastensuojeluliitto sekä Pelastakaa Lapset ry. FISIC:n tavoitteina on voimaannuttaa lapsia, nuoria ja kasvattajia medialukutaitoisemmiksi, turvata lasten ja nuorten digitaaliset kokemukset sekä osallistaa nuoria. Hankekaudella 2024–2025 hankkeen tapahtumat ja koulutukset tavoittivat yli 100 000 osallistujaa, ja hankekaudella tuotettiin kymmeniä oppimateriaaleja, oppaita ja muita opetus- ja viestintämateriaaleja.

Jos lapsi tai nuori kohtaa sosiaalisessa mediassa tai muissa digitaalisissa ympäristöissä häiritsevää tai häiritsevää sisältöä, hänen on tärkeää tietää, miten tilanteessa tulisi toimia (Lahti ym., 2024a). Suomessa Mannerheimin Lastensuojeluliiton ylläpitämien tukipalveluiden vapaaehtoisia on koulutettu tukemaan yhteydenottajia myös sosiaaliseen mediaan liittyvissä huolissa. Pelastakaa lapset ry ylläpitää Nettivihje-palvelua, joka on tehnyt Keskusrikospoliisin kanssa yhteistyötä vuodesta 2022 alkaen. Nettivihje-palveluun lapsi tai nuori voi tehdä ilmoituksen itseensä tai kaveriin kohdistetusta seksuaalisesta häirinnästä, houkuttelusta tai muusta seksuaaliväkivallostä, ja kuka tahansa voi ilmoittaa alle 18-vuotiaaseen lapseen kohdistuvaan seksuaaliväkivaltaan liittyvästä kuva- tai videomateriaalista. Edellä mainitut palvelut toteutetaan osana Suomen Safer Internet -keskuksen (FISIC) työtä.

FISIC-toimijoiden lisäksi lasten ja nuorten medialukutaito- ja verkkoturvallisuus- kasvatusta toteuttavat tai tukevat monet muutkin organisaatiot, kuten järjestöt (esimerkiksi Suojellaan Lapsia ry, Mediakasvatusseura), yritykset (muun muassa Someturva) ja säätiöt. Medialuku- ja digiturvataitotyötä tehdään myös muun muassa kuntien kasvatuksen, koulutuksen, nuorisotyön ja kirjastojen piirissä. Perusopetuksen osalta asiaa käsitellään tarkemmin kappaleessa 1.2.6.4.

Väkivallaton lapsuus -toimenpidesuunnitelmaan (Korpilahti ym. 2025) sisältyy toimenpide vuosille 2026–2033: edistetään jo varhain annettavaa systemaattista digiturva taito kasvatusta sekä lapsille että heidän vanhemmilleen. Asiasta lisää luvussa 1.7.

1.2.6.4 Digitaalisten taitojen opettaminen perusopetuksessa

Digitaaliset laitteet ja palvelut ovat osa kaikkien koulutusasteiden opetussuunnitelman ja tutkintojen perusteita. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaista oppimisympäristöä ja niiden käyttö tukee opetussuunnitelman tavoitteiden saavuttamista⁴. Opetuksessa pyritään varmistamaan, että jokainen oppilas saa riittävät digitaaliset taidot toimiakseen yhteiskunnassa vastuullisesti ja turvallisesti.

Perusopetuksesta säädetään perusopetuslaissa. Opetettavat aineet on vahvistettu valtioneuvoston asetuksella perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta. Opetuksen tavoitteet ja opetettavat asiat on määrätty Opetushallituksen opetussuunnitelman perusteissa. Opetuksen järjestäjät, suurin osa kuntia, laativat paikallisessa opetussuunnitelmassa tarkemman suunnitelman.

Valtioneuvoston asetuksen (422/2012) mukaan oppilaita ohjataan ja kannustetaan omatoimiseen ja kriittiseen tiedonhankintaan ja heille annetaan valmiudet sitä edellyttävään tieto- ja viestintäteknologian käyttöön. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen on laaja-alaisen osaamisen alue, jota edistetään suunnitelmallisesti kaikilla vuosiluokilla eri oppiaineissa.

Opetussuunnitelman perusteiden ja niitä konkretisoivien digitaalisen osaamisen kuvausten tavoitteena on, että jokaiselle oppilaalle kehittyy hyvät digitaidot opiskelua, yhteiskunnallista osallistumista ja työelämää varten. Vastuullinen toiminta digitalisoituneessa yhteiskunnassa edellyttää monipuolisia digitaitoja ja kriittistä digitaalista lukutaitoa. Perusopetuksessa luodaan digitaalisen sivistyksen perusta.

4 Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet (ePerusteet-palvelu) ja Digitaalisen osaamisen kuvaukset (ePerusteet-palvelu)

Tieto- ja viestintäteknologista osaamista kehitetään perusopetuksessa neljällä pää-alueella, 1) käytännön taidot, esimerkiksi tekniset taidot ja oman tuottamisen taidot, 2) vastuullisuus, turvallisuus ja ergonomia, 3) tiedonhallinta sekä tutkiva ja luova työskentely sekä 4) vuorovaikutus ja verkostoituminen. Perusteiden mukaan keskeistä kaikilla osa-alueilla on oppilaiden oma aktiivisuus, mahdollisuus luovuuteen sekä itselle sopivien työskentelytapojen löytämiseen.

Jotta perusteiden tavoitteet edistyvät, oppilaiden ja opettajien käytössä tulee olla digitaaliset laitteet ja palvelut, jotka tukevat vuorovaikutusta, osallistumista ja yhteisöllisyyttä. Jotta oppilas voi olla luova digitaalisissa ympäristöissä tai jotta tiedonhallintaa voidaan oppia perusteiden edellyttämällä tavalla, tarvitaan näitä taitoja edistäviä digitaalisia palveluja. Tekoälyn ja oppimisanalytiikan kehittyessä⁵ palveluja voidaan käyttää yhä tarkoituksenmukaisemmin oppilaan henkilökohtaisten oppimispolkujen ja yhteisöllisen oppimisen tukena. Ne mahdollistavat esimerkiksi monipuolisen ja realistisen palautteen antamisen ja saamisen, mikä on merkityksellistä oppimisessa.

Tavoitteena on, että perusopetuksen aikana oppilas ymmärtää, miten teknologia toimii arjessamme ja yhteiskunnassamme, mikä merkitys teknologialla on ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja miten digitaaliset palvelut toimivat vaikuttamisen välineenä. Tämä edellyttää mahdollisuuksia havainnoida, kokeilla itse ja jakaa kokemuksia. Myös mis- ja disinformaation sekä informaatiovaikuttamisen tunnistaminen edellyttävät konkreettista harjoittelua oppilaiden arjesta tuttujen sisältöjen parissa.

1.2.6.5 Perheen ja vanhemmuuden rooli sosiaalisen median haittojen ehkäisyssä

Perheen tuki, myönteinen suhde vanhempiin, perheessä vallitseva myönteinen ilmapiiri ja vanhempien myönteiset kasvatukseen ovat yhteydessä vähäisempään ongelmalliseen sosiaalisen median käyttöön (Lahti ym., 2024b; Vossen ym., 2024). Nuoren itsenäistyessä vanhempien ja nuoren välisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu. Haittojen ehkäisyn näkökulmasta on keskeistä, että nuorella on mahdollisuus kertoa vanhemmilleen vapaa-ajan vietostaan ja sosiaalisessa mediassa kohtaamistaan ikävistä kokemuksista (Pelastaa lapset ry, 2025b; Kapetanovic ym., 2018). Myös vanhempien oma sosiaalisen median käyttö vaikuttaa nuorten sosiaalisen median käyttöön ja siihen liittyviin haittoihin (Vossen ym., 2025).

5 [Tekoäly varhaiskasvatuksessa ja koulutuksessa – lainsäädäntö ja suositukset | Opetushallitus](#)

Vanhemmuuden keinojen vaikutuksista digitaalisen median käyttöön ja siihen liittyviin haittoihin on tarkasteltu muutamissa systemaattisissa katsauksissa (Fam ym., 2023; Vossen ym., 2025). Vanhempien asettamien, sosiaalisen median käyttöä rajoittavien sääntöjen yhteyksistä sosiaalisen median ongelmalliseen käyttöön ei ole yhtenäistä näyttöä, mutta joissakin tutkimuksissa rajoitukset on yhdistetty turvallisempaan sosiaalisen median käyttöön (Symons ym., 2019) ja vähäisempään ongelmalliseen käyttöön (Vossen ym., 2025). Famin ym. (2023) katsauksessa digitaalisen median käytön rajoittaminen (esimerkiksi säännöt käytön ajoista ja määrästä) oli yhteydessä vähäisempään ongelmalliseen käyttöön lapsilla, mutta ei nuoruusikäisillä. Reaktiiviset rajoitustoimet silloin, kun nuoren sosiaalisen median käyttö on jo muodostunut ongelmalliseksi, voivat olla tehottomia (Geurts ym., 2024). Osa tutkijoista onkin suositellut, että vanhemmat keskustelevat lasten kanssa sosiaalisen median käytöstä ja sen säännöistä varhaisessa vaiheessa, esimerkiksi ennen omien laitteiden hankkimista (Montag ym., 2023).

1.3 Taustalla oleva lainsäädäntö

1.3.1 EU:n yleinen tietosuoja-asetus (GDPR) ja kansallinen tietosuojalaki

Sosiaalisen median ikäraajat perustuvat tällä hetkellä sosiaalisen median palveluiden itse määrittämiin ikärajoihin, joihin on vaikuttanut EU:n yleinen tietosuoja-asetus⁶ (GDPR, *jäljempänä tietosuoja-asetus*). Tietosuoja-asetuksen tietoyhteiskunnan palveluihin liittyvää lapsen suostumusta koskevan 8 artiklan 1 kohdan mukaan henkilötietojen käsittelyn perustuessa suostumukseen ja kun kyseessä on tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoaminen suoraan lapselle, lapsen henkilötietojen käsittely on lainmukaista, jos lapsi on vähintään 16-vuotias. Jos lapsi on alle 16 vuotta, tällainen käsittely on lainmukaista vain siinä tapauksessa ja siltä osin kuin lapsen vanhempainvastuunkantaja on antanut siihen suostumuksen tai valtuutuksen. Tietoyhteiskunnan palvelulla tarkoitetaan tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 25 kohdan mukaisesti Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin (EU) 2015/1535 1 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettuja palveluita. Mainitun säännöksen mukaan tietoyhteiskunnan palvelulla tarkoitetaan kaikkia etäpalveluina sähköisessä muodossa palvelun vastaanottajan henkilökohtaisesta pyynnöstä toimitettavia palveluita, joista tavallisesti maksetaan korvaus. Etäpalvelulla tarkoitetaan

6 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679, luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuoja-asetus)

palvelua, joka toimitetaan siten että osapuolet eivät ole samanaikaisesti läsnä. Sähköisellä muodolla viitataan palveluun, joka lähetetään lähetyspaikasta ja vastaanotetaan määränpäässä tietoja elektronisesti käsittelevien laitteiden tai tietojen säilytyksen avulla ja joka lähetetään, siirretään ja vastaanotetaan kokonaan linjoja, radioyhteyttä, optisia tai muita elektromagneettisia välineitä käyttäen. Palvelun vastaanottajan henkilökohtaisesta pyynnöstä toimitettavalla palvelulla tarkoitetaan, että palvelu toimitetaan henkilökohtaisen pyynnön perusteella tapahtuvana tiedonsiirtona.⁷

Jäsenvaltiot voivat säätää tietosuoja-asetuksen 8 artiklan 1 kohdan nojalla asetuksessa säädettyä alemmasta kansallisesta ikärajusta, joka voi olla alimmillaan 13 vuotta. Kansallisessa tietosuojalaissa (1050/2018) on käytetty kyseistä liikkumavaraa ja lain 5 §:n mukaan 13-vuotias lapsi voi ottaa itsenäisesti käyttöön sellaisen tietoyhteiskunnan palvelun, jossa henkilötietojen käsittely perustuu käyttäjän suostumukseen. Jos lapsi on alle 13 vuotta, tällainen käsittely on lainmukaista vain siinä tapauksessa ja siltä osin kuin lapsen vanhempainvastuunkantaja on antanut siihen suostumuksen tai valtuutuksen.

1.3.2 Sähkökauppadirektiivi

Sähkökauppadirektiivissä⁸ säädetään tietoyhteiskunnan palvelujen vapaasta liikkuvuudesta sisämarkkinoilla. Direktiivissä vahvistetaan tietoyhteiskunnan palvelujen osalta niin sanottu alkuperämaaperiaate. Direktiivin 3 artiklan 1 kohdan mukaan kunkin jäsenvaltion on huolehdittava siitä, että sen alueelle sijoittautuneet palvelun tarjoajat noudattavat kyseisen jäsenvaltion lakeja yhteensovitetuun alaan kuuluvissa kysymyksissä. Yhteensovitetulla alalla tarkoitetaan direktiivissä jäsenvaltioiden oikeusjärjestyksissä asetettuja, tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoajiin tai tietoyhteiskunnan palveluihin sovellettavia vaatimuksia, joita palvelun tarjoajan on noudatettava aloittaessaan palvelun tarjoamisen (esimerkiksi pätevyyttä, lupaa tai ilmoituksen tekoa koskevat vaatimukset) taikka jatkaessaan toimintaa tietoyhteiskunnan palvelun tarjoajana (esimerkiksi palvelun tarjoajan käyttäytymistä koskevat taikka palvelun laatuun tai sisältöön liittyvät vaatimukset). Palvelun tarjoajien kannalta alkuperämaaperiaate merkitsee sitä, ettei heidän lähtökohtaisesti

7 HE 9/2008 vp.

8 Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (2000/31/EY) tietoyhteiskunnan palveluja, erityisesti sähköistä kaupankäyntiä, sisämarkkinoilla koskevista tietyistä oikeudellisista näkökohdista ("Direktiivi sähköisestä kaupankäynnistä")

voida edellyttää noudattavan muiden kuin sijoittautumisvaltionsa säännöksiä tarjotessaan tietoyhteiskunnan palveluja sisämarkkinoilla. Lisäksi toiminnan valvonta tapahtuu sijoittautumisvaltiossa.

Direktiivin keskeinen sääntö sisältyy 3 artiklan 2 kohtaan. Sen mukaan jäsenvaltiot eivät voi yhteensovitettuun alaan liittyvien syiden vuoksi rajoittaa toisesta jäsenvaltiosta peräisin olevien tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamista. Toiseen ETA-valtioon sijoittautuneelle tietoyhteiskunnan palvelun tarjoajalle ei toisin sanoen saa asettaa yhteensovitettuun alaan kuuluvia vaatimuksia, jotka rajoittavat tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamista Suomessa.

Direktiivi mahdollistaa kuitenkin sen, että jäsenvaltiot voivat tietyillä perusteilla yksittäistapauksissa rajoittaa tietoyhteiskunnan palvelujen tarjontaa toisesta jäsenvaltiosta. Nämä perusteet ovat yleinen järjestys ja turvallisuus, kansanterveyden suojeleminen ja kuluttajansuoja, sijoittajansuoja mukaan lukien. Ennen kyseisten toimenpiteiden toteuttamista jäsenvaltion on tullut pyytää tietoyhteiskunnan palvelun tarjoajan sijaintijäsenvaltiota toteuttamaan toimenpiteitä, eikä viimeksi mainittu ole niitä toteuttanut tai ne eivät ole olleet riittäviä, ja ilmoittaa komissiolle ja palvelun tarjoajan sijaintivaltiolle aikomuksestaan toteuttaa tällaisia toimenpiteitä. Kiireellisissä tapauksissa voidaan edellä mainitusta pyyntömenettelystä poiketa, jolloin toimenpiteistä on ilmoitettava mahdollisimman pian komissiolle ja kyseiselle jäsenvaltiolle mainiten samalla syyt, joiden perusteella jäsenvaltio katsoo, että kyseessä on kiireellinen tapaus. Jos komissio päätyy siihen lopputulokseen, että toimenpide on ristiriidassa yhteisön oikeuden kanssa, sen on pyydettävä, että kyseinen jäsenvaltio pidättyy toteuttamasta suunniteltuja toimenpiteitä tai lopettaa niiden toteuttamisen pikaisesti. (3 artiklan 4–6 kohta). Toimenpiteiden tulee kohdistua tiettyyn tietoyhteiskunnan palveluun, joka vahingoittaa yllä mainittujen tavoitteiden saavuttamista tai joka vakavalla tavalla saattaa vaarantaa kyseisten tavoitteiden saavuttamisen ja olla oikeassa suhteessa näihin tavoitteisiin. Unionin tuomioistuin on ratkaisussaan C-376/22 (Google Ireland and Others) sekä yhdistettyissä asioissa C-662 ja C-667/22 (Airbnb and Amazon v. AGCOM) vahvistanut direktiivin 3 artiklan 4 kohdan osalta tulkinnan, jonka mukaan kohdassa säädettyä mahdollisuutta poiketa tietoyhteiskunnan palvelujen vapaan liikkuvuuden periaatteesta ei ole tarkoitettu siihen, että jäsenvaltiot voisivat toteuttaa yleisiä ja abstrakteja toimenpiteitä, joilla pyritään sääntelemään tiettyä tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoajien ryhmää, vaikka tällaisilla toimenpiteillä torjuttaisiin sisältöjä, joilla vaarannetaan vakavasti direktiivin 3 artiklan 4 kohdassa mainitut tavoitteet (yleinen järjestys ja turvallisuus, kansanterveyden suojeleminen ja kuluttajansuoja).

Kansallisesti sähkökauppadirektiivi on tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamisen vapauden osalta implementoitu sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014) 174 §:ään. Tästä johtuen Suomi ei voi asettaa ikärajoja koskevia tai muita alaikäisten suojeluun liittyviä velvoitteita lainsäädännössä muihin ETA-maihin sijoitautuneille tietoyhteiskunnan palveluille.

1.3.3 EU:n digipalveluasetus (DSA)

EU:n digipalveluasetuksella⁹ säännellään verkossa toimivia välityspalveluja. Näitä ovat esim. verkkoalustat, kuten sosiaalisen median alustat, verkon markkinapaikat, sovelluskaupat sekä verkon hakukonepalvelut. Kaikkien verkon välityspalvelujen tarjoajien on EU:n sisämarkkinoilla tarjoamissaan palveluissa noudatettava asetuksen suoraan sovellettavia velvollisuuksia riippumatta siitä, ovatko ne sijoitautuneet EU:hun vai sen ulkopuolelle. DSA:n tavoitteena on luoda turvallisemmat ja avoimemmat palvelut käyttäjille. Asetuksen täysimääräinen soveltaminen alkoi helmikuussa 2024. Digipalveluasetuksen mukaisena digitaalisten palvelujen koordinaattorina toimii Liikenne- ja viestintävirasto Traficom.

DSA:ssa on nimenomaisia verkkoalustojen tarjoajia koskevia velvoitteita alaikäisten suojelulle. Asetuksen 28 artiklan 1 kohdan mukaan alaikäisten käytettävissä olevien verkkoalustojen tarjoajien on otettava käyttöön asianmukaiset ja oikeasuhteiset toimenpiteet, joilla varmistetaan alaikäisten korkeatasoinen yksityisyys ja turvallisuus niiden palvelussa. 28 artiklan 2 kohdassa kielletään verkkoalustan tarjoajia esittämästä verkkorajapinnallaan mainoksia, jos niiden esittäminen perustuu profilointiin, jossa käytetään palvelun vastaanottajan henkilötietoja, kun verkkoalustojen tarjoajat ovat kohtuullisella varmuudella tietoisia siitä, että palvelun vastaanottaja on alaikäinen. Suomessa tietosuojavaltuutettu valvoo alaikäisten suojelua verkkoalustoilla digipalveluasetuksen mukaisesti.

Euroopan komissio julkaisi heinäkuussa 2025 DSA:n 28 artiklaa täsmentävät suuntaviivat alaikäisten suojelusta verkkoalustoilla. Komissio suosittelee verkkoalustoja ottamaan käyttöön keinoja, joilla alaikäisiä voidaan suojella esimerkiksi riippuvuutta aiheuttavilta ominaisuuksilta, haitalliselta sisällöltä, nettikiusaamiselta ja tuntemattomien ei-toivotuilta yhteydenotoilta. Lisäksi suuntaviivoissa suositellaan tehokkaiden iän arvioinnin ja varmentamisen menetelmien käyttöä pääsyn rajoittamiseksi esimerkiksi aikuisille tarkoitettuun sisältöön tai silloin, kun jäsenvaltion kansallisessa

⁹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2022/2065, digitaalisten palvelujen sisämarkkinoista ja direktiivin 2000/31/EY muuttamisesta (digipalvelusäädös) (DSA)

lainsäädännössä säädetään erityisesti määriteltyjen sosiaalisen median palvelujen käyttöön liittyvästä vähimmäisiästä. Verkkoalustojen tulisi arvioida, millaisia riskejä nuoriin käyttäjiin kohdistuu, ja valita tarvittavat suojakeinot sen perusteella. Suuntaviivat eivät ole oikeudellisesti sitovia, vaan ne edustavat komission tulkintaa siitä, mitä artiklan perusvaatimukset käytännössä voisivat tarkoittaa. DSA:n 28 artiklan noudattamiseksi toteutettujen toimenpiteiden riittävyttä voi sitovasti tulkita viime kädessä vain Euroopan unionin tuomioistuim.

DSA:ssa on myös verkkoalustoja koskevaa verkkorajapintojen suunnittelua ja järjestämistä (25 artikla) ja suosittelujärjestelmien avoimuutta (27 artikla) koskevaa sääntelyä.

Asetuksen laajimmat velvoitteet koskevat erittäin suuria verkkoalustoja ja erittäin suuria verkon hakukoneita. Erittäin suuret verkkoalustat ja erittäin suuret verkon hakukoneet ovat toimijoita, joiden palvelut tavoittavat keskimäärin kuukausittain yli 45 miljoonaa EU-käyttäjää. Euroopan komissio sekä nimeää nämä toimijat että valvoo niitä. DSA velvoittaa erittäin suuria toimijoita, esimerkiksi isoja sosiaalisen median palveluita, arvioimaan (34 artikla) sekä hallitsemaan ja vähentämään (35 artikla) palvelujensa aiheuttamia järjestelmäriskejä. Riskiarvioinnissa huomioitavia järjestelmäriskejä ovat esimerkiksi laittoman sisällön leviäminen sekä kielteiset vaikutukset alaikäisten suojeluun, sukupuolittuneeseen väkivaltaan tai lapsen oikeuksiin. Lisäksi erittäin suuria verkkoalustoja koskee 27 artiklaa täydentävä sääntely suosittelujärjestelmien osalta (38 artikla).

Euroopan komissiolla on käynnissä useita tutkintoja koskien digijättien epäiltyjä DSA-rikkomuksia. Riippuvuutta aiheuttavan suunnittelun osalta Euroopan komissio on helmikuussa 2026 julkaissut alustavat huomionsa TikTokia koskevaan tutkimtaan¹⁰. Komission alustavien huomioiden mukaan TikTokin riippuvuutta aiheuttava suunnittelu, johon lukeutuvat ominaisuudet kuten loputon selaus, automaattinen toisto, pushilmoitukset ja erittäin pitkälle personoitu suosittelujärjestelmä, rikkoo digipalveluasetusta. Komission mukaan TikTok ei ole arvioinut riittävästi, miten riippuvuutta aiheuttava suunnittelu vahingoittaa käyttäjien, kuten alaikäisten ja haavoittuvassa asemassa olevien aikuisten, fyysistä ja henkistä hyvinvointia.

Digipalveluasetuksella harmonisoidaan täysin välityspalveluihin sisämarkkinoilla sovellettavat säännöt, joilla varmistetaan turvallinen, ennustettava ja luotettava verkkoympäristö, mukaan lukien alaikäisten korkeatasoinen yksityisyys ja turvallisuus. DSA:n täysharmonisoivasta luonteesta johtuen sen kanssa päällekkäistä tai

10 https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_26_312

ristiriitaista kansallista sääntelyä ei voida antaa. Digipalveluasetus ei vaikuta sähkökauppadirektiivin soveltamiseen. Euroopan komission mukaan DSA ei kuitenkaan estä kansallisesti sosiaalisen median ikärajoista säätämistä. Komission mukaan kansallinen sääntely ei kuitenkaan saa asettaa velvoitteita verkkoalustoille, sillä verkkoalustoille asetettavat velvoitteet heikentäisivät DSA:n täysharmonisointivaikutusta ja toimenpiteiden tavoitteet olisivat päällekkäisiä DSA:lla jo tavoiteltujen tavoitteiden kanssa.

1.3.3.1 Euroopan komission ehdotus iänvarmennukseen

Euroopan komissio julkaisi 2025 ensimmäisen version iänvarmennussovelluksen prototyyppistä, jolla tuetaan verkkoalustojen ikärajavaltontaa. Komissio kertoi huhtikuussa 2026 sovelluksen olevan käyttövalmis toimijoiden hyödynnettäväksi. Sovelluksen avulla verkkoalustat voivat vastata EU:n digipalveluasetuksen vaatimukseen alaikäisten suojelusta verkossa. Sovellus perustuu samoihin teknisiin eritelmiin kuin eurooppalaiset digitaalisen identiteetin lompakot, ja komission ajatuksena on, että iänvarmennus voidaan myöhemmin liittää osaksi EU:n digitaalista identiteettilompakkoa.¹¹ Kyseessä olisi kuitenkin eurooppalaisesta digitaalisen identiteetin lompakosta erillinen ratkaisu, jonka tarjoamiseen jäsenvaltioilla ei olisi velvollisuutta.

EU:n uudistetulla eIDAS-asetuksella on luotu yhteinen lainsäädäntö eurooppalaisille digitaalisen identiteetin lompakoille. Jäsenmaissa tulee olla käytettävissä vähintäänkin yksi asetuksen vaatimukset täyttävä lompakko ja siihen liittyvät muut palvelut vuoden 2026 loppuun mennessä. eIDAS-asetus ei rajoita lompakoiden tarjoajien lukumäärää. Eurooppalaisella digitaalisen identiteetin lompakolla voisi osoittaa oman ikänsä sähköisessä asiointissa rekisteröidylle luotettavalle osapuolelle. Suomessa identiteettilompakon tarjoaisi ainakin Digi- ja väestötietovirasto. eIDAS-asetuksen muutosten toteuttamiseen tarvittava kansallinen lainsäädäntöehdotus on tätä väliraporttia kirjoitettaessa eduskunnan käsiteltävänä (Hallituksen esitys eduskunnalle rajat ylittävää sähköistä tunnistamista, luottamuspalveluita ja eurooppalaista digitaalista identiteettiä koskevaa EU:n asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi HE 17/2026 vp).

Myös Euroopan tietosuojaneuvosto (EDPB) on julkaissut henkilötietojen suojan näkökulmasta lausuman lasten ikävarmennuksesta (Lausuma 1/2025), jossa esitetään yleiseen tietosuojasetukseen perustuvia ohjeita ja korkean tason periaatteita, jotka tulee ottaa huomioon ikärajavarmennuksen yhteydessä.

11 <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/eu-age-verification>

länvarmistus

Komissio on antanut asetuksen (EU) 2022/2065 28 artiklan 4 kohdan nojalla suuntaviivat toimenpiteille alaikäisten korkeatasoisen yksityisyydensuojan ja turvallisuuden varmistamiseksi verkossa. Näissä suuntaviivoissa komissio esittää keskeiset iänvarmistusmenetelmät osana laajempaa kokonaisuutta, jonka tavoitteena on suojella lapsia erityisesti sosiaalisen median ja muiden verkkoalustojen riskeiltä. Komissio korostaa, että iänvarmistus on tärkeä väline alaikäisten suojelemiseksi haitalliselta sisällöltä, sopimattomilta vuorovaikutuksilta sekä aikuisilta käyttäjiltä, jotka voivat pyrkiä alaikäisille tarkoitetuille alustoille. Suuntaviivoissa tällä hetkellä saatavilla olevat ja verkkoalustojen soveltamat iänvarmistusmenetelmät jaotellaan kolmeen laajaan ryhmään: oma ilmoitus, iän arviointi ja iän todentaminen.

Komissio korostaa lisäksi, että iänvarmistusmenetelmien asianmukaisuutta on arvioitava niiden keskeisten ominaisuuksien perusteella. Näitä ovat erityisesti menetelmän tarkkuus, eli kyky määrittää käyttäjän ikä paikkansapitävästi; luotettavuus, joka viittaa menetelmän toimivuuteen erilaisissa todellisissa käyttötilanteissa; sekä varmatoimisuus, eli se, kuinka vaikeaa menetelmää on kiertää. Tämän lisäksi arvioinnissa on otettava huomioon menetelmän ei-intrusiivisuus, mikä tarkoittaa käyttäjien yksityisyyden ja tietosuojan kunnioittamista sekä henkilötietojen minimointia, ja syrjimättömyys, eli menetelmän saavutettavuus ja tasapuolinen soveltuminen kaikkiin käyttäjiin. Komission mukaan vain menetelmät, jotka täyttävät nämä kriteerit, voidaan katsoa asianmukaisiksi alaikäisten korkeatasoisen suojelun varmistamiseksi. Lisäksi on huomattava, että Australia on ottanut ensimmäisenä maana käyttöön lakisääteisen ikärajan sosiaalisen median palveluille ja tutkinut iänvarmistukseen käytettäviä teknologioita sekä niiden toimivuutta. Australian iänvarmistuksen toimivuutta käsitellään tarkemmin myöhemmin. (ks. jakso 4.3.1)

Oma ilmoitus

Oma ilmoitus koostuu menetelmästä, jotka perustuvat siihen, että henkilö ilmoittaa ikänsä tai vahvistaa ikäryhmänsä joko antamalla vapaaehtoisesti syntymäaikansa tai ikänsä tai ilmoittamalla olevansa tiettyä ikää vanhempi. Tämä tapahtuu tavallisesti napsauttamalla painiketta verkossa. Menetelmä ei täytä iänvarmistusmenetelmien keskeisiä vaatimuksia, kuten tarkkuutta ja varmatoimisuutta, eli menetelmä on helposti kierrettävissä eikä se tarjoa riittävää varmuutta käyttäjän todellisesta iästä. Komissio katsoo oman ilmoituksen menetelmän olevan puutteellinen alaikäisten suojelun näkökulmasta.

Iän arviointi

Iän arviointi koostuu menetelmistä, joiden avulla palvelun tarjoaja voi todeta, että käyttäjä on todennäköisesti tietyn ikäinen, kuuluu tiettyyn ikäryhmään tai on tiettyä ikärajaa vanhempi tai nuorempi. Keskeisin ero iän arvioinnin ja iän todentamisen välillä liittyy niiden tarkkuuteen. Iän todentaminen antaa varmuuden käyttäjän iästä, kun taas iän arvioinnilla saadaan likimääräinen arvio käyttäjän iästä. Iän arviointitekniikoiden tarkkuus voi vaihdella ja parantua teknologian kehittyessä. Komission mukaan iänarviointimenetelmien käyttö voi olla asianmukaista ja oikeasuhteista erityisesti tilanteissa, joissa alaikäisiin kohdistuvat riskit ovat kohtalaisia eikä yhtä korkean varmuustason iän todentaminen ole välttämätöntä tai mahdollisesti vielä käytännössä toteutettavissa. Edellytyksenä kuitenkin on, että iän arviointi perustuu luotettaviin ja asianmukaisesti auditoituihin järjestelmiin, sekä että menetelmien tietoturva ja tietosuojavaatimusten noudattaminen voidaan varmistaa.

Komissio katsoo, että iän arviointimenetelmien käyttö voi olla perusteltua tilanteissa, joissa riskinarvioinnissa havaitaan alaikäisiin kohdistuvia kohtalaisia riskejä, mutta korkeimman varmuustason iän todentaminen ei ole tarpeen. Tällaisissa tapauksissa riskitaso ei edellytä pääsyn rajoittamista iän todentamisen kaltaisella korkeimman varmuustason menetelmällä, mutta ei myöskään mahdollista luopumista iänvarmistuksesta tai pelkästään omaan ilmoitukseen perustuvien ratkaisujen käyttöä. Komissio huomauttaa, että iänarviointiratkaisujen heikompi tarkkuus ei automaattisesti tarkoita sitä, että niiden vaikutus vastaanottajien perusoikeuksiin ja -vapauksiin on pienempi, koska vähemmän tarkemmissa ratkaisuissa saatetaan käsitellä enemmän henkilötietoja kuin tarkemmissa ratkaisuissa.

Lisäksi komissio edellyttää, että verkkoalustojen tarjoajat tarjoavat käyttäjille mahdollisuuden valita useamman iänvarmistusmenetelmän välillä sekä varmistavat tehokkaat muutoksenhakekeinot tilanteissa, joissa iän arviointi johtaa virheelliseen lopputulokseen. Näin pyritään tasapainottamaan alaikäisten suojelun korkea taso, palvelujen saavutettavuus sekä käyttäjien perusoikeuksien toteutuminen.

Iän todentaminen

Iän todentaminen on järjestelmä, joka perustuu fyysisiin tunnisteisiin tai varmennettuihin tunnistamislähteisiin, joiden avulla käyttäjän ikä voidaan määrittää hyvin varmasti. Komissio katsoo, että iän

todentamismenetelmillä tuettujen pääsyrajoitusten käyttö on asianmukainen ja oikeasuhteinen toimenpide alaikäisten korkeatasoisen yksityisyyden ja turvallisuuden vahvistamiseksi erityisesti tilanteissa, joissa tarjottavat tuotteet tai palvelut aiheuttavat alaikäisille merkittäviä riskejä eikä näitä riskejä voida lieventää vähemmän rajoittavin toimenpitein, kuten alkoholien, tupakan tai nikotiinituotteiden myynnissä, pääsyssä pornografiseen sisältöön tai rahapelipalveluihin. Lisäksi iän todentaminen on komission mukaan perusteltua silloin, kun palvelun käyttöehdot edellyttävät vähintään 18 vuoden ikää alaikäisiin kohdistuvien riskien vuoksi, kun alustalla on havaittu muita alaikäisten yksityisyyteen tai turvallisuuteen liittyviä riskejä, tai kun sovellettava EU- tai kansallinen lainsäädäntö asettaa palvelun käytölle vähimmäisikävaatimuksen. Komissio korostaa, että iänarviointimenetelmät voivat toimia iän todentamisen täydentäjänä tai väliaikaisena vaihtoehtona. Tämä koskee tilanteita, joissa riittävän luotettavia ja tietosuojavaatimukset täyttäviä iän todentamisratkaisuja ei ole vielä helposti saatavilla. Tällaisen siirtymävaiheen tulee kuitenkin olla ajallisesti rajattu.

1.3.4 Audiovisuaalisia mediapalveluja koskeva direktiivi (2010/13/EU)

Euroopan unionin audiovisuaalisia mediapalveluja koskeva direktiivi (AVMS-direktiivi tai AVMSD)¹² ohjaa audiovisuaalisten palvelujen tarjontaa ja valvontaa koko unionin alueella. AVMS-direktiivi perustuu DSA:n ja sähkökauppadirektiivin tavoin alkuperämaaperiaatteeseen, jonka mukaan palveluntarjoajat noudattavat sen jäsenvaltion lainsäädäntöä, johon ne ovat sijoittautuneet. Direktiivi kattaa television lisäksi sekä tilausohjelmalvelut että videonjakoalustat, jotka lisättiin mukaan vuoden 2018 uudistuksessa. Uudistuksen myötä direktiivi velvoittaa myös alustoja, joilla käyttäjät jakavat videosisältöä, ryhtymään toimiin haitallisen aineiston rajoittamiseksi.

12 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2022/2065, annettu 19 päivänä lokakuuta 2022, digitaalisten palvelujen sisämarkkinoista ja direktiivin 2000/31/EY muuttamisesta (digipalvelusäädös).

Jäsenvaltioiden tulee direktiivin 6 a artiklassa säädetyllä tavalla varmistaa, että niiden lainkäyttövaltaan kuuluvien mediapalvelun tarjoajien tarjoamat haitallista sisältöä sisältävät audiovisuaaliset mediapalvelut ovat tarjolla vain niin, etteivät alaikäiset normaalisti näe tai kuule niitä. Tämä voidaan direktiivin mukaan toteuttaa muun muassa teknisillä rajoituksilla, lähetysaika- ja ikävarmennusjärjestelmillä. Erityisen haitallinen sisältö, kuten pornografia ja perusteeton väkivalta, on asetettava kaikkein tiukimpien rajoitusten piiriin. Lisäksi alaikäisten henkilötietojen käyttö kaupallisiin tarkoituksiin on direktiivin mukaan kielletty, mikä korostaa yksityisyyden suojan merkitystä digitaalisen mainonnan aikakaudella. Sama suojeluvaikeus ulottuu direktiivin 28b artiklan mukaisesti myös videonjakoalustoihin. Jäsenvaltioiden tulee varmistaa, että niiden lainkäyttövaltaan kuuluvien videonjakoalustat toteuttavat konkreettisia toimia suojellakseen alaikäisiä haitalliselta sisällöltä. Tällaisia toimia ovat esimerkiksi iän varmentaminen, vanhempien valvontatyökalut ja tehokkaat ilmoitusmekanismit haitallisen sisällön poistamiseksi. Videonjakoalustojen säännökset ovat olennainen osa direktiivin kokonaisuudesta, sillä ne vastaavat muuttuneisiin mediankäyttötottumuksiin, joissa nuoret viettävät yhä enemmän aikaa sosiaalisilla alustoilla ja käyttäjien tuottaman sisällön parissa.

Kokonaisuutena audiovisuaalista mediaa koskeva direktiivi toimii tasapainottavana kehyksenä, joka toisaalta pyrkii turvaamaan mediapalvelujen vapaan liikkuvuuden EU:ssa ja toisaalta sen tarkoituksena on suojella kuluttajia haitalliselta sisällöltä. Direktiivi pyrkii samalla vahvistamaan eurooppalaista kulttuurituotantoa ja tukemaan toimialan monimuotoisuutta. Sen merkitys korostuu tilanteessa, jossa digitaalisen median alustoilla on yhä suurempi vaikutus yhteiskunnalliseen viestintään sekä ihmisten arkeen. Direktiivin 33 a artikla velvoittaa jäsenvaltioita edistämään medialukutaitoa ja toteuttamaan toimenpiteitä sen kehittämiseksi.

1.3.5 Kuvaohjelmalaki (710/2011)

Kuvaohjelmalaki tuli voimaan 1.1.2012, ja siihen on tehty useita teknisiä muutoksia sen voimassaoloaikana. Lailla toimeenpantiin osaltaan edellä kuvatussa audiovisuaalisia mediapalveluja koskevassa direktiivissä säädetyt veloitteet. Lain tarkoituksena on lasten suojeleminen heidän kehitykselleen haitallisilta kuvaohjelmilta.

Laissa säädetään muun muassa kuvaohjelmien tarjoajalle velvollisuus tehdä ilmoitus Taide- ja kulttuurivirastolle ryhtyessään tarjoamaan kuvaohjelmia. Ilmoitus on lain mukaan kuitenkin tehtävä vain, kun ohjelmia tarjotaan taloudellisessa tarkoituksessa ja säännöllisesti. Ilmoituskentekovelvoitukseen sisältyy myös tiettyjä

muita, laissa säädettyjä poikkeuksia. Videonjakoalustan tarjoajalle laki säättää velvollisuuden toteuttaa asianmukaiset toimenpiteet lasten suojelemiseksi sellaisilta kuvaohjelmilta, jotka saattavat olla haitallisia lapsen kehitykselle.

Lakiin sisältyy useita säännöksiä, jotka koskevat kuvaohjelmien luokittelua. Lapsen kehitykselle haitallisena pidetään videopalvelulain 15 §:ssä säädetyllä tavalla kuvaohjelmaa, joka on omiaan vaikuttamaan haitallisesti lapsen kehitykseen väkivaltaisuutensa, seksuaalisen tai ahdistusta aiheuttavan sisältönsä taikka muun näihin rinnastettavan syyn vuoksi. Jos kuvaohjelma on edellä kuvatulla tavalla haitallinen lapsen kehitykselle, se tulee lain 17 §:n mukaisesti luokitella ohjelman sisällön mukaan 7, 12, 16 tai 18 vuoden ikärajalta ja lisäksi ohjelmalle on annettava ohjelman sisältöä kuvaava symboli.

Lain noudattamista valvoo Taide- ja kulttuurivirasto. Taide- ja kulttuurivirastolla on oikeus tehdä kuvaohjelman tarjoajan toimitilassa ja muussa vastaavassa toimintapaikassa tarkastus sen toteamiseksi, että kuvaohjelmissa on vaadittavat merkinnät. Virasto voi myös valtuuttaa toisen viranomaisen tarkastamaan kyseiset merkinnät. Ulkopuolinen asiantuntija voi avustaa tarkastuksessa. Jos kuvaohjelman tai videonjakoalustan tarjoaja laiminlyö velvollisuuksiaan, Taide- ja kulttuurivirasto voi kehoittaa sitä täyttämään velvollisuutensa. Virasto voi asettaa kehotuksen tehosteeksi uhkasakon.

1.3.6 Muu lapsia ja nuoria koskeva kansallinen lainsäädäntö

Lastensuojelulain (417/2007) tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. Lain 2 §:n 1 momentin mukaan lapsen vanhemmilla ja muilla huoltajilla on ensisijainen vastuu lapsen hyvinvoinnista. Lapsen vanhemman ja muun huoltajan tulee turvata lapselle tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi siten kuin lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetussa laissa (361/1983, lapsenhuoltolaki) säädetään. Edellä viitatus lapsenhuoltolain 1 §:ssä säädetään seuraavasti:

Lapsen huollon tarkoituksena on turvata lapsen tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi lapsen yksilöllisten tarpeiden ja toivomusten mukaisesti. Huollon tulee turvata myönteiset ja läheiset ihmissuhteet erityisesti lapsen ja hänen vanhempiansa välillä. Myös muita lapselle tärkeitä ihmissuhteita on vaalittava.

Lapselle tulee turvata hyvä hoito ja kasvatustasoon nähden tarpeellinen valvonta ja huolenpito. Lapselle on pyrittävä antamaan turvallinen ja virikkeitä antava kasvuympäristö sekä lapsen taipumuksia ja toivomuksia vastaava koulutus. Lasta on suojeltava kaikenlaiselta ruumiilliselta ja henkiseltä väkivallalta, huonolta kohtelulta ja hyväksikäytöltä.

Lasta tulee kasvattaa siten, että lapsi saa osakseen ymmärtämystä, turvaa ja hellyyttä. Lasta ei saa alistaa, kurittaa ruumiillisesti eikä kohdella muulla tavoin loukkaavasti. Lapsen itsenäistymistä sekä kasvamista vastuullisuuteen ja aikuisuuteen tulee tukea ja edistää.

Lapsenhuoltolain 4 §:n mukaan lapsen huoltajan on turvattava lapsen kehitys ja hyvinvointi siten kuin yllä kuvatussa 1 §:ssä säädetään. Tässä tarkoituksessa huoltajalla on oikeus päättää lapsen hoidosta, kasvatuksesta, koulutuksesta, asuinpaikasta, harrastuksista sekä muista henkilökohtaisista asioista. Ennen kuin huoltaja tekee päätöksen lapsen henkilökohtaisessa asiassa, hänen tulee keskustella asiasta lapsen kanssa, jos se lapsen ikään ja kehitystasoon sekä asian laatuun nähden on mahdollista. Päätöstä tehdessään hänen on otettava huomioon lapsen mielipide ja toivomukset. Huoltajan on kerrottava lapselle lasta koskevista päätöksistä ja muista lapsen elämään vaikuttavista asioista lapsen ikään ja kehitystasoon nähden sopivalla tavalla.

Nuorisolaki (1285/2016) on nuorisopolitiikkaa ohjaava säädös, jonka tavoitteena on edistää nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa, tukea nuorten kasvua, itsenäistymistä, yhteisöllisyyttä sekä niihin liittyvää tietojen ja taitojen oppimista samoin kuin nuorten harrastamista ja toimintaa kansalaisyhteiskunnassa, edistää nuorten yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja oikeuksien toteutumista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Laissa nuorilla tarkoitetaan alle 29-vuotiaita.

1.3.7 Kansainväliset ihmisoikeussopimukset ja perustuslaki

Lapsen oikeuksia tulee tarkastella kokonaisuutena. YK:n lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen (SopS 60/1991) 3 artiklan mukaan muun muassa lainsäädäntötoiminnassa on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu niissä asioissa, jotka koskevat lapsia. Lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan lapsella tarkoitetaan alle 18-vuotiasta henkilöä. Edelleen sopimuksen 3 artiklan mukaan sopimusvaltiot sitoutuvat takaamaan lapselle hänen hyvinvoinnilleen välttämättömän suojelun

ja huolenpidon ottaen huomioon hänen vanhempiensa, laillisten huoltajiensa tai muiden hänestä oikeudellisessa vastuussa olevien henkilöiden oikeudet ja velvollisuudet, ja tähän pyrkiessään sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin tarpeellisiin lainsäädäntö- ja hallintotoimiin.

Lapsen etua arvioidaan suhteessa kokonaisvaltaisesti lasten perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen, ja lapsen edun mukaisesti tulee valita se ratkaisu, jossa lasten etu toteutuu kokonaisvaltaisimmin. Tämä merkitsee sitä, että lapsen etua punnitessa yksittäisiä oikeuksia tai näkökulmia ei tarkastella irrallisesti tai aseteta järjestykseen, vaan arviointi kohdistuu siihen, miten lapsen oikeudet kokonaisuutena parhaiten toteutuvat. Lapsen oikeuksien komitea korostaa yleiskommentissa nro 14 lapsen oikeudesta saada etunsa otetuksi ensisijaisesti huomioon, että lapsen oikeuksien sopimuksen 3 artiklan 2 kohdan mukainen hyvinvoinnin edellyttämä suojelu ja huolenpito on ymmärrettävä laajassa merkityksessä liittyen kokonaisvaltaiseen ihanteeseen taata lapsen hyvinvointi ja terveys. Lisäksi lapsen oikeuksien komitea toteaa, että lapsen etua arvioidessa ja määritettäessä valtion on taattava, että lapsen synnynnäistä oikeutta elämään, henkiinjäämiseen ja kehittymiseen kunnioitetaan täysimääräisesti (6 artikla).

Lapsen oikeuksien kannalta merkityksellisiä kansainvälisiä ihmisoikeussopimuksia ovat lisäksi muun muassa YK:n kansalais- ja poliittisia oikeuksia koskeva yleissopimus (ns. KP-sopimus, SopS 7–8/1976), YK:n taloudellisia, sosiaalisia ja siviilyksellisiä oikeuksia koskeva yleissopimus (ns. TSS-sopimus, SopS 6/1976) sekä Euroopan neuvoston alaiset sopimukset, kuten Euroopan ihmisoikeussopimus (SopS 18–19/1990), uudistettu Euroopan sosiaalinen peruskirja (SopS 80/2002) ja yleissopimus lasten suojelemisesta seksuaalista riistoa ja seksuaalista hyväksikäyttöä vastaan (Lanzaroten sopimus, SopS 87–88/2011). Lapsen oikeuksista säädetään myös Euroopan unionin perusoikeuskirjassa, jonka 24 artiklan mukaisesti lapsella on oikeus hänen hyvinvoinnilleen välttämättömään suojeluun ja huolenpitoon. Saman artiklan mukaisesti kaikissa lasta koskevissa viranomaisten tai yksityisten laitosten toimissa on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu.

Myös perustuslaki turvaa lapsen oikeuden suojeluun. Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Perustuslain 6 §:ssä säädetään yhdenvertaisuudesta, ja kyseisen pykälän 3 momentin mukaan lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä, ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti. Perustuslain 19 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja edistettävä väestön

terveyttä. Kyseisen momentin jälkimmäisen virkkeen mukaan julkisen vallan on myös tuettava perheen ja muiden lapsen huolenpidosta vastaavien mahdollisuuksia turvata lapsen hyvinvointi ja yksilöllinen kasvu.

YK:n lapsen oikeuksien komitea valvoo YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen toimeenpanoa sopimusvaltioissa sekä ohjaa lapsen oikeuksien sopimuksen tulkintaa ja täytäntöönpanoa julkaisemalla yleiskommentteja. Yleiskommentit eivät ole oikeudellisesti sitovia, mutta niillä on tulkinnallinen ja ohjaava rooli. YK:n lapsen oikeuksien komitea on antanut muun muassa yleiskommentin nro 25 (2021) digitaaliseen ympäristöön liittyvistä lapsen oikeuksista. Yleiskommenttia tulkittaessa tulee ottaa huomioon kommentin kirjoitusajankohta. Yleiskommentti on julkaistu vuonna 2021. Julkaisuajankohdan jälkeen digitaalinen ympäristö on merkittävästi muuttunut muun muassa tekoälyn yleistymisen myötä.

YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen täytäntöönpanoa valvova lapsen oikeuksien komitea vaati viimeisimmän Suomea koskevan raportin loppupäätelmissään Suomea:

- liittyen yleiskommenttiin nro 25: a) vahvistamaan säännöksiä ja toimintaohjeita lasten oikeuksien ja turvallisuuden suojelemiseksi digitaalisessa ympäristössä b) varmistamaan, että tiedon saatavuutta ja digitaalista ympäristöä koskevat lait suojaavat lapsia haitalliselta sisällöltä ja aineistolta sekä verkkoriskeiltä sekä c) jatkamaan toimia lasten, opettajien ja perheiden digitaalisen lukutaidon ja taitojen parantamiseksi.
- liittyen lasten suojelemiseen väkivallalta (artiklat 19, 24 (3), 28 (2), 34, 37 (a) ja 39): varmistamaan tehokkaiden toimenpiteiden täytäntöönpanon verkossa ja sen ulkopuolella tapahtuvan väkivallan, myös koulu- kiusaamisen, ehkäisemiseksi ja suojelemiseksi sekä tekemään tutkimusta väkivallan perimmäisistä syistä
- liittyen koulutus-, vapaa-aika- ja kulttuuritoimintaan (artiklat 28–31): tehostamaan toimia, joilla torjutaan kouluväkivaltaa, mukaan lukien seksuaalinen häirintä, kiusaaminen, nettikiusaaminen ja verkkoväkivalta ja varmistamaan, että käytössä olevat toimenpiteet kattavat ennaltaehkäisyn, varhaisen havaitsemisen, puuttumisen, opettajien pakollisen koulutuksen, lasten voimaannuttamisen ja tietoisuuden lisäämisen kiusaamisen ja väkivallan haittavaikutuksista.

(Lapsen oikeuksien komitea, 2023.)

Perus- ja ihmisoikeudet tulee ottaa laajasti huomioon lapsiin kohdistuvaa lain-säädäntöä valmisteltaessa, eri ratkaisuvaihtoehtojen vaikutuksia punnittaessa sekä arvioitaessa lapsen edun mukaista kokonaisratkaisua.

1.3.8 Lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan torjumista verkossa koskeva sääntely

EU:ssa on ollut vuodesta 2021 asti voimassa ns. tilapäinen CSA-poikkeusasetus (EU) 2021/1232¹³, joka on mahdollistanut sen, että tietyt pikaviestipalvelut, kuten Facebook Messenger, voivat asetuksessa säädetyin edellytyksin käyttää teknologiaa henkilötietojen ja muiden viestintätietojen käsittelyyn lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivaltamateriaalin havaitsemiseksi ja siitä viranomaisille ilmoittamiseksi.

Tilapäinen poikkeusasetus oli tarkoitus korvata pysyvällä sääntelyllä eli ns. CSAM-asetuksella¹⁴. Koska CSAM-asetuksen neuvottelut ovat viivästyneet, komissio ehdotti tilapäisen poikkeusasetuksen soveltamisajan jatkamista ennen sen umpeutumista 3.4.2026. Neuvosto tuki komission ehdotusta asetuksen jatkamisesta, mutta Euroopan parlamentti ei hyväksynyt jatkoa sellaisenaan, vaan esitti sen edellytykseksi merkittäviä muutoksia sääntelyyn, muun muassa soveltamisalan ja suojoitoimien osalta. Toimielinten välillä ei kuitenkaan saavutettu yhteisymmärrystä, minkä seurauksena tilapäisen poikkeusasetuksen soveltaminen päättyi 3.4.2026.

CSAM-asetusta koskevat trilogineuvottelut ovat käynnissä puheenjohtajamaa Kyproksen johdolla. Neuvottelut ovat edelleen kesken, ja useat ehdotuksen keskeiset kysymykset ovat vielä ratkaisematta. Suomi osallistuu neuvotteluihin aktiivisesti osana neuvostoa ja pyrkii vaikuttamaan ehdotuksen jatkovalmisteluun Suomen aiempien kantojen sekä eduskunnan asettamien reunaehtojen mukaisesti. Samalla on käynnissä U-jatkokirjelmäprosessi Suomen kantojen täydentämiseksi trilogianeuvottelujen loppuvaihetta varten.

13 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2021/1232 tilapäisestä poikkeuksesta direktiivin 2002/58/EY tiettyihin säännöksiin siltä osin kuin on kyse teknologioista, joita numeroista riippumattomien henkilöiden välisten viestintäpalvelujen tarjoajat käyttävät henkilötietojen ja muiden tietojen käsittelyyn verkossa tapahtuvan lasten seksuaalisen hyväksikäytön torjumiseksi

14 Komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan ehkäisyä ja torjuntaa koskevista säännöistä (COM(2022) 209 final)

Lisäksi kansallisesti lapsipornografian levittämisen estotoimista annetussa laissa (1068/2006) säädetään poliisin oikeudesta luovuttaa teleyrityksille tietoja lapsipornosivustoista, jotta teleyrityksen voivat vapaaehtoisesti estää pääsyn tällaisiin ulkomailla ylläpidettäviin lapsipornosivustoihin.

1.4 Komission tiedonanto verkkokiusaamisen torjumista koskevasta toimintasuunnitelmasta

Komissio julkaisi verkkokiusaamista koskevan toimintasuunnitelmansa¹⁵ helmikuussa 2026. Toimintasuunnitelman mukaan Euroopan unionin alueella asuvista nuorista 97 prosenttia käyttää internetiä päivittäin. Nuorten 15–24-vuotiaiden eniten käyttämä tietolähde on nykyisin sosiaalinen media (65 prosenttia). Toimintasuunnitelmassa tuodaan esille, että digitalisaatioon liittyy paljon hyötyjä: sosiaalisen median alustat, tekoälytyökalut, videopelit, viestisovellukset ja verkkoyhteisöt auttavat luomaan yhteyksiä ja edistävät vuorovaikutusta. Toisaalta toimintasuunnitelmassa kuvataan myös näihin samoihin alustoihin liittyviä riskejä, kuten altistumista verkossa toimiville saalistajille tai itsensä vahingoittamiseen yllyttämiselle, riippuvuutta aiheuttaville algoritmeille, vaarallisille verkkohaasteille ja verkkokiusaamiselle. Toimintasuunnitelman mukaan yli yhdeksän kymmenestä EU:n kansalaisesta on sitä mieltä, että viranomaisten on kiireellisesti ryhdyttävä toimiin lasten suojelemiseksi verkkokiusaamiselta.

Toimintasuunnitelmassa korostetaan, että verkkokiusaamisen torjumiseksi tarvitaan nykyistä vahvempia, johdonmukaisempia ja koordinoitumpia EU:n toimia. Tällaisilla toimilla voidaan parantaa verkkokiusaamisen ennaltaehkäisyä, lisätä digitaalista lukutaitoa edistäviä toimia sekä parantaa ja yksinkertaistaa kiusaamisesta ilmoittamista ja uhreille annettavaa tukea kaikkialla unionissa. Komission toimintasuunnitelma perustuu kolmeen toisiinsa liittyvään pilariin, jotka esitellään tässä lyhyesti.

Pilari I: Koordinoitu EU:n toimintatapa suojelemaan

Komissio aikoo hyödyntää kaikkia nykyisiä sääntely- ja politiikkakeinojen mahdollisuuksia ja tutkia, kuinka verkkokiusaamisen torjunta voidaan sisällyttää tuleviin aloitteisiin. Lisäksi toimintasuunnitelmassa kehoitetaan jäsenvaltioita laatimaan yhteisten tavoitteiden pohjalta tehokkaita kansallisia toimenpiteitä ja rakentamaan

15 Communication from the commission to the European parliament, the council, the European economic and social committee and the committee of the regions: Action plan against cyberbullying: "Safer online, stronger together". Saatavana verkossa: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52026DC0071>.

toimiva ekosysteemi verkkokiusaamisen torjumiseksi. EU-tasolla on siis tarkoitus tarkastella nykyistä digitaalisiin palveluihin liittyvää sääntelykehikkoa ja arvioida, miten niiden avulla voitaisiin suojella lapsia ja nuoria verkkokiusaamiselta. Keskeisiä EU-tason säädöksiä ovat digipalveluasetus, audiovisuaalisia mediapalveluja koskeva direktiivi sekä tekoälyasetus. Toimintasuunnitelman mukaan toimia on täydennettävä lisäksi keräämällä tietoa verkkokiusaamisesta.

Toimintasuunnitelman mukaan **EU:n digipalveluasetus (DSA)**¹⁶ on keskeinen osa Euroopan unionin yhteisiä täytäntöönpanotoimia myös verkkokiusaamisen ehkäisemisessä. Digipalveluasetuksen mukaan alaikäisten käytettävissä olevien verkkoalustojen tarjoajien on varmistettava alaikäisten korkeatasoinen yksityisyydensuoja ja turvallisuus niiden palvelussa. Lisäksi alaikäisten suojelua verkossa koskevissa digipalveluasetukseen liittyvissä suuntaviivoissa esitetään toimenpiteet, jotka verkkoalustojen tarjoajien olisi otettava käyttöön tämän veloitteen noudattamiseksi. Nyt julkaistua toimintasuunnitelmaa on tarkoitus hyödyntää alaikäisten suojelua verkossa koskevien digipalveluasetukseen liittyvien suuntaviivojen tulevassa uudelleentarkastelussa ja päivittämisessä.

Audiovisuaalisia mediapalveluja koskevassa direktiivissä¹⁷ edellytetään, että videonjakoalustat toteuttavat asianmukaisia toimenpiteitä, joilla pyritään varmistamaan, etteivät alaikäiset pääse käsiksi haitalliseen sisältöön. Toimintasuunnitelmassa muistutetaan, että jäsenvaltioilla on velvollisuus panna audiovisuaalisia mediapalveluja koskeva direktiivi täytäntöön ihmisarvoa suojelevalla tavalla. Direktiivin meneillään olevassa arvioinnissa ja uudelleentarkastelussa arvioidaan, miten tuloksellisesti videonjakoalustat ovat soveltaneet näitä sääntöjä ja onko digipalveluasetus huomioon ottaen tarpeen lisätä toimia alaikäisten suojelemiseksi haitalliselta verkkosisällöltä, verkkokiusaaminen mukaan lukien.

16 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2022/2065, annettu 19 päivänä lokakuuta 2022, digitaalisten palvelujen sisämarkkinoista ja direktiivin 2000/31/EY muuttamisesta (digipalvelusäädös).

17 Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2010/13/EU, annettu 10 päivänä maaliskuuta 2010, audiovisuaalisten mediapalvelujen tarjoamista koskevien jäsenvaltioiden tiettyjen lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta (audiovisuaalisia mediapalveluja koskeva direktiivi).

Tekoälyasetuksessa¹⁸ kielletään tekoälyjärjestelmät, joilla manipuloidaan tai johdetaan ihmisiä harhaan käyttämällä hyväksi heidän ikäänsä liittyviä haavoittuvuuksia tarkoituksena vääristää heidän käyttäytymistään, mistä aiheutuu huomattavia haittoja. Näillä kielloilla voidaan ehkäistä myös verkkokiusaamista. Komissio on hyväksynyt kiellettyjä tekoälyyn liittyviä käytäntöjä koskevat suuntaviivat, joilla helpotetaan yhdenmukaista ja tuloksellista täytäntöönpanoa kaikkialla unionissa. Tekoälyasetuksessa vahvistetaan myös avoimuusvaatimuksia, mukaan lukien velvoite ilmoittaa käyttäjille, että he ovat vuorovaikutuksessa tekoälyn kanssa, ja merkitä selkeästi tekoälyn tuottama tai manipuloima sisältö, kuten syväväännökset, jottei ihmisiä johdeta harhaan.

Lainsäädännöllisten toimien lisäksi tarvitaan lisää tietoa verkkokiusaamisesta. Toimintasuunnitelmassa kuvataan, kuinka komissio aikoo helpottaa yhdenmukaisten ja vertailukelpoisten tietojen keruuta verkkokiusaamisesta kaikkialla EU:ssa. Komissio aikoo antaa ohjeita verkkokiusaamista koskevan tiedonkeruun helpottamiseksi esimerkiksi laatimalla yhteiset puitteet tai indikaattorit tiedonkeruuta varten sekä käynnistämällä EU:n laajuisia kyselytutkimuksia Better Internet for Kids -alustan kautta. Lisäksi toimintasuunnitelmassa luvataan osoittaa riittävät resurssit Safer Internet -keskusten verkostolle, jotta se voisi ottaa hoitaakseen toimintasuunnitelmasta aiheutuvat lisätehtävät ja jotta voitaisiin myös turvata työn jatkuvuus pitkällä aikavälillä.

Pilari II: Ennaltaehkäisy ja tietoisuuden lisääminen

Komissio aikoo asettaa EU:n tasolla saataville erilaisia ennaltaehkäisy- ja tiedotusvälineitä, jotka on kehitetty yhteistyössä lasten ja nuorten, vanhempien, opettajien ja kasvattajien, mielenterveysalan ammattilaisten ja jäsenvaltioiden sekä kansalaisjärjestöjen kanssa.

Komissio aikoo lisäksi päivittää osana digitaalisen koulutuksen toimintasuunnitelmaa (2021–2027) opettajille ja kasvattajille tarkoitettuja ohjeita disinformaation torjumisesta ja digilukutaidon edistämisestä koulutuksen avulla. Lisäksi nyt kuvatuissa päivityksissä otetaan huomioon tekoälyn ja sosiaalisen median kehitys ja niihin sisältyy verkkokiusaamista koskevia opetusmateriaaleja ja aktiviteetteja, joissa on kiinnitetty huomiota osallisuuteen ja monimuotoisuuteen. Lisäksi komissio aikoo laatia EU:lle kansalaistaitojen viitekehysten sekä suuntaviivat kansalaiskasvatuksen vahvistamiseksi kouluissa.

18 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2024/1689, annettu 13 päivänä kesäkuuta 2024, tekoälyä koskevista yhdenmukaistetuista säännöistä ja asetusten (EY) N:o 300/2008, (EU) N:o 167/2013, (EU) N:o 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 ja (EU) 2019/2144 sekä direktiivien 2014/90/EU, (EU) 2016/797 ja (EU) 2020/1828 muuttamisesta (tekoälyasetus).

Pilari III: Ilmoittaminen ja kattava tuki

Toimintasuunnitelmassa tuodaan esille, että komissio aikoo edistää yhdenmukaisen EU:n laajuisten käytäntöjen käyttöönottoa verkkokiusaamisen ilmoittamista ja uhrien tukemista varten. Komissio tukee tässä työssään olemassa oleviin välineisiin perustuvan verkkoturvallisuussovelluksen käyttöönottoa kaikissa jäsenvaltioissa useista kohdennetuista kuulemisista saamiensa tietojen pohjalta. Sovelluksen tarkoituksena on toimia turvallisena, käyttäjäystävällisenä ja luottamuksellisenä välineenä, jonka avulla lapset ja nuoret voivat ilmoittaa verkkokiusaamisesta helposti tukipalveluun, tallentaa ja toimittaa todistusaineistoa turvallisesti kansallisten oikeudellisten kehysten mukaisesti ja saada räätälöityä apua ja päästä koordinoitua väyliä pitkin esimerkiksi lainvalvontaviranomaisten, oppilashuollon ja lastensuojelun palveluihin.

Tarvittaessa komissio tukee jäsenvaltioita, jotta ne voivat mukauttaa jo olemassa olevan sovelluksen kansallisiin puitteisiin ja tarpeisiin ja tarjota tarvittavat ominaisuudet muun muassa tietoturvallista ilmoittamista, kansallisen lainsäädännön mukaista todisteiden säilyttämistä ja luottamuksellisuuden varmistamista varten. Komissio tarjoaa tukeaan esimerkiksi sovelluksen kääntäminseen, brändin luomiseen, sovelluksen yhdistämiseen asiaankuuluviin kansallisiin tukipalveluihin ja ilmoituslustoisiin. Lisäksi komissio tukee jäsenvaltioita, jotta ne voivat varmistaa käyttön otettavan sovelluksen yhteentoimivuuden olemassa olevien infrastruktuurien ja tukijärjestelmien kanssa. Komissio voi myös tarvittaessa tukea sovelluksen käyttöönoton edistämistä jäsenvaltioiden ja käyttäjien keskuudessa sekä verkkoalustoilla.

Toimien täydentämiseksi muilla kuin lainsäädännöllisillä toimenpiteillä komissio hyväksyy vuonna 2026 uuden uhrien oikeuksia koskevan EU:n strategian. Strategialla edistetään rakenteita, joilla voidaan varmistaa kohdennettu tuki (kuten pääsy terveysarviointiin tai emotionaalisen ja psykologisen tuen piiriin) ja suojelupalvelut lapsiuhreille, myös verkkorikollisuuden lapsiuhreille. Ne koskevat myös verkkokiusaamisen uhreja jäsenvaltioissa, joissa tällaiset teot on kansallisessa lainsäädännössä säädetty rangaistaviksi.

Komissio seuraa toimintasuunnitelman kaikkien kolmen pilarin täytäntöönpanoa ja tekee tiivistä yhteistyötä jäsenvaltioiden, Safer Internet -keskusten ja muiden sidosryhmien kanssa. Edistymistä, haasteita ja hyviä käytäntöjä seurataan olemassa olevien välineiden, kuten vuotuisen BIK-toimien kartan (BIK Policy Map) ja Safer Internet -keskusten raporttien avulla sekä asiantuntijafoorumien kautta tapahtuvalla säännöllisellä tietojenvaihdolla.

Komissio tekee yhteistyötä myös jäsenvaltioiden kanssa, jotta kansallisiin verkkokiusaamista koskeviin strategioihin tai toimintamalleihin voidaan sisällyttää seurantakehyksiä, joilla voidaan arvioida niiden täytäntöönpanoa, saavutettavuutta, osallistavuutta ja mukautuvuutta digitaalisiin kehityskulkuihin yhdessä lasten ja nuorten kanssa. Tulokset jaetaan EU:n tasolla keskinäisen oppimisen ja toimintatapojen yhdenmukaisuuden edistämiseksi.

Komissio arvioi nyt julkaistua toimintasuunnitelmaa vuonna 2029. Osana arviointia komissio aikoo myös kuulla lapsia ja nuoria.

1.5 Sosiaalisen median käyttöä koskevat suositukset Suomessa

THL ja Opetushallitus ovat valmistelleet kansallisen verkoston (n. 130 organisaatiota) tuella digitaalisten laitteiden vapaa-ajan käytön suositukset 0–13-vuotiaille lapsille ja nuorille. Suositukset julkaistiin tammikuussa 2026, ja niiden valmistelua on tukenut lausuntokierros (92 lausuntoa) sekä laaja lapsiperhekysely (6 064 vastausta). Suurin osa lausunnon antajista sekä kyselyyn vastanneista koki suosituksen eri kohtien olevan tarkoituksenmukaisia.

Suosituksien keskeinen lähtökohta on, että digitaalisten laitteiden käyttöä ohjataan aktiivisesti aikuisen johdolla osana arjen kokonaisuutta. Laitteiden käyttöönotto tapahtuu asteittain, ja lapsi tarvitsee aikuisen tukea sekä sisällön valinnassa että käytön rajaamisessa. Huoltajan on tärkeää tietää, mitä lapsi tekee laitteella, ja keskustella sisällöistä lapsen kanssa.

Ikäryhmittäin digilaitteiden käytöstä suositellaan seuraavaa: alle 2-vuotiaille ei digilaitteiden käyttöä lainkaan, 2–10-vuotiaille enintään noin tunti päivässä ja 10–13-vuotiaille enintään noin kaksi tuntia päivässä vapaa-ajalla. Määrän lisäksi korostetaan käytön laatua. Aktiivinen, vuorovaikutteinen ja kehitystä tukeva sisältö on suositeltavampaa kuin passiivinen digitaalisten sisältöjen kulutus. Digilaitteiden käyttö ei saa syrjäyttää riittävää unta, liikuntaa, sosiaalisia suhteita tai muuta lapsen hyvinvointia tukevaa toimintaa.

Suosituksien keskeinen linjaus on, että lapsen ei tule altistua sisällöille tai sovelluksille, jotka sisältävät hänen kehitykselleen haitallista materiaalia kuten päihteiden väärinkäyttöä, väkivaltaa, tai ahdistavaa tai seksuaalista sisältöä. Tämä koskee kaikkia lapsen saatavilla olevia laitteita ja korostaa aikuisen vastuuta sekä sisällön valinnassa että käytön valvonnassa.

Suosituksissa linjataan lisäksi, että alle 13-vuotiaiden ei tulisi käyttää lainkaan sosiaalisen median palveluita. Tällaisia palveluita ovat esimerkiksi Instagram, Snapchat, TikTok, Jodel ja Youtube. Samalla suositellaan lykkäämään lapsen oman älypuhelimien hankintaa niin, että alle 13-vuotiailla ei olisi älypuhelinia. Tällä pyritään vähentämään varhaista altistumista sosiaalisen median sisällöille sekä tukemaan käytäntöä, jossa huoltajat noudattavat palveluiden ikärajoja ja seuraavat lasten käyttämiä sisältöjä.

Suosituksien tavoitteena on tarjota huoltajille välineitä arjen ohjaukseen sekä vahvistaa yhteisiä pelisääntöjä perheissä. Samalla on tunnistettu, että pelkkä suositusohjaus ei välttämättä riitä muuttamaan alle 13-vuotiaiden ja heidän vanhempiansa käyttäytymistä riittävän vaikuttavasti, vaan rinnalle voidaan tarvita joko EU- tai kansallisen lainsäädännön muutosta.

THL ja Opetushallitus valmistelevat parhaillaan vastaavia kansallisia digitaalisten laitteiden käytön vapaa-ajan suosituksia 13–18-vuotiaille nuorille. Suositusten on määrä valmistua keväällä 2027.

Yli 13-vuotiaita koskevissa suosituksissa yhdeksi kysymykseksi nousee sosiaalisen median käytön ikäraja suhteessa nykyisiin palvelukohtaisiin ikärajoin ja tietosuojalainsäädäntöön. Mikäli kansallisesti päädyttäisiin rajoittamaan käyttöä yli 13-vuotiailla, ylittäisi tämä nykyiset palveluiden itse asettamat ikäraajat sekä tietosuojalain suostumukseen perustuvan tietoyhteiskunnan palvelun 13 vuoden vähimmäisiän. Tämä nostaa esiin mahdollisten säädösmuutosten tarpeen.

13–18-vuotiaita koskevilla suosituksilla tavoitellaan tasapainoa nuorten autonomian ja oikeuksien sekä digitaalisiin laitteisiin yhdistettyjen haittojen ehkäisyn välillä. Keskeinen lähtökohta on, että nuoren elämän ja arjen tasapaino luo perustan myös digitaaliselle hyvinvoinnille ja turvallisuudelle.

Valmistelussa halutaan korostaa, että digitaalinen hyvinvointi ja turvallisuus eivät synny vain yksittäisistä toimista, vaan edellyttävät kokonaisvaltaista ja pitkäjänteistä muutosta suhteessa digitaalisten laitteiden käyttöön. Tämä tarkoittaa tutkimustiedon hyödyntämistä, yhteisten toimintatapojen ja pelisääntöjen luomista ja tukemista; nuorten, huoltajien ja ammattilaisten digitaitojen sekä tietoisuuden vahvistamista ja palvelujärjestelmän kehittämistä haittojen ehkäisyyn ja käsittelyyn. Samalla on tärkeää edistää digitaalisten alustojen ja palveluntarjoajien vastuuta nuorten hyvinvointiin vaikuttavien sisältöjen ja suunnitteluratkaisujen osalta.

Suosittelujen valmistelussa hyödynnetään laajaa asiantuntijaverkostoa sekä nuorten monipuolista osallisuutta. Mukana on nuorten kehittäjäryhmä, joka osallistuu esimerkiksi hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyvien keskeisten teemojen tunnistamiseen. Lisäksi nuorten näkemyksiä kartoitetaan kyselyiden ja keskustelujen avulla.

Suosittukset valmistellaan avoimesti koottavan monialaisen asiantuntija- ja sidosryhmäverkoston kanssa. Työskentelyn pohjana hyödynnetään tutkimustietoa, jota kootaan ja tarkastellaan valmistelun aikana.

Kansalliset digitaalisten laitteiden käytön vapaa-ajan suositukset 13–18-vuotiaille julkaistaan alkuvuodesta 2027.

1.6 Asiaan liittyvät toimenpiteet Valtakunnallisessa nuorisotyön ja -politiikan ohjelmassa (VANUPO) 2024–2027

Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma VANUPO on lakisääteinen, valtioneuvoston nelivuotiskausittain hyväksymä poikkihallinnollinen ohjelma, jonka tavoitteena on edistää nuorten kasvu- ja elinoloja. Valtioneuvosto päätti Valtakunnallisesta nuorisotyön ja -politiikan ohjelmasta (VANUPO) vuosille 2024–2027 yleisistunnossaan 21.3.2024. Ohjelmassa hallitus määrittelee nuorisotyön ja nuorisopolitiikkansa tavoitteet ja toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi.

VANUPO kattaa kaikki nuorisolain tarkoittamat alle 29-vuotiaat nuoret. Ohjelman painopisteet kohdistuvat erityisesti nuoruuden ydinalueeseen, eli noin 12–25-vuotiaiden nuorten kasvu- ja elinolojen kehittämiseen.

Vanupon tavoitteen **5. Mielekäs vapaa-ajan toiminta vahvistaa nuorten mielen-terveyttä** alla olevaan toimenpidetkokonaisuuteen 5.1. on kirjattu:

Vähennetään digilaitteiden lisääntyneen käytön keskittymiskyvylle ja fyysiselle aktiivisuudelle aiheuttamia haittoja. Vahvistetaan olemassa olevia ja etsitään uusia tapoja hyödyntää digitaalisia ratkaisuja nuorten fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämän lisäämisessä. Vahvistetaan digitaalisen ympäristön tarjoamia mahdollisuuksia mielekkääseen vapaa-ajan toimintaan.

Huomioidaan digitaalisten yhteisöjen ja verkkopalvelujen merkitys ja mahdollisuudet nuorten hyvinvoinnin ja osallisuuden edistämiseksi. Tuetaan nuorten toimijuutta digitalisoituneessa yhteiskunnassa. Digivälitteisesti nuorisotyö ja harrastustoiminta voivat tavoittaa matalalla kynnyksellä myös nuoria, joilla on erilaisia osallistumisen haasteita tai esteitä. Jatketaan digitaalisen nuorisotyön kehittämistä.

Vanupon tavoitteen **7. Nuorten turvallisuuden tunne ja turvallisuus vahvistuvat** alla olevaan toimenpidekokonaisuuteen 7.6 on kirjattu

Vahvistetaan nuorten kykyä ymmärtää sosiaalisen median toimintalogiikkaa ja suojella itseään siihen liittyviltä turvallisuusriskiltä. Jatketaan koulujen ja muiden nuorten parissa toimivien toteuttamaa mediakasvatusta ja tuetaan erilaisia nuoriin ja erityisesti haavoittuvassa asemassa oleviin ryhmiin kohdistuvia kolmannen sektorin toteuttamia mediakasvatustoimenpiteitä sekä vahvistetaan Suomen Safer Internet-toimintaa

Lisäksi VANUPO määrittelee Suomen kansalliset tavoitteet nuorisotalon eurooppalaiselle ja kansainväliselle toiminnalle. Nuorisotyön laatuun liittyen yhtenä toimenpiteenä mainitaan, että Suomi nostaa esiin ja edistää digitaalisen nuorisotyön mahdollisuuksia vahvistaa nuorten hyvinvointia ja osallisuutta (s. 37).

1.7 Asiaan liittyvät toimenpiteet Väkivallaton lapsuus suunnitelmassa 2026–2033

Väkivallaton lapsuus -toimenpidesuunnitelma on kaikkien hallinnonalojen yhteinen, valtioneuvostotasoisesti hyväksytty suunnitelma kaikenmuotoista lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa vastaan (Korpilahti ym. 2025). Sosiaali- ja terveysministeriö koordinoi työtä yhdessä Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa. Julkisten palvelujen lisäksi useat järjestöt (mm. Pelastakaa Lapset ry, Suojellaan Lapsia ry, MLL) ovat tuottaneet runsaasti ansiokasta materiaalia ja koulutusta aiheeseen liittyen.

Väkivallaton lapsuus – ja Barnahus-työssä on vuosina 2019–2025 ollut sisältöjä ja esimerkiksi koulutuksellisia toimia alaikäisten lasten ja ammattilaisten osaamisen vahvistamiseen digiturvataitoista ja erityyppisen digitaalisen väkivallan, houkuttelun ja häirinnän ehkäisystä, tunnistamisesta ja puuttumisesta sekä avun saamisesta. (Korpilahti ym. 2025.)

Kaudelle 2026–2033 laadittuun toimenpidesuunnitelmaan sisältyy digitaalisen väkivallan teemoista yhteensä neljä kansallista, monialaisesti toteuttavaa toimenpidettä. Lisäksi niin kutsutun Lanzaroten sopimuksen kansallisessa toimeenpanosuunnitelmassa vuosille 2022–2025 on ollut kirjattuna koulutuksellista sisältöä sopimuksen artiklojen 30–37 pohjalta, jonka toimeenpanoa on tarkoitus myös jatkaa osana Väkivallaton lapsuus -työtä.

Toimenpiteet vastuutahoineen (numerot suunnitelman toimenpidenumeroita):

19. Edistetään jo varhain annettavaa systemaattista digiturvataitokasvatusta sekä lapsille että heidän vanhemmilleen

- Toteuttajatahot: KAVI (1.1.2026 lähtien Taide- ja kulttuurivirasto), OPH, THL, Poliisi, Järjestöt, Kasvatuksen ja koulutuksen järjestäjät, Kuntien, kulttuuri ja nuorisotoimi, Lasten ja nuorten toimintaympäristöihin suuntautuvat eri alojen opiskelijat

20. Koulutetaan ammattilaisia (sosiaalityöntekijät, opiskeluhoolto, nuorisotyöntekijät, ICT-asiantuntijat) digiväkivallasta ilmiönä ja toimintatavoista, rikostyypeistä huomioiden tekoäly, alustoista, tunnistamisesta ja ilmoitusvelvollisuudesta, algoritmien toiminnasta.

- Toteuttajatahot: Kunnat ja hyvinvointialueet, KAVI (1.1.2026 lähtien Taide- ja kulttuurivirasto), Poliisi, Yritykset (ICT-asiantuntijat, kumminäkökulma), Järjestöt

21. Jatketaan verkkovälitteisten lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten ja niihin liittyvän kuvamateriaalin torjunnan ja tutkinnan koulutuksen kehittämistä ammattilaisille ja varmistetaan, että koulutusta järjestetään.

- Toteuttajatahot: Poliisihallitus, Poliisiammattikorkeakoulu (Polamk), Syyttäjälaitos

22. Jatketaan nuorten tietoverkkorikollisuuden torjuntaa ja heidän osaamisensa kehittämistä laaja-alaisesti kouluttamalla. Lisätään myös nuorten tietoisuutta laillisen ja laittoman toiminnan rajoista.

- Toteuttajatahot: Poliisihallitus, Poliisiammattikorkeakoulu, OM, OPH, STM, THL, Järjestöt, yritykset

1.8 Asiaan liittyvät toimenpiteet Kansallisissa medialukutaidon ja mediakasvatuksen linjauksissa

Toukokuussa 2026 julkaistaan Kansalliset medialukutaidon ja mediakasvatuksen linjaukset. Kansalliset medialukutaidon ja mediakasvatuksen linjaukset on opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) linjausasiakirja medialukutaidon edistämiseksi ja mediakasvatuksen toteuttamiseksi ja kehittämiseksi koko Suomessa. Asiakirja päivittää ja laajentaa vuonna 2019 julkaistuja linjauksia, Medialukutaito Suomessa – Kansalliset mediakasvatuslinjaukset.

Näiden linjausten visio on, että mediakasvatus vahvistaa kaikkien Suomessa asuvien kriittistä medialukutaitoa, sivistystä ja hyvinvointia sekä osallisuutta yhteiskuntaan. Mediakasvatus on yhdenvertaista, laadukasta, ajantasaista ja kestävä. Se on keskeinen osa kokonaisturvallisuutta, demokratian vahvistamista sekä luottamuksen ja toivon rakentamista yhteiskunnassa. Mediakasvatus edistää hyvää elämää.

Linjaukset asettavat kolme tavoitetta: toimijuuden vahvistamisen, osaamisen kehittämisen ja kestävyuden edistämisen. Tavoitteiden saavuttamiseksi esitetään joukko toimenpiteitä, jotka perustuvat kuulemisiin, asiantuntijalausuntoihin sekä selvitystietoon mediakasvatuksen ja -lukutaidon nykytilasta. Nuorten sosiaalisen median käyttöön liittyvät erityisesti toimenpiteet ”T3 Tuetaan tasapainoista media-arkea”, ”T5 Edistetään eettistä ja turvallista mediankäyttöä” sekä ”T8 Vahvistetaan mediakasvatuksen asemaa opetuksessa, ohjauksessa ja muussa asiakastyössä”.

Taide- ja kulttuurivirasto Kuvi vastaa linjausten toimeenpanon koordinaatiosta ja laatii vuoden 2026 aikana linjausten toimeenpanosuunnitelman. Toimeenpanoon kutsutaan osallistumaan laajasti julkishallintoa sekä muiden yhteiskunnan sektoreiden edustajia.

2 Lasten ja nuorten kuuleminen

Lasten ja nuorten kuuleminen on toteutettu kansallisen lapsistrategian koordinoimana yhteistyössä Taide- ja kulttuuriviraston, Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen ja Opetushallituksen kanssa. Lisäksi verkkokyselyn täydentämiseksi yhteistyötä tehtiin seuraavien järjestöjen kanssa: Turvapaikanhakijoiden tuki ry, Turvasatama (Osallisuuden aika ja Pesäpuu), Seta ry, VAMLAS ry, Autismiliitto (3 yhdistystä). Saamelaisnuoret olivat myös mukana alkukeskusteluissa, mutta heidän osaltaan ei ole tullut erillistä raporttia. Kansallinen lapsistrategia on vastannut lasten ja nuorten kuulemisen suunnittelusta kokonaisuutena ja pitänyt huolta, että tiukasta aikataulusta huolimatta kooste valmistuu aikataulussaan.

Lapsille ja nuorille suunnattu verkkokysely toteutettiin ajalla 27.3.-17.4.2026. Kyselyä laadittiin kaksi versiota, toinen 11–12-vuotiaille lapsille ja toinen yli 13-vuotiaille nuorille. Kyselyt julkaistiin suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi, ja ne jaettiin kouluihin ympäri maata. Lisäksi kyselyt välitettiin lasten ja nuorten parissa työskenteleville järjestöille, joiden kautta saatiin vastauksia erilaisiin haavoittuviin ryhmiin kuuluvilta lapyksilta ja nuorilta. Vastauksia kyselyihin saatiin yhteensä 60 947 kappaletta.

Lasten ja nuorten kuulemisen aineiston raportiksi työstivät E2 Tutkimus sekä OTM Reetta Peltonen. Kuulemisraportti on julkaistu samaan aikaan tämän työryhmän väliraportin kanssa. Tästä johtuen väliraporttiin on tehty vain joitain nostoja lasten ja nuorten kuulemisesta sekä lukuisia viittauksia raportin eri kohtiin.

3 Työryhmän muut kuulemiset

Työryhmä kuuli 24.3.2026 kokouksessa Euroopan komission edustajaa Sonja Väisästä, jonka esityksessä korostuivat digipalveluasetuksen (DSA) alaikäisten suojeluun liittyvät velvoitteet. Lisäksi kuultiin Poliisihallituksen edustajaa Saara Asmundelaa, joka toi esiin poliisin näkökulmaa lasten sosiaalisen median käyttöön sekä siihen liittyviä rikosriskejä.

30.3.2026 kokouksessa kuultiin Pelastakaa Lapset ry:n edustajia Heidi Näppiä ja Marjaana Hulkkoa, jotka toivat esiin lasten näkökulmaa kyselytutkimusten kautta ja korostivat verkkoväkivallan yleisyyttä sekä digiturvallisuuden vahvistamisen tarvetta. Lisäksi kuultiin Mannerheimin Lastensuojeluliiton edustajaa Paula Aaltoa, jonka esityksessä käsiteltiin nettikiusaamista koskevan kyselytutkimuksen havaintoja sekä haitallisiin sometrendeihin ja algoritmeihin liittyviä riskejä. Kokouksessa kuultiin myös Suojellaan Lapsia ry:n edustajia Nina Vaaranen-Valkosta ja Katariina Leivoa, jotka korostivat verkkovälitteisen lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan kansainvälisyyttä, ilmiön yleisyyttä sekä sääntelyn ja ennaltaehkäisyn merkitystä.

Työryhmän 27.4.2026 kokouksessa kuultiin lapsiasiavaltuutettu Elina Pekkarista, joka korosti lasten oikeuksien huomioimista päätöksenteossa. Lisäksi kuultiin tietosuojavaltuutettu Anu Talusta ja ylitarkastaja Mika Pirttisaloa Tietosuojavaltuutetun toimistosta, jotka esittelivät rooliaan ja näkemyksiään digipalveluasetuksen ja tietosuoja-asetuksen valvonnassa. Kokouksessa kuultiin myös Nuorisotutkimusseuran tutkijoita Konsta Haposta ja Juha Leskistä, jotka esittelivät nuorisotutkijoiden politiikkasuosituksia sekä ajankohtaista tietoa nuorten sosiaalisen median käytöstä. Lisäksi yleislääketieteen erikoislääkäri ja nuorisolääketieteen dosentti Silja Kosola toi esityksessään esiin sosiaalisen median vaikutuksia nuorten kehitykseen ja kasvuun. Silja Kosola myös toimitti tässä raportissa luvussa 1.2. esiintuotuja olennaisia tutkimustietoja.

Kiitämme kaikkia työryhmän kuulemia tahoja esittämistään näkemyksistä.

4 Kansainvälinen vertailu

Lukuisat valtiot ovat käynnistäneet toimia alaikäisten suojelemiseksi sosiaalisen median aiheuttamilta haitoilta. Joissakin maissa sääntely on jo voimassa; Australia¹⁹, Kiina²⁰, Indonesia²¹, Vietnam²², Brasilia²³ sekä muutama Yhdysvaltojen osavaltio, kuten New York²⁴, Kalifornia²⁵, Maryland²⁶, Nebraska²⁷ ja Etelä-Carolina²⁸ ovat ottaneet käyttöön lainsäädäntöä, joka joko rajoittaa lasten ja nuorten sosiaalisen median käyttöä tai asettaa palveluntarjoajille aiempaa velvoittavampia vastuita. Kunkin maan mahdollisuuksiin toteuttaa erilaisia suojelumekanismeja vaikuttavat sekä kansallisen lainsäädännön rakenteet että kansainväliset velvoitteet. Esimerkiksi Euroopan unionin tasolla sosiaalisen median haittoihin pyritään vastaamaan osana laajempaa digitaalisten palvelujen sääntelykehystä, kuten digipalveluasetuksen toimeenpanoa.

19 Australia laki 10.12.2024. <https://www.legislation.gov.au/C2024A00127/asmade/text>

20 Kiina laki 18.10.2020. https://www.spp.gov.cn/spp/fl/202010/t20201018_482257.shtml

21 Indonesia laki 6.3.2026. <https://peraturan.bpk.go.id/Details/346040/permenkomdigi-no-9-tahun-2026>

22 Vietnam laki 9.11.2024. <https://vanban.chinhphu.vn/?pageid=27160&docid=211654>

23 Brasilia laki 17.9.2025. https://www.planalto.gov.br/ccivil_03/_ato2023-2026/2025/lei/L15211.htm

24 Yhdysvallat laki (New York) 13.10.2023. <https://www.nysenate.gov/legislation/bills/2023/S7694/amendment/A>, <https://www.nysenate.gov/legislation/bills/2023/S7695B>

25 Yhdysvallat laki (Kalifornia) 20.9.2024. https://leginfo.legislature.ca.gov/faces/billTextClient.xhtml?bill_id=202320240SB976

26 Yhdysvallat laki (Maryland) 9.5.2024. <https://mgaleg.maryland.gov/mgawebsite/Legislation/Details/sb0571?ys=2024RS>

27 Yhdysvallat laki (Nebraska) 30.5.2025. https://nebraskalegislature.gov/bills/view_bill.php?DocumentID=59284

28 Yhdysvallat laki (Etelä-Carolina) 5.2.2026. https://www.scstatehouse.gov/sess126_2025-2026/bills/3431.htm

Keinovalikoima lasten suojelemiseksi sosiaalisen median haitoilta

Voimassa oleva lainsäädäntö sekä eri maiden valmisteilla olevat säädöshankkeet ja strategiset linjaukset muodostavat laajan ja monimuotoisen keinovalikoiman. Toimenpiteet vaihtelevat tiukoista rajoituksista, kuten ikärajiin perustuvista käyttökielloista, pehmeämpiin ohjaukseen ja tietoisuuden lisäämiseen perustuviin keinoihin. Näiden väliin sijoittuu joukko ratkaisuja, jotka yhdistelevät lainsäädännöllisiä, teknisiä ja kasvatuksellisia elementtejä. Tarkasteltavat lähestymistavat kuvastavat sitä, että sosiaalisen median haittojen ehkäisy nähdään monitasoisena kokonaisuutena, joka edellyttää erilaisten ohjauskeinojen yhteensovittamista.

Kevyempänä keinona useat maat ovat ehdottaneet media- ja digitalisaatiokasvatuksen lisäämistä. Mediakasvatuksen lisäämistä on ehdotettu niin lapsille, lisättäväksi opettajien koulutukseen kuin vanhemmille, tukien ja kampanjoiden myötä. Muun muassa Irlanti on kansallisessa strategiassaan²⁹ ehdottanut valtakunnallisen verkoston perustamista, joka tukee ja toteuttaa verkkoturvallisuutta ja digitaitoja kouluissa. Samalla Irlanti päivittää koulujen opetus- ja tukimateriaaleja ja on ehdottanut digitaalisen mediataidon sisällyttämistä opettajien koulutukseen.

Useissa maissa huoltajille on sääntelyssä annettu rooli alaikäisten sosiaalisen median käytön rajoittamisessa. Esimerkiksi Tanskan³⁰, Italian³¹ ja Portugalin³² selvietyksissä ja esityksissä on linjattu huoltajan mahdollisuus antaa suostumus sosiaalisen median käyttöön myös kansallista alaikärajaa nuoremmalle lapselle. Huoltajien vastuuta voidaan toteuttaa myös teknisten ratkaisujen avulla, kuten erillisten sovelusten tai palvelupohjaisten toimintojen kautta, joiden avulla huoltajat voivat valvoa, rajata ja ohjata alaikäisten sosiaalisen median käyttöä. Kreikassa on käytössä Kids Wallet -applikaatio³³, jonka kautta vanhemmat pystyvät rajoittamaan ja estämään lapsen pääsyä sovelluksiin. Näiden lisäksi Brasilia on maaliskuussa 2026

29 National Digital & AI Strategy 2030. Saatavana verkosta: https://assets.gov.ie/static/documents/5e511b3a/National_Digital_and_AI_Strategy_2030.pdf

30 Aftale om digital børnebeskyttelse. Saatavana verkosta: <https://www.digmin.dk/Media/638981156766342129/Aftaletekst%20om%20digital%20brnebeskyttelse.pdf>

31 Disposizioni per la tutela dei minori nella dimensione digitale. Saatavana verkosta: <https://www.senato.it/service/PDF/PDFServer/BGT/01418922.pdf>

32 Estabelece medidas de proteção de crianças em ambientes digitais. Saatavana verkosta: <https://www.parlamento.pt/ActividadeParlamentar/Paginas/Detailhelniciativa.aspx?BID=356058>

33 KidsWallet Mobile App. Saatavana verkosta: <https://www.gov.gr/en/ipiresies/polites-kai-kathemerinoteta/stoikheia-polite-kai-tautopoietika-eggrapha/KidsWallet>

voimaan astuneessa laissa³⁴ määrittänyt, että alle 16-vuotiaiden sosiaalisen median tilit ovat liitettävä huoltajien tileihin. Tämän tekninen käyttöönotto on kuitenkin kesken sekä Brasiliassa on käynnissä lakialoittekokonaisuus³⁵, joka kieltäisi sosiaalisen median kokonaan alle 16-vuotiailta.

Lisäksi useat maat, myös Euroopan unionin jäsenvaltiot ovat ilmaisseet halunsa puuttua sosiaalisen median addiktoiviin ominaisuuksiin ja algoritmeihin. EU:n jäsenvaltiot eivät kuitenkaan voi säätää näistä kysymyksistä itsenäisesti tiukempaa lainsäädäntöä, koska aihetta koskeva sääntely sisältyy jo EU-lainsäädäntöön, erityisesti digipalveluasetukseen, ja EU-oikeuden ensisijaisuusperiaatteen mukaan unionin oikeus syrjäyttää ristiriidassa olevan kansallisen sääntelyn. EU:n ulkopuolella tiukkaa valtiollista sääntelyä esiintyy.

Toisaalta on myös huomattava, että kaikki EU-jäsenmaat eivät kannata sosiaalisen median ikärajoja koskevaa sääntelyä. Viro³⁶ on kertonut vastustavansa ikärajoja koskevaa sääntelyä, sillä ikärajat eivät ratkaise sosiaalisen median aiheuttamia ongelmia ja ikärajoja on myös helppo kiertää. Viro panostaisi sen sijaan sosiaalisen median alustojen sääntelyyn EU:ssa.

Näiden lisäksi muun muassa Italia³⁷, Ranska³⁸ ja Iso-Britannia³⁹ ovat kieltäneet lailla alaikäisten pääsyn aikuisviihdesivustoille. Lisäksi Saksassa⁴⁰ on valtiosopimus nuorisuojasta mediassa, jonka mukaan aikuisviihdesivustojen on kieltävä pääsy alaikäisiltä. Näissä maissa on käytössä vahva tunnistautuminen aikuisviihdesivustoille.

34 Estatuto Digital da Criança e do Adolescente – ECA Digital. Saatavana verkosta: https://www.planalto.gov.br/ccivil_03/_ato2023-2026/2025/lei/L15211.htm

35 Lakiesitys 2387/2025. Saatavana verkosta: <https://www.camara.leg.br/proposicoesWeb/fichadetramitacao?idProposicao=2511795>

36 Viron oikeus- ja digiministeriö: <https://www.justdigi.ee/uudised/liisa-pakosta-riigikogus-eesti-ei-toeta-noorte-sotsiaalmeedia-kasutuse-keelamist>

37 Italia laki 13.11.2023. <https://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:decreto.legge:2023-09-15;123> Italia täytäntöönpanosäädös iänvarmennus 8.4.2025 <https://www.agcom.it/provvedimenti/delibera-96-25-cons>

38 Ranska laki 21.5.2024. <https://www.legifrance.gouv.fr/eli/loi/2024/5/21/ECOI2309270L/jo/texte>, Ranska täytäntöönpanosäädös iänvarmennus 9.10.2024 <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000050385836>

39 Iso-Britannia laki 26.10.2023. <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2023/50/part/5>

40 Saksa valtiosopimus 13.9.2002. <https://www.gesetze-bayern.de/Content/Document/JMStV>

Yleisiä uhkia ja riskejä

Sosiaalisen median kieltoihin ja ikärajoituksiin liittyy useita tunnettuja riskejä, jotka kytkeytyvät erityisesti kieltojen toimeenpanon haasteisiin, niiden kiertämiseen sekä perusoikeuksien välisiin ristiriitoihin. Muut maat ovat joutuneet punnitsemaan uhkia ja riskejä kieltoja valmistellessaan ja toimeenpannessaan.

Keskeisin sääntelyn vaikuttavuutta heikentävä tekijä on ikärajojen kiertäminen. Alaikäiset voivat hyödyntää esimerkiksi VPN-yhteyksiä tai ilmoittaa virheellisiä syntymäaikoja saadakseen pääsyn rajoitettuihin palveluihin. Esimerkiksi Albania kielsi TikTokin käytön 13.3.2025 alkaen lähes vuoden ajaksi, mutta heti kieltopäivänä eräs yksityinen VPN-palveluntarjoaja raportoi palvelunsa käytön kasvaneen 1200 prosenttia, ja käyttäjämäärät jatkoivat nousuaan albaanialaisten etsiessä keinoja säilyttää pääsy avoimeen ja riippumattomaan internettiin (Balkanweb, 2025; Kryeziu, 2026). Rajoitukset voivat täten johtaa kiertokeinojen etsimiseen ja yleistymiseen. Tämän myötä myös muut maat ovat alkaneet pohtia VPN:n rajoittamisen mahdollisuuksia alaikäisiltä. Iso-Britanniassa huhtikuussa 2026 hyväksytty lakialoite, jolla pyritään suojaamaan alle 16-vuotiaita sosiaalisen median haitoilta, sisälsi myös ylähuoneen ehdotuksen VPN-yhteyksien kieltämisestä alle 18-vuotiailta. Alahuone ei kuitenkaan hyväksynyt esitystä eikä ylähuone vienyt sitä eteenpäin, joten VPN-rajoitukset poistettiin lakiesityksessä.

Ikärajoihin liittyvät rajoitukset voivat lisäksi ohjata käyttäytymistä ei-toivottuihin suuntiin. Erityisesti on riski, että lapset ja nuoret siirtyvät pienemmille ja sääntelemättömille alustoille, joissa turvallisuuskäytännöt ja valvonta ovat heikompia. UNICEF (2025) politiikkamuistio tunnistaa useita epätoivottuja seurauksia, kuten siirtymisen valvomattomiin verkkoympäristöihin, sekä sen, että kiellot voivat nostaa ongelmia kohdanneiden lasten kynnystä avun hakemiseen. Tätä ilmiötä tukevat myös empiiriset havainnot: Australiassa vaihtoehtoisten sosiaalisten medioiden palveluiden lataukset kasvoivat, kun sosiaalisen median kiello alle 16-vuotiaille astui voimaan (Yuassuf, 2025). Australian sosiaalisen median kielloa valvova elin tarkentaa, että jokaisen Australiassa toimivan sosiaalisen median palvelun on noudatettava lakia, vaikka valvontaviranomainen ei voi arvioida jokaista palvelua erikseen (eSafety).

Valvonnan ja toimeenpanon näkökulmasta keskeinen haaste on digitaalisten palveluiden hajautunut ja rajat ylittävä luonne. Tehokkaan ja yhdenmukaisen valvonnan toteuttaminen on vaikeaa, mikä voi johtaa sääntelyn epätasaiseen toimeenpanoon ja heikentää sen uskottavuutta. Samalla syntyy kannustimia kiertää rajoituksia entisestään. Valvontaa pyritään usein tehostamaan ikävarmennuksella, mutta tämä tuo mukanaan merkittäviä tietosuojariskejä. Mikäli varmentaminen perustuu

henkilötietoihin tai biometriseen tunnistamiseen, altistuvat käyttäjät tietovuodoille ja väärinkäytöksille, ja biometrinen menetelmien tarkkuuteen liittyy lisäksi epävarmuuksia.

Sääntelyyn liittyy myös perus- ja ihmisoikeuksien välisiä ristiriitoja. Ikärajoituksia tulee punnita esimerkiksi sananvapauden, yhdenvertaisuuden ja muiden lasten- oikeuksien kanssa. Haavoittuvat ryhmät, kuten sateenkaarinuoret, saamelaisnuoret ja vammaiset nuoret, voivat olla erityisen riippuvaisia digitaalisista yhteisöistä vertaistuen ja tiedon saannin kannalta, jolloin rajoitukset voivat kohdistua heidän hyvinvointiin ja osallisuuteen.

Huoltajien rooli korostuu tilanteissa, joissa ikärajojen noudattaminen perustuu itseilmoitettuihin tietoihin tai huoltajan suostumukseen. Väärien syntymäaikojen ilmoittaminen ja lupakäytäntöjen kiertäminen voivat johtaa tilanteeseen, jossa sääntely jää näennäiseksi eikä tosiasiallisesti suojaa alaikäisiä. Samalla vastuu siirtyy yhä enemmän perheille, mikä voi lisätä huoltajien kuormitusta ja korostaa eroja digitaalisessa osaamisessa. Tämä voi puolestaan lisätä sosiaalista eriarvoisuutta ja digitaalista syrjäytymistä sekä heijastua myös laajemmin esimerkiksi sukupuolten väliseen tasa-arvoon.

Laajemmassa tarkastelussa sosiaalisen median ikärajoilla voi olla myös taloudellisia ja markkinavaikutuksia. Sääntelyn kiristyminen voi johtaa siihen, että osa toimijoista vetäytyy markkinoilta, ja tämä on nähty muun muassa Ranskan aikuisviihdepalveluihin liittyvässä säädöksessä. Alustoihin kohdistuvat sääntelyt voivat muuttaa kilpailuasetelmaa ja keskittää markkinoita toimijoille, joilla on paremmat resurssit täyttävät vaatimukset.

4.1 Pohjoismaat

4.1.1 Norja

Norjan hallitus esitti vuonna 2025 sosiaaliseen mediaan ehdotonta 15 vuoden ikärajaa ja saivat esitykseen 8280 lausuntoa⁴¹. Lausuntojen myötä hallitus tekee parlamentille uuden esityksen ikärajasta vuoden 2026 aikana. Uuden ehdotuksen

41 Barne- og familiedepartementet & Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet. Høringsnotat om forslag til lov om aldersgrenser for bruk av sosiale medier (sosiale medierloven). Saatavana verkosta: <https://www.regjeringen.no/contentassets/da5340ace79941afad938ab18985e042/horingsnotat-lov-om-aldersgrense-for-bruk-av-sosiale-medier.pdf>

mukaan kaikki nuoret, jotka täyttävät samana vuonna 16 vuotta saisivat yhtä aikaa sosiaalisen median palvelut käyttöön 1. tammikuuta. Ratkaisua perustellaan myös tietosuojanäkökulmasta, sillä ikärajan sitominen syntymävuoteen eikä tarkkaan syntymäpäivään vähentää tarvetta kerätä ja käsitellä tarkkaa syntymäaikaa ikävarmennuksen yhteydessä. Esityksessä viitataan henkilötietojen käsittelyn suostumusiän nostamiseen 13 vuodesta 15 vuoteen koskevaan lakiluonnokseen, joka on notifioitu vuonna 2025 EFTA:n valvontaviranomaiselle sekä Euroopan komissiolle⁴².

Norja on notifioinut toukokuussa 2026 vaihtoehtoiset lakiehdotukset sosiaalisen median ikäraja koskien EFTA:n valvontaviranomaiselle sekä Euroopan komissiolle arvioitavaksi⁴³. Ensimmäisessä vaihtoehdossa sosiaalisen median ikäraja arvioitaisiin haitallisuusedellytyksen kautta, eli lakia sovellettaisiin vain silloin, kun palvelu katsotaan haitalliseksi lapsille. Haitallisena pidettäisiin palvelua, joka sen suunnittelun, ominaisuuksien tai sisällön vuoksi voi vahingoittaa lasten emotionaalista, kognitiivista tai terveydellistä kehitystä tai turvallisuutta; arvioinnissa korostuisivat erityisesti koukuttavat tai manipuloivat piirteet, lasten haavoittuvuuden hyödyntäminen sekä riittämättömät suojoitimet. Toinen ehdotus on ilman haitallisuusedellytystä, jolloin ikäraja koskisi kaikkia sosiaalisen median palveluita.

Lakiehdotus koskisi sosiaalisen median palveluita, jotka mahdollistavat käyttäjäprofiilin luomisen, käyttäjien välisen verkostoitumisen sekä käyttäjien tuottaman sisällön tallentamisen ja levittämisen ilman toimituksellista ennakkokontrollia. Norjan ehdotus tunnistaa, että on tarpeen myöntää poikkeuksia tietyille palveluille, jotka ovat erityisen tärkeitä lasten ja nuorten oikeuksien kannalta tai joihin liittyy vähäinen haitan riski. Tällaisia palveluita ovat muun muassa tietokonepelit, toimituksellisesti ohjatut mediapalvelut, tavaroiden ja palveluiden osto- ja myyntialustat, viestintäpalvelut sekä erilaiset suljettujen ryhmien viestintäpalvelut esimerkiksi koulutuksen, harrastusten ja kansalaisjärjestöjen yhteydessä. Lakia sovellettaisiin lapsiin, jotka oleskelevat Norjassa, riippumatta palveluntarjoajan sijaintipaikasta, ja se voisi kattaa myös ulkomaiset palvelut, mikäli ne on suunnattu Norjan markkinoille; pelkkä palvelun tekninen saatavuus ei riitä, vaan edellytyksenä on, että palvelulla on tosiasiallinen yhteys Norjaan esimerkiksi kielen, käyttäjäkunnan, markkinoinnin tai maksujärjestelyjen perusteella.

Ehdotuksessa ei asetettaisi suoria velvoitteita kansallisessa laissa sosiaalisen median palveluntarjoajille, vaan ikärajan toteuttaminen on tarkoitus varmistaa EU:n digipalveluasetuksen kautta. Esityksessä katsotaan, että digipalveluasetus mahdollistaa

42 Ilmoitus 2025/9028/NO

43 Ilmoitus 2026/9007/NO

alustoilta edellytettävät toimenpiteet alaikäisten suojelemiseksi, ja sen nojalla palveluntarjoajien tulee ottaa käyttöön tehokkaita ja tietosuojan huomioon ottavia ikävarmennusratkaisuja. Näin kansallinen ikäraja kytkettäisiin osaksi EU-tason sääntelyn täytäntöönpanoa.

Valvontavastuu jakautuisi kansallisten viranomaisten ja EU-tason toimijoiden kesken siten, että kansallinen valvontaviranomainen päättäisi, mitkä palvelut kuuluvat lain soveltamisalaan ja valvoisi sääntelyn noudattamista kansallisesti, kun taas digipalveluasetuksen mukaisesti kaikkein suurimpien alustojen valvonnasta vastaisi Euroopan komissio. Muiden palveluntarjoajien osalta valvontatoimivalta kuuluisi niiden sijoittautumismaan digitaalisten palvelujen koordinaattorille. Lakiehdotuksessa ei esitetä seuraamuksia tai sanktioita lapsille tai vanhemmille ikärajan rikkomisesta, eikä kansallisessa laissa myöskään suoraan määrittäisi seuraamuksia palveluntarjoajille, vaan valvonta- ja seuraamusmekanismit toteutuisivat DSA:n kautta, jolloin mahdolliset sanktiot kohdistuisivat alustojen veloitteiden laiminlyöntiin EU-sääntelyn puitteissa.

4.1.2 Tanska

Tanskan edellinen hallitus teki poliittisen sopimuksen ottaa käyttöön kansallinen 15 vuoden ikäraja tietyille sosiaalisen median alustoille osana digitaalisen lastensuojelun sopimusta⁴⁴, jonka tavoitteena on vahvistaa lasten ja nuorten suojelua verkossa. Päätös sai laajaa tukea yli puoluerajojen. Kevään 2026 parlamenttivaalien jälkeen Tanskassa on kuitenkin käynnissä hallituksen muodostaminen, eikä ole vielä varmaa, missä muodossa uusi hallitus jatkaa tai tarkentaa kyseistä sääntelyä. Sopimuksen mukaan alle 15-vuotiailla lapsilla ei tule olla pääsyä alustoille, jotka voivat altistaa heidät haitalliselle sisällölle tai toiminnoille. Säännöstä voidaan tehdä poikkeuksia siten, että vanhemmille annetaan mahdollisuus antaa suostumus pääsyyn jo 13-vuotiaasta lähtien. Tanska valmistelee EU:n edellyttämää ikävarmennusta sosiaaliseen mediaan ja muihin digipalveluihin. Samalla kehitetään kansallista digitaalisen identiteetin lompakkoa, jonka avulla ikä voidaan todentaa yksityisyyttä kunnioittaen. Lompakon odotetaan valmistuvan keväällä 2026.

44 Aftale om digital børnebeskyttelse. Saatavana verkosta: <https://www.digmin.dk/Media/638981156766342129/Aftaletekst%20om%20digital%20brnebeskyttelse.pdf>

Tanskan hallituksen strateginen julkaisu⁴⁵, johon digitaalisen lastensuojelun poliittinen sopimus nojautuu, listaa useita käynnissä olevia toimia, joilla vahvistetaan lasten ja nuorten digitaalista turvallisuutta. Vuonna 2024 maa nosti henkilötietojen käsittelyn suostumusikärajan 13 vuodesta 15 vuoteen. Lisäksi hallitus tekee yhteistyötä televiestintäalan ja muiden toimijoiden kanssa tarjotakseen perheille tukea ikätasoisien laitteiden ja asetusten käyttöön, erityisesti alle 13 vuotiaille. Toimien kokonaisuutta täydentävät valtakunnallinen tietoisuuden lisääminen turvallisesta verkkopalveluiden käytöstä, teknologian ymmärtämisen tuominen uutena oppiaineena alakouluun sekä opetukseen kuulumattomien verkkosivujen suodatuskouluisissa. Peruskouluista ollaan samalla tekemässä mobiilittomia, jolloin älypuhelimet ja muut internetyhteydellä varustetut laitteet kielletään tietyin poikkeuksin. Myös paikallista yhteistyötä vahvistetaan sopimuksella, jonka tavoitteena on rakentaa turvallinen digitaalinen koulu- ja vapaa-ajan ympäristö yhdessä kuntien, vanhempien ja oppilasjärjestöjen kanssa.

Poliittinen sopimus listaa joukon uusia toimia, joilla Tanskan hallitus pyrkii suojaamaan lapsia sosiaalisen median riskeiltä ja turvaamaan heille enemmän aikaa rauhaan, leikkiin ja kehitykseen. Vanhemmille laaditaan uudet, selkeät viranomaisohjeet lasten digitaalisen elämän tukemiseksi, ja lapsille halutaan luoda enemmän mielekkäitä offline mahdollisuuksia niin kutsutun läsnäololupauksen kautta. Samalla hallitus selvittää mahdollisuutta, jonka myötä lapsille suunnatut laitteet toimitettaisiin valmiiksi suojattuina haitalliselta sisällöltä ja liialliselta ruutuajalta.

Uudet digitaaliset valvojat tukevat haitallisen ja laittoman sisällön tunnistamista ja sääntelyn toimeenpanoa teknologia-alustoilla, ja vuosittainen digitaalisen lapsuuden analyysi antaa ajantasaista tietoa lasten digikäyttäytymisestä ja haasteista. Eri-tyistä huomiota kiinnitetään myös digitaalisesti haavoittuvien lasten tukemiseen. Lisäksi hallitus vahvistaa valvontaa vaikuttajamarkkinoinnin osalta, vahvistaa kansalaisten oikeusturvaa suhteessa teknologia-alustoihin ja lisää valvonnan resursseja. Tanska aikoo jatkaa aktiivista rooliaan EU tasolla, muun muassa iänvarmennuksen ja riippuvuutta edistävien suunnitteluratkaisujen kieltämisestä koskevan EU-vaikuttamisen puolustajana. Tanskan osalta tämä on kuitenkin vasta suunnitelma, eikä vielä voimassa.

45 En tryk barndom i en digital virkelighed. Saatavana verkosta: <https://www.digmin.dk/Media/638954161947353382/Publikation%20-%20En%20tryk%20barndom%20i%20en%20digital%20virkelighed.pdf>

4.1.3 Ruotsi

Ruotsin hallitus on antanut lokakuussa 2025 tehtäväksi selvittää, pitäisikö Ruotsissa ottaa käyttöön lakisäätöinen ikäraja lasten sosiaalisen median käytölle. Ruotsissa noudatetaan tällä hetkellä alustapalvelujen omia ikärajoja, mutta Ruotsissa tehtyjen tutkimusten mukaan 51 prosenttia 9–12 vuotiaista käyttää sosiaalista mediaa päivittäin, vaikka he ovat GDPR:n alaikärajan alapuolella. Hallituksen komiteamääräyksessä todetaan, että mikäli erillisen ikärajan esittämistä ei pidetä mahdollisena, selvitetään edellytyksiä henkilötietojen käsittelyn ikärajan nostolle. Selvityksen ensimmäinen osa, joka koskee ehdotuksia sosiaalisen median käytön ikärajaksi, julkaistaan viimeistään 12.6.2026. Selvityksen loppuraportti julkaistaan viimeistään 14.11.2026.⁴⁶

4.1.4 Islanti

Islannissa kansanedustaja jätti marraskuussa 2025 parlamentaarisen päätöslauselman, jossa ehdotetaan sosiaalisen median käytön ikärajan nostamista 13 vuodesta 15 tai 16 vuoteen. Samassa aloitteessa esitetään lisäksi sääntelyn kiristämistä lasten sosiaaliseen mediaan ja muihin digitaalisiin alustoihin kohdistuvan markkinoinnin ja mainonnan osalta, erityisesti lasten henkilötietoihin perustuvan kohdennetun markkinoinnin estämiseksi. (Alþingi, 2025.) Islannin opetus- ja lastenasiainministeri ilmoitti tammikuussa 2026 maan yleisradioyhtiölle antamassaan haastattelussa, että hallitus valmistelee toimenpiteitä lasten ja nuorten pääsyn rajoittamiseksi sosiaaliseen mediaan. Suunnitellut toimenpiteet ovat vielä valmisteluvaiheessa, mutta ministerin mukaan tavoitteena on asettaa sosiaalisen median käytön alaikärajaksi 15 vuotta. (RÚV, 2026.)

46 En åldersgräns till skydd för barns hälsa och trygghet i digitala miljöer. Saatavana verkosta: <https://regeringen.se/contentassets/b9c593ec19144bb08e73af44837abce4/dir.-2025-91.pdf>

4.2 Muut EU-maat

4.2.1 Ranska

Ranska pyrki säätämään sosiaalisen median ikärajoista lailla jo vuonna 2023⁴⁷. Laki on muodollisesti voimassa⁴⁸, mutta se ei ole koskaan astunut käytännössä voimaan eikä sitä sovelleta, koska sen täytäntöönpanoasetukset puuttuvat. Komissio antoi Ranskan tuolloisesta lakiehdotuksesta yksityiskohtaisen lausunnon, jossa se katsoi, että lakiehdotus sisälsi teknisiä velvoitteita, jotka saattoivat vaikuttaa sisämarkkinoihin, ja että näillä kansallisilla säännöksillä puututtiin EU:n digipalveluasetuksen alaan. Ranska on käyttänyt GDPR:n mahdollistamaa kansallista liikkumavaraa ja asettanut henkilötietojen käsittelyn suostumusiäksi 15 vuotta. Ranskan senaatin ehdottama uusi lakialoite pyrkii kytkemään sosiaalisen median käytön tähän ikärajaan kieltämällä alle 15-vuotiaiden pääsyn tiettyihin, lasten kehitykselle haitallisiksi katsottuihin verkkoyhteisöpalveluihin. Nämä haitallisiksi katsotut palvelut määriteltäisiin erikseen digitaalisesta vastaavan ministerin asetuksella sen jälkeen, kun Ranskan audiovisuaalisen ja digitaalisen viestinnän sääntelyviranomaista (ARCOM) on kuultu. Ranskan 9.4.2026 komissiolle notifioidun lakiehdotuksen⁴⁹ mukaan alle 15-vuotias ei saa käyttää verkkoyhteisöpalvelun toiminnot sisältävän verkkoalustan tarjoamaa palvelua, jos se levitetyn sisällön tai käytettyjen suositusjärjestelmien vuoksi on omiaan haittaamaan fyysistä, henkistä tai moraalista kehitystä.

Sellaisia muita palveluja, joita ei olisi lueteltu haitallisiksi katsottujen kiellettyjen palvelujen listassa, alle 15-vuotiaat saisivat käyttää vain vanhempien luvalla. Uusi lakialoite sallisi kokonaan vain kolmenlaiset verkkoalustat: verkkotietosanakirjat, opetukselliset ja tieteelliset hakemistot sekä avoimen lähdekoodin ohjelmistojen kehitys- ja jakelualustat. Sääntelyn noudattamista valvoo audiovisuaalisen ja digitaalisen viestinnän sääntelyviranomainen ARCOM, joka myös ilmoittaa mahdollisista rikkomuksista muissa EU-maissa toimiviin alustoihin liittyen.

47 Alkuperäinen laki: LOI n° 2023-566 du 7 juillet 2023 visant à instaurer une majorité numérique et à lutter contre la haine en ligne. Saatavana verkosta: <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000047799533>

48 Voimassa oleva laki: LOI n° 2023-566 du 7 juillet 2023 visant à instaurer une majorité numérique et à lutter contre la haine en ligne. Saatavana verkosta: <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000047799533>

49 Ilmoitus 2026/0185/FR

4.3 Muut maat

4.3.1 Australia

Australia on ensimmäisenä maana päättänyt ottaa käyttöön lakisääteisen⁵⁰ 16 vuoden vähimmäisiän sosiaalisen median käytölle. Laki astui voimaan 10.12.2025. Lain tavoitteena on suojella lapsia ja nuoria sosiaalisen median haitoilta, kuten mielen-terveysongelmilta ja verkkorikollisuudelta. Australiassa vastuu iän varmentamisesta on sosiaalisen median alustoilla, ei käyttäjillä tai vanhemmilla. Australiassa sosiaalisen median rajoitusten valvonnasta vastaa eSafety Commissioner, joka on maan Online Safety Act -lakiin⁵¹ perustuva riippumaton viranomainen. eSafety Commissioner valvoo sääntöjen noudattamista keräämällä todisteita, antamalla määräyksiä ja määräämällä alustoille jopa 49,5 miljoonan Australian dollarin sakkoja järjestelmällisistä rikkomuksista. Tällä hetkellä rajoitettuja alustoja ovat muun muassa Facebook, Instagram, Snapchat, TikTok, X ja YouTube. Rajoitusten ulkopuolelle on jätetty ensisijaisesti viestinvaihtoon ja pelaamiseen keskittyvät alustat, kuten Whatsapp ja Steam. (eSafety Commissioner, n.d.)

Australian kokemusten seuranta on tärkeää, sillä aiempaa tietoa tällaisten rajoitusten toimivuudesta ei ole. Lain voimaantulon jälkeen nähtiin muutosta, joissa alle 16-vuotiaat siirtyivät vaihtoehtoisin sovelluksiin. Lisäksi on havaittu, että tiukka ikäraja voi ohjata nuoria pienemmille ja vähemmän valvotuille alustoille, jotka eivät noudata samoja turvallisuusstandardeja, mikä kasvattaa altistumista haitalliselle sisällölle ja yksityisyysriskeille. (Yussuf, 2025.) eSafety Commissioner (n.d.) mainitsee, että vaikka se ei arvioi jokaista palvelua erikseen, jokaisen Australiassa toimivan sovelluksen on silti itse varmistettava, että se täyttää ikärajoitetun sosiaalisen median vaatimukset ja noudattaa lakia. 25.3.2026 voimaantulleissa Online Safety Actin muutossäännöissä⁵² on tarkennettu sosiaalisen median määritelmää haitallisten ominaisuuksien kautta, jotka velvoittavat sovelluksia itsearvioinnissa.

50 Online Safety Amendment (Social Media Minimum Age) Act 2024. Saatavana verkosta: <https://www.legislation.gov.au/C2024A00127/asmade/text>

51 Online Safety Act 2021. Saatavana verkosta: <https://www.legislation.gov.au/C2021A00076/latest/text>

52 Online Safety (Age-Restricted Social Media Platforms) Amendment Rules 2026. Saatavana verkosta: <https://www.legislation.gov.au/F2026L00370/asmade/text>

Sosiaalisen median vähimmäisikärajan rinnalle Australiassa on tullut 9.3.2026 voimaan täytäntöönpanosäädös⁵³ ikärajoitetuista koodeista, joilla pyritään estämään laittoman tai ikärajoitetun sisällön leviäminen ja alaikäisten pääsyä siihen. Näillä estetään mm. pääsy pornograafiseen ja väkivaltaiseen sisältöön seuraavilla alustoilla: AI chatit, sovelluskaupat, chat-palvelut, nettipeleissä, hakukoneissa, sosiaalisessa mediassa ja aikuissivustoilla.

Esimerkki Australian iänvarmistuksesta

Australia on tutkinut ikävarmistusteknologian kokeilun⁵⁴ avulla mekanismeja, joilla voidaan estää alle 16-vuotiaiden pääsy sosiaalisen median palveluihin. Australia ei ole määrännyt yhtä pakollista teknologiaa alaikäisten tunnistamiseen vaan laki velvoittaa, että some-alustojen pitää tehdä kohtuulliset toimenpiteet estääkseen alle 16-vuotiaiden luoda ja ylläpitää tilejä. Australiassa alle 16vuotiaiden ikää varmistetaan asteittain käyttämällä kevyitä (ikäpäättely), keskitasoisia (ikäarviointi) ja raskaampia (ikävarmennus) menetelmiä, ilman että ketään voidaan pakottaa käyttämään henkilöllisyystodistusta verkossa.

Ikäpäättely (Age Inference)

Ikäpäättely-menetelmä perustuu ajatukseen, että käyttäjän todennäköinen ikä voidaan päätellä epäsuorista, luotettavista ja kontekstisidonnaisista signaaleista. Raportin mukaan vahvimpia ja eniten varmuutta tuottavia signaaleja ovat esimerkiksi äänioikeusrekisteri, luottokorttitahtumat ja koulutiedot. Heikommat signaalit, kuten käyttäytymisdata tai käyttökuviot, toimivat parhaiten esiselunnassa tai kerroksellisissa järjestelmissä, joissa lopullinen päätös tehdään vahvempien signaalien perusteella. Jos ikäpäättelyn varmuus ei riitä, järjestelmät siirtyvät automaattisesti varamenetelmiin, kuten biometriseen ikäarvioon tai dokumenttipyyntöön tekemiseen. Menetelmän riskeihin kuuluvat epäluotettavat tai vanhentuneet signaalit, käyttäytymisen manipulointi, datan vinoumat sekä liiallisen tiedonkeruun aiheuttamat yksityisyysriskit.

53 Online Safety (Age-Restricted Social Media Platforms) Rules 2025. Saatavana verkosta: <https://www.legislation.gov.au/F2025L00889/asmade/text>

54 Age Assurance Technology Trial – Final Report. Saatavana verkosta: <https://www.infrastructure.gov.au/department/media/publications/age-assurance-technology-trial-final-report>

Ikäarviointi (Age Estimation)

Ikäarviointi-menetelmä perustuu siihen, että henkilön ikä voidaan päätellä kasvoihin, ääneen tai käyttäytymiseen perustuvien signaalien perusteella. Arviointi tehdään reaaliaikaisesti siten, että malli analysoi signaalin, antaa binäärisen arvion (esim. yli tai alle 18 vuotta) ja poistaa datan välittömästi. Kasvoihin perustuvat mallit ja laitetason analytiikka mahdollistavat matalakitkaiset ja dokumenttivapaat ratkaisut, jotka ovat osoittautuneet teknisesti kypsiksi erityisesti puskuri-
vyöhykkeitä käytettäessä. Parhaat mallit saavuttavat noin 1–2 vuoden virhemarginaalin, vaikka epävarmuus kasvaa ikärajan läheisyydessä ja demografisissa ryhmissä on yhä eroja. Menetelmään liittyy kuitenkin riskejä, kuten mallien epävarmuus, vinoumat, manipulointimahdollisuudet sekä yksityisyysriskit.

Ikävarmennus (Age Verification)

Ikävarmennus-menetelmä perustuu siihen, että käyttäjän ikä varmistetaan suoraan luotettavasta ja vahvistetusta syntymäajasta esimerkiksi viranomaisasiakirjojen, rekisterien tai digitaalisten tunnisteiden avulla. Menetelmä eroaa ikäarvioinnissa siinä, ettei se perustu todennäköisyyksiin, vaan tarkkaan tietoon henkilön syntymäajasta. Prosessi toimii siten, että luotettava syntymäaika yhdistetään käyttäjään esimerkiksi biometrisesti ja palvelulle välitetään vain ikärajan täyttymistä koskeva lopputulos. Jos varmuus ei ole riittävä, järjestelmä ohjaa käyttäjän vahvempiin varmennusmenetelmiin. Menetelmän keskeisiä riskejä ovat virheelliset tietolähteet, virheellisten asiakirjojen käyttö sekä biometriin tarkistuksiin kohdistuvat huijausyritykset. Lisäksi se voi epäsuorasti syrjiä käyttäjiä, joilla ei ole virallisia asiakirjoja tai riittävää digitaalista saavutettavuutta.

Ikävarmistuksen toimivuus

Maaliskuussa 2026 eSafety Commissionerin julkaiseman sääntelypäivityksen mukaan sosiaalisen median 16 vuoden vähimmäisikäraja on johtanut selkeään mutta rajalliseen muutokseen. Alaikäisten tilinomistus on vähentynyt merkittävästi, ja miljoonia ikärajoitettuja tilejä on poistettu tai estetty. Tästä huolimatta huomattava osa alle 16-vuotiaista käyttää edelleen sosiaalista mediaa, erityisesti suurilla ja vakiintuneilla alustoilla. Raportin keskeinen johtopäätös on, että kiello sinänsä on ollut vaikuttava suunnanmuutos, mutta sen käytännön tehoa heikentävät alustojen puutteelliset ikävarmistusjärjestelmät, kiertämismahdollisuudet sekä vaikeasti saavutettavat ilmoitus- ja puuttumismekanismit.

Päivityksen mukaan noin 31 % prosenttia alle 16-vuotiaista käyttää sosiaalista mediaa kielloista ja tätä tukee myös huhtikuussa 2026 julkaistu raportti, jonka mukaan 61 % 12–15-vuotiaista, joilla oli aiemmin tilejä, on edelleen profiilit kielletyillä sosiaalisen median alustoilla (eSafety, 2026; Molly Rose Foundation, 2026). Tämän perusteella Australian malli osoittaa, että lakisääteinen ikäraja voi toimia tehokkaana väliinena vain silloin, kun se yhdistyy velvoittavaan valvontaan, teknisesti kestäviin ikävarmistusratkaisuihin ja jatkuvaan järjestelmien kehittämiseen.

4.3.2 Iso-Britannia

Iso-Britanniassa säädettiin vuonna 2023 Online Safety Act -lainsäädäntökokonaisuus⁵⁵, jonka tavoitteena on parantaa erityisesti lasten turvallisuutta verkossa ja suojella heitä haitalliselta lainsäädännöltä. Lainsäädäntö asettaa verkkopalvelujen tarjoajille veloitteita riskien hallintaan, mutta jättää tietyissä kohdin palveluntarjoajille harkintavaltaa käytännön toteutustapojen, kuten ikävarmennusmenettelyjen, osalta. Online Safety Actin rinnalle on tullut 29.4.2026 hyväksytty Children's Wellbeing and Schools Act -lainsäädäntö⁵⁶, joka sisältää myös lasten verkkoympäristöihin liittyviä sääntelyelementtejä. Kyseinen sääntely ei itsessään aseta suoraan yksityiskohtaisia veloitteita palveluntarjoajille, vaan muodostaa valtuusperustan, jonka nojalla hallitus voi antaa myöhemmin tarkempia säännöksiä asetuksin.

Uudessa sääntelyssä toimivaltaiselle viranomaiselle annetaan mahdollisuus velvoittaa internetpalvelujen tarjoajia estämään tai rajoittamaan tietynikäisten lasten pääsyä palveluihin tai niiden yksittäisiin toiminnallisuuksiin. Tällaiset rajoitukset voivat koskea esimerkiksi toimintoja, joiden kautta käyttäjät voivat olla yhteydessä tuntemattomiin henkilöihin, osallistua reaaliaikaiseen viestintään tai jakaa sijaintitietojaan. Lisäksi sääntely mahdollistaa lasten palvelujen käytön ajallisen rajoittamisen esimerkiksi käyttöajan tai käyttöajankohtien osalta. Sääntely kohdistuu tietynikäisiin lapsiin, ja tarkemmat ikärajat määritellään myöhemmin annettavissa asetuksissa. Lainsäädäntö mahdollistaa myös tehokkaita ikävarmennusmenettelyjä koskevien vaatimusten asettamisen erillisillä säännöksillä. Käytännössä tällaisia

55 Online Safety Act 2023. Saatavana verkosta: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2023/50/contents>

56 Children's Wellbeing and Schools Act 2026. Saatavana verkosta: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2026/21/contents/enacted>

menettelyjä ovat alkaneet toteuttaa myös yksityiset toimijat: esimerkiksi Apple edellyttää Iso-Britanniassa käyttäjiltä tietyissä tilanteissa täysi-ikäisyyden vahvistamista asiakirjoilla tai maksukorttitiedoilla ja soveltaa alaikäisten tileihin automaattisesti tiukempia turvallisuusasetuksia (Apple, 2026).

Lisäksi lainsäädäntö sisältää muutoksia henkilötietojen suojaa koskevaan sääntelyyn siten, että hallitus voi asetuksin säätää alaikäisten suostumusikärajan digitaalisten palvelujen käytössä 13 ja 16 vuoden välille sekä tarvittaessa määrittää palvelukohtaisia ikärajoja. Sääntelyn toimeenpanoa ja noudattamista valvoo keskeisesti viestintä- ja mediaviranomainen Ofcom, joka toimii Online Safety Act -lainsäädännön mukaisena valvonta- ja täytäntöönpanoviranomaisena sekä tukee sääntelyn kehittämistä tutkimuksella ja asiantuntijaneuvonnalla.

Lisäksi Crime and Policing Act 2026⁵⁷ sisältää useita lasten verkkosuojeluun liittyviä säännöksiä, jotka koskevat erityisesti seksuaalisen hyväksikäytön torjuntaa, haitallisen sisällön poistamista ja ikävarmennusta. Sääntely kohdistuu kuitenkin pääasiassa rikosoikeudellisiin ja vakaviin haittoihin, eikä se muodosta kokonaisvaltaista kehystä sosiaalisen median yleisten haittojen ehkäisemiseksi.

57 Crime and Policing Act 2026. <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2026/20/contents/enacted>

5 Vaihtoehtoisia tapoja suojella lapsia sosiaalisen median haitoilta

5.1 Kansalliset vaihtoehdot

5.1.1 Kansallisen lainsäädännön vaihtoehdot

Työryhmän yhtenä tehtävänä oli arvioida muun muassa erilaisia mahdollisia lainsäädäntöratkaisuja yhtenä vaihtoehtoisena keinona suojella lapsia sosiaalisen median haitoilta. Tässä luvussa on esitelty lyhyesti erilaisia työryhmän kokouksissa käsiteltyjä vaihtoehtoisia kansallisia lainsäädäntöratkaisuja, joilla voitaisiin osaltaan pyrkiä suojelemaan lapsia sosiaalisesta mediasta aiheutuvilta haitoilta.

5.1.1.1 Erillinen laki

Työryhmässä on keskusteltu erilaisista kansallista sääntelyvaihtoehdoista. Yhtenä vaihtoehtona keskusteltiin siitä, olisiko mahdollista säätää erillinen laki lasten ja nuorten suojelemisesta sosiaalisen median haitoilta. Komission tulkinnan mukaan digipalveluasetus (DSA)⁵⁸ mahdollistaa kansallisesti sosiaalisen median ikärajoista säätämisen, kunhan kansallinen sääntely ei aseta velvoitteita verkkoalustoille. Myös ns. sähkökauppadirektiivi⁵⁹ rajoittaa kansallisia mahdollisuuksia asettaa rajoitteita verkkoalustoille. Näin ollen, jos säädettäisiin ainoastaan erillinen kansallinen laki sosiaalisen median ikärajoista, sitä ei voisi kohdistaa verkkoalustoille vaan se voisi todennäköisesti kohdistua vain lapsiin ja heidän huoltajiinsa. Jos sääntelyratkaisu perustuisi lasten ja heidän huoltajiensa velvoittamiseen ilman varsinaisia seuraamuksia tai sääntelyn noudattamisen valvontamahdollisuuksia, olisi mahdollista, että se ei täyttäisi rajoittavalta lainsäädännöltä edellytettävää tehokkuutta, eikä sitä näin ollen voitaisi pitää välttämättömänä. Myös perustuslakivaliokunta on lausunossaan (PeVL 37/2006 vp) todennut, ettei yleensä ole soveliasta hyväksyä velvoittavuudeltaan heikkoja tai kokonaan vailla velvoittavuutta olevia yleisiä säännöksiä lain tai minkään muunkaan säädöksen muodossa.

58 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2022/2065 digitaalisten palvelujen sisämarkkinoista ja direktiivin 2000/31/EY muuttamisesta (digipalvelusäädös).

59 Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2000/31/EY tietoyhteiskunnan palveluja, erityisesti sähköistä kaupankäyntiä, sisämarkkinoilla koskevasta tietyistä oikeudellisista näkökohdista ("Direktiivi sähköisestä kaupankäynnistä").

Jos tällainen lakiesitys päätettäisiin valmistella, tulisi lain tasolla myös määritellä, mitä sosiaalisella medialla ja sosiaalisen median käyttämisellä tarkoitettaisiin. Sosiaaliselle medialle ei ole olemassa yksiselitteistä määritelmää, vaan termi voi kattaa myös keskenään eri tyyppisiä palveluja. Lisäksi tulisi määritellä, mikä toiminta kuuluu kiellon alaan palveluiden käytön osalta, sillä palveluita on monesti mahdollista käyttää myös ilman kirjautumista. Jos palvelua käytetään ilman kirjautumista, ei palveluntarjoajalla ole mahdollisuutta tietää käyttäjän ikää ja varmentaa sitä.

Kansallisella lainsäädännöllä ei EU-oikeuden puitteissa ole mahdollisuutta asettaa palveluiden suunnitteluun, järjestämiseen ja toimintaan liittyviä velvoitteita. Lisäksi erillisen lain säätäminen sosiaalisen median ikärajoista ei todennäköisesti vaikuttaisi palvelujen turvallisuuteen taikka ratkaisisi muutoin palveluihin liittyviä ongelmia, kuten niiden mahdollista riippuvuutta aiheuttavaa suunnittelua.

Työryhmässä käytiin keskustelua siitä, että erillinen ikärajasäntely sosiaalisen median käytölle kohdistuisi todennäköisesti myös sellaisiin lasten ja nuorten käytössä oleviin sosiaalisen median palveluihin, joita lähtökohtaisesti pidetään turvallisina ja vastuullisina – jopa lasten ja nuorten hyvinvointia tukevin palveluina. Esimerkiksi julkishallinnon ja järjestöjen järjestämä ohjattu nuorisotyö sekä vertaisryhmä- ja harrastustoiminta ovat tällaisia palveluita, joiden osalta mahdollinen sosiaalisen median ikärajasäntely voisi aiheuttaa esteen toiminnan jatkumiselle sosiaalisen median alustoilla. Viranomaisten sekä useiden jo nyt eettisesti toimivien tahojen voisi olla haastavaa jatkossa järjestää palveluja nuorille sosiaalisen median kautta. On kuitenkin huomioitava, että mahdollisella sääntelyratkaisulla ja esimerkiksi sosiaalisen median määritelmällä olisi vaikutusta siihen, millaisia vaikutuksia sekä mahdollisia haittoja eri ratkaisuilla erilaisiin toimijoihin, lapsiin sekä heidän huoltajiinsa kohdistuisi. Ikärajasäntelyä voitaisiin kohdistaa esimerkiksi vain lapsille haitallisiksi katsottuihin palveluihin.

Työryhmä kiinnitti huomiota myös siihen, että jos kansallisesta sosiaalisen median ikärajasta päätettäisiin säätää, tulisi samalla pohtia ja kartoittaa myös teknisiä ratkaisuja muun muassa erilaisten iänvarmennusteknologioiden osalta. Lisäksi tulisi arvioida tällaisten teknisten ratkaisujen mahdollista käyttöönottoa huomioiden kuitenkin, ettei kansallisella lainsäädännöllä ole mahdollista velvoittaa verkkoalustoja tällaisen iänvarmennusteknologian käyttöönottoon. On myös otettava huomioon, että jos käyttöön otettaisiin jonkinlainen iänvarmennus, koskisi se kaikkia palvelun käyttäjiä heidän iästään riippumatta.

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen rajat ylittävää sähköistä tunnistamista, luottamuspalveluita ja eurooppalaista digitaalista identiteettiä koskevaa EU:n asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi (HE 17/2026 vp). Esitykseen sisältyy muun muassa lakiesitys laiksi digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta, jossa säädettäisiin Suomen kansalaisen ja Suomessa oleskelevan ulkomaalaisen henkilöllisyyden tai vahvistettujen tietojen osoittamiseen käytettävästä digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta. Esitys on tällä hetkellä eduskunnassa käsiteltävänä.

Erilaisia iänvarmennusratkaisuja on kehitteillä myös EU-tasolla. Esimerkkinä EU-tasolla valmisteltavasta iänvarmistusratkaisusta on komission ”minilompakko”⁶⁰. Euroopan komissio kehittää pohjaa EU:n laajuiselle yhdenmukaistetulle iänvarmistussovellukselle, jonka tavoitteena on mahdollistaa käyttäjäystävällinen ja yksityisyyttä suojaava tapa todistaa ikä verkossa. Sovelluspohjaa voivat hyödyntää esimerkiksi jäsenvaltiot tai yksityisen sektorin toimijat, jotka voivat muokata sovellusta edelleen erilaisiin käyttötarkoituksiin. Sovellus on tarkoitettu erityisesti varmistamaan, että käyttäjät ovat yli 18-vuotiaita päästäkseen laillisesti ikärajoitettuun sisältöön, kuten aikuisviihde- ja rahapelialustoille. Ratkaisu mahdollistaa iän todistamisen ilman muiden henkilötietojen jakamista, ja se voidaan mukauttaa myös muihin ikärajoin iän todistamiseksi (esim. 13+).

Valmisteilla on myös eurooppalainen digitaalisen identiteetin lompakko, jonka avulla käyttäjä voisi osoittaa oman ikänsä sähköisessä asiointissa yksityisyydensuojan huomioivalla tavalla. Digitaalisen identiteetilompakon taustalla on uudistettu Euroopan unionin eIDAS-asetus. Hankkeen kansallinen valmistelu kuuluu valtiovarainministeriölle, ja lompakkosovelluksen teknisestä toteutuksesta vastaa Digi- ja väestötietovirasto (DVV). Eduskunnalle on annettu uudistetun eIDAS-asetuksen kansalliseksi toimeenpanemiseksi lakiehdotus 5.3.2026 (HE 17/2026 vp), joka sisältää tarkemmat säännökset muun muassa digitaalisesta identiteetilompakosta. Lain on tarkoitus tulla voimaan syksyllä 2026. DVV:n tuottama lompakkosovellus tulee saataville vuoden 2026 loppuun mennessä, jonka jälkeen sen ominaisuuksia on tarkoitus laajentaa vaiheittain.

Tätä vaihtoehtoa arvioitaessa on edellä mainitun lisäksi huomioitava, ettei sosiaalisen median ikärajojen ja mahdollisen iänvarmennuksen kiertäminen ole mahdollontta. Esimerkiksi VPN-yhteyksien käyttäminen mahdollistaa ikärajojen ja iänvarmennuksen kiertämisen.

60 <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/eu-age-verification>

5.1.1.2 Tietosuojalain muuttaminen

EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen mukainen suostumuksen ikäraja on 16 vuotta, mutta asetus mahdollistaa kansallisen liikkumavaran, jolla ikärajan voi laskea alimmillaan 13 vuoteen. Tietosuojalaki on EU:n tietosuoja-asetusta täydentävä ja täsmäntävä laki. Tietosuojalain 5 §:ssä käytetään tietosuoja-asetuksen 8 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua kansallista liikkumavaraa ja säädetään 13 vuoden vähimmäisikärajasta suostumuksen antamiselle henkilötietojen käsittelyyn tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamiseksi suoraan lapselle. Toisin sanoen Suomessa 13 vuotta täyttänyt lapsi voi itsenäisesti ottaa käyttöön sellaisen tietoyhteiskunnan palvelun, jossa henkilötietojen käsittely perustuu käyttäjän suostumukseen.

Tietosuoja-asetuksen 8 artiklan 1 kohdan mukaan tämä ikäraja on lähtökohtaisesti 16 vuotta, mutta edellä esitetyn mukaisesti jäsenvaltiot voivat säätää kansallisesti tätä alemmasta iästä, joka ei saa kuitenkaan olla alle 13 vuotta. Tietosuojalain suostumusta koskevaa ikärajaa henkilötietojen käsittelylle tietoyhteiskunnan palveluista on siis mahdollista arvioida yleisen tietosuoja-asetuksen liikkumavaran mukaisesti ikähaitarilla 13–16 vuotta. Tältä osin on huomioitava, että tietosuojalain mukainen ikäraja koskee yleisesti tietoyhteiskunnan palveluita, ja tämä määritelmä kattaa hyvin erilaisen joukon sähköisiä palveluja, joita ovat sosiaalisen median palvelujen lisäksi esimerkiksi verkkopankkipalvelut, OTT-viestintäpalvelut (esimerkiksi WhatsApp), hakukonepalvelut, erilaiset videonjakoalustat (esimerkiksi YouTube), tilausohjelmopalvelut (esimerkiksi Yle Areena, Katsomo ja Netflix), onlinepelit ja pelisovellukset sekä lukuaikepalvelut (esimerkiksi Storytel ja BookBeat). Tietoyhteiskunnan palveluiden määritelmä pitää sisällään sekä käyttäjälle maksulliset palvelut sekä esimerkiksi mainosrahoitteiset palvelut.

Suurimmassa osassa EU-maista tietosuoja-asetuksessa tarkoitetun suostumuksen ikäraja on korkeampi kuin Suomessa. Ruotsissa, Espanjassa, Portugalissa, Puolassa, Virossa ja Latviassa tietosuoja-asetuksen tarkoittaman suostumuksen ikäraja on myös 13 vuotta. Itävalta, Bulgaria ja Liettua ovat asettaneet suostumuksen kansallisesti ikärajaksi 14 vuotta. Kansallisesti suostumuksen ikärajan 15 vuoteen ovat asettaneet Ranska, Tanska, Kreikka ja Tšekki. Tietosuoja-asetuksen asettama 16 vuoden ikäraja suostumukselle on käytössä Saksassa, Alankomaissa, Belgiassa, Luxemburgissa, Romaniassa, Kyproksella, Irlannissa sekä Unkarissa.

Työryhmässä tuotiin esille, että tietosuojalain suostumuksen ikärajan nostaminen olisi hyvin äärimmäinen ja laaja ratkaisu keskitettyyn ongelmaan, eli sosiaalisesta mediasta lapsille ja nuorille aiheutuvien haittojen ehkäisemiseen. Tietosuojalain suostumuksen ikärajan nostamisen osalta on tuotu esille, että sillä voisi olla merkittäviä haitallisia vaikutuksia nuorten toiminta- ja osallistumismahdollisuuksiin,

etenkin jos ikärajan nostaminen vaikuttaisi kaikkiin tietoyhteiskunnan palveluihin. Tietosuojalain suostumuksen ikärajan nostaminen hankaloittaisi myös nuorten tavoittamista sekä nuorille tuotettavia digipalveluja. Toisaalta vanhemman suostumuksella lapsella ja nuorella olisi edelleen mahdollisuus käyttää näitä palveluja ja vastuu siitä, että käyttäjällä on lain tarkoittama suostumus, kuuluisi verkkopalvelun tarjoajalle. Lisäksi tietosuojalain suostumuksen ikärajan nostaminen olisi kansallisesti käytettävissä oleva vaihtoehto, joka velvoittaisi osaltaan myös verkkoalustoja.

Tietosuoja-asetus antaa mahdollisuuden kansallisesti säätää tietosuoja-asetuksen tarkoittaman suostumuksen ikärajaksi minkä tahansa iän 13–16 ikävuoden väliltä. Jos asiasta ei kansallisesti säädettäisi, sovellettaisiin tietoyhteiskunnan palveluissa suostumuksen osalta EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen asettamaa 16 vuoden ikää. Täysin selkeää ei kuitenkaan ole, voiko erilaisille tietoyhteiskunnan palveluille asettaa erilaiset suostumuksen ikärajat. Tietosuoja-asetuksen 5 artiklan sanamuodon perusteella tämä vaikuttaisi kuitenkin olevan mahdollista. Jos erilaiset suostumuksen ikärajat olisivat tietosuoja-asetuksen antaman kansallisen liikkumavaran puitteissa mahdollisia, voitaisiin tietosuojalain 5 §:n osalta arvioida myös sitä vaihtoehtoa, että vain tiettyjen asetuksessa tarkoitettujen tietoyhteiskunnan palvelujen osalta säädettäisiin kansallisesti korkeampi suostumuksen ikäraja. Tämä vaihtoehto mahdollistaisi esimerkiksi sen, että opetukseen tai muutoin lasten ja nuorten toimintaan käytettävissä tietoyhteiskunnan palveluissa suostumuksen ikäraja olisi esimerkiksi nyt säädetty 13 vuotta, mutta joidenkin tietoyhteiskunnan palvelujen osalta, kuten vaikkapa tiettyjen sosiaalisen median palvelujen osalta, sovellettaisiin tietosuoja-asetuksen asettamaa yleistä 16 vuoden ikärajaa suostumuksen antamiselle.

5.1.1.3 Erillinen laki – vaihtoehto 2

Yhtenä vaihtoehtona on tunnistettu mahdollisuus säätää niin sanotuista pehmeämmistä keinoista, joilla ei kuitenkaan rajoitettaisi lasten sosiaalisen median palvelujen käyttöä vaan pyrittäisiin parantamaan heidän digitaalista turvallisuuttaan ennemminkin koulutuksen ja tietoisuuden lisäämisen keinoin. Tässä vaihtoehdossa pyrittäisiin varmistamaan lasten digitaitoja erityisesti digitaalisen turvallisuuden näkökulmasta. Voimassa olevat varhaiskasvatussuunnitelman, perusopetuksen ja lukion opetussuunnitelmien sekä ammatillisen koulutuksen tutkinnon perusteet velvoittavat varhaiskasvatuksen ja koulutuksen järjestäjiä opettamaan lapsia, oppilaita ja opiskelijoita käyttämään digitaalisia välineitä ja ympäristöjä vastuullisesti ja turvallisesti. Varhaiskasvatuksen ja koulujen osalta kyse ei siis olisi uudesta velvoitteesta, mutta mahdollisesti sen toimeenpanoa ja tarvittaessa myös säädöspohjaa voitaisiin kehittää. Lapsen huoltajille tarjottava koulutus erilaisista digitaidoista sekä lapsien digitaalisen turvallisuuden lisäämisestä ja siihen mahdollistavista

ratkaisuista voisi olla osana tätä sääntelyvaihtoehtoa. Myös muiden lasten kanssa työskentelevien ammattilaisten osaamisen kehittäminen ja osaamisen säännöllinen päivittäminen lasten ja nuorten digitaalisen turvallisuuden varmistamisesta voisi olla osana mahdollista lakihanketta.

Työryhmässä nousi esille ajatus siitä, että esimerkiksi kouluihin voisi olla tarpeellista nimetä lasten digitaalisen turvallisuuden opetussisällöstä vastaava opettaja, joka tarvittaessa tukisi myös muita opettajia digitaalisen turvallisuuden opetuksen integroimisessa osaksi myös muita opetettavia aineita. Esimerkiksi uuden oppiaineen perustaminen perusopetukseen vaatisi muutoksen valtioneuvoston asetukseen tuntijaosta sekä taloudellisia resursseja, jos perusopetuksen valtakunnallista vähimmäistuntimäärää lisättäisiin. Uuden oppiaineen lisääminen saattaisi vaikuttaa opettajien kelpoisuusvaatimuksiin, jolloin muutos edellyttäisi myös kelpoisuusasetuksen muutosta. Riippuen mahdollisesta sääntelyratkaisusta ja sääntelyn sisällöstä, muutos voisi edellyttää opetussuunnitelmien muutoksia. Muutokset esimerkiksi opetussuunnitelman perusteiden oppiaineisiin tai laaja-alaisiin tavoitteisiin voisivat sääntelyratkaisusta ja sen sisällöstä riippuen edellyttää opettajien täydennyskoulutusta ja osaamisen kehittämistä, mikä taas vaatisi resurssien varaimista täydennyskoulutusta ja osaamisen kehittämistä varten.

Valtionhallinnon säästötoimena vuonna 2025 lakkautettiin opetustoimen henkilöstökoulutuksen noin 15 miljoonan euron vuosittainen valtionavustusrahoitus, mikä tulee ottaa huomioon, jos tätä vaihtoehtoa halutaan edistää.

Opetuksen ja tietoisuuden lisäämiseen, ja sitä kautta lasten ja nuorten digitaalisen turvallisuuden parantamiseen tähtäävään hankkeeseen sisältyisi todennäköisesti muita pohdittuja vaihtoehtoja vähemmän lapsiin ja nuoriin kohdistuvia haitallisia vaikutuksia. Toisaalta opetuksen ja tietoisuuden lisäämisen avulla ei myöskään voitaisi välttämättä ehkäistä sosiaalisen median palvelujen lapsille ja nuorille aiheuttamia riskejä. Tällaisella sääntelyllä ei pystyittäisi poistamaan digitaaliseen ympäristöön sisältyviä vaaroja tai riskejä, mutta opetuksen ja tietoisuuden lisäämisellä voitaisiin kuitenkin vaikuttaa lasten ja nuorten kykyyn toimia digitaalisessa ympäristössä turvallisesti. Samalla lasten ja nuorten digitaidot kehittyisivät, mikä on välttämätöntä nykyisessä digitaalisessa maailmassa toimimisen näkökulmasta. Pehmeämpien keinojen vaikutukset hyvinvointiin ja turvallisuuteen realisoituvat tyypillisesti pitkällä aikavälillä, mikä on huomioitava suhteessa sääntelyllä tavoiteltavaan nopeaan suojavaikutukseen.

5.1.1.4 Yhdistelmä edellä esitetystä sääntelyvaihtoehdoista

Laajin tunnistetuista sääntelyvaihtoehdoista sisältäisi keskeiset elementit kaikista kolmesta edellä esitetystä vaihtoehdosta. Tämän vaihtoehdon keskeisenä sisältönä olisi valmistella laki, joka sisältäisi sekä kansallisen ikärajan sosiaalisen median palveluille, sisältäisi sääntelyä digitaalisen turvallisuuden varmistamisesta opetuksen keinoin sekä sisältäisi liitelakina myös kansallisen tietosuojalain suostumuksen ikärajan nostamisen tavoiteltuun ikärajaan. Tähän sääntelyvaihtoehtoon sisältyisi siis sekä edellä esitettyjen vaihtoehtojen hyödyt että haitat. Lakihanke olisi laaja, ja edellyttäisi useiden muiden lakien tarkastelua ja mahdollista muuttamista yhdessä valmisteltavan uuden lain kanssa. Laajan, kaikki kolme keskeistä edellä esitettyä elementtiä sisältävä lakikokonaisuuden valmistelu vaatisi todennäköisesti enemmän aikaa ja resursseja kuin muiden edellä esitettyjen vaihtoehtojen valmistelu yksistään.

Toisaalta työryhmässä tuotiin esille, että erillisen lain valmistelemisen yhteydessä olisi todennäköisesti välttämätöntä muuttaa myös tietosuojalain suostumuksen ikärajaa, jotta tietosuojalain ikäraja ei olisi ristiriidassa uuden lain ikärajan kanssa. Myös perustuslakivaliokunta on digitaalista henkilötodistusta koskevasta lakiesityksestä antamassaan lausunnossa (PeVL 83/2022 vp) todennut, että lakiehdotukseen sisältyvä 15 vuoden ikäraja digitaalisen henkilötodistuksen käyttöönottoon ilman vanhemman suostumusta poikkeaa tietosuojalaissa asetetusta henkilötietojen käsittelyyn annettavan suostumuksen ikärajasta. Perustuslakivaliokunta katsoi, että erilainen ikäraja ei ole täysin ongelmaton digitaalisen ympäristön sääntelyn johdonmukaisuuden näkökulmasta. Perustuslakivaliokunta piti myös valitettavana sitä, ettei lapsen oikeuksien yleissopimuksen merkitystä ehdotetun ikärajan näkökulmasta ei oltu arvioitu esityksessä. Toisaalta perustuslakivaliokunnan lausunto liittyi erilaiseen kokonaisuuteen, joten se ei välttämättä olisi aivan suoraan sovellettavissa tässä tapauksessa. Sääntelykokonaisuuden selkeys ja ymmärrettävyys lasten ja huoltajien näkökulmasta on keskeinen tekijä sääntelyn tosiasiallisen noudattamisen kannalta.

Työryhmässä keskusteltiin myös osittaisesta yhdistelmäratkaisusta, jossa säädettäisiin erillinen laki lasten suojelemisesta sosiaalisen median aiheuttamilta haitoilta sekä nostettaisiin samalla tietosuojalain suostumuksen kansallista ikärajaa. Tähän liittyvät kysymykset olisivat samat kuin edellä luvuissa 5.1.1.1 ja 5.1.1.2 esitettyihin erilliseen lakiin tai tietosuojalain suostumuksen ikärajan muuttamiseen sisältyvät kysymykset.

5.1.1.5 Älypuhelimien käyttöön tai hankintaan kohdistuva ikäraja

Työryhmässä keskusteltiin myös siitä, voitaisiinko asettaa jonkinlainen ikäraja älypuhelimien käytölle. Tässä vaihtoehdossa tulisi arvioida myös sitä, olisiko myyjille mahdollista kansallisesti asettaa velvoite varmistaa, ettei älypuhelimia myydä sellaisen henkilön käyttöön, joka ei olisi vielä täyttänyt laissa älypuhelimien käytölle säädettyä ikärajaa.

Älypuhelimien käyttöikärajalla ei varsinaisesti turvattaisi lasta sosiaalisen median aiheuttamilta haitoilta, ellei samalla säädettäisi myös sosiaalisen median käyttöön liittyvästä kansallisesta ikärajasta. Älypuhelimien käytölle asetettava ikäraja kuitenkin todennäköisesti vähentäisi lasten sosiaalisen median palvelujen käyttöä, sillä sosiaalisen median palveluja voisi tällöin käyttää vain muilla älylaitteilla, jotka eivät tavanomaisesti ole lapsilla kokoaikaisesti mukanaan, (esimerkiksi tabletti tai tietokone). Älypuhelimien käyttöön liittyvä ikäraja voisi suojella lapsia myös muulta älypuhelimien käyttöön liittyviltä haitoilta. Toisaalta älypuhelimien käyttöön liittyvä ikäraja voisi estää tai ainakin rajoittaa merkittävästi lapsia käyttämästä myös muita internetin tarjoamia palveluja, kuten esimerkiksi erilaisten oppimissisältöjen käyttöä, karttapalveluiden käyttöä, joukkoliikenteen aikataulu- ja reittihakuja ja yleisesti tiedonhakuja. Älypuhelimien käyttöön liittyvä ikäraja saattaisi myös estää tai rajoittaa lapsen huoltajaa paikantamasta lapsen sijaintia huoltajan puhelimesta olevan sovelluksen avulla, jos kyseistä sovellusta ei voisi asettaa lapsen puhelimeen. Ikärajan asettaminen voisi myös olla haastavaa, sillä eri-ikäisillä lapsilla voi olla erilaisia tarpeita älypuhelimien käyttöön liittyen. Nykyisessä digitaalisessa yhteiskunnassa erilaisten tietoyhteiskunnan palvelujen hyödyntäminen ja digitaalisten taitojen oppiminen jo nuoruudessa on yhä tärkeämpää. Älypuhelimien käyttöä koskeva ikäraja olisi monessa suhteessa ongelmallinen. Valmistelussa tulisi muun muassa arvioida sitä, miten suhtauduttaisiin niihin lapsiin, joille älypuhelin olisi hankittu jo ennen tällaisen mahdollisen sääntelyn voimaantuloa. Vaihtoehto ei myöskään olisi oikeasuhtainen tavoiteltuun päämäärään nähden, muun muassa sen vuoksi, että ratkaisu olisi hyvin laaja suhteessa tarkoin kohdennettuun ongelmaan. Tämän vaihtoehdon haitalliset vaikutukset olisivat todennäköisesti huomattavasti suuremmat kuin siitä koituva hyöty.

5.1.2 Ei-lainsäädännölliset kansalliset vaihtoehdot

Hanketyöryhmä on tunnistanut, että kansallisten lainsäädännöllisten ratkaisujen ohella sosiaalisen median aiheuttamia haittoja lapsille ja nuorille olisi mahdollista vähentää ja hallita myös muilla keinoilla. Tällaisten keinojen osalta hanketyöryhmä on tunnistanut muun muassa kansallisten toimivaltaisten viranomaisten antamat

ohjeistukset ja suositukset sekä mediakasvatuksen, tiedottamisen ja koulutuksen. Näiden tässä luvussa esiteltävien vaihtoehtojen läpikäymistä jatketaan työryhmässä syksyllä 2026.

Kansallisesti on annettu jo suosituksia lasten ja nuorten digitaalisten laitteiden käyttöön liittyen (Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen ja Opetushallituksen digitaalisten laitteiden vapaa-ajan käytön suositukset 0–13-vuotiaille lapsille ja nuorille. Parhailaan valmistelussa on kansalliset suositukset 13–18-vuotiaille nuorille; katso tarkemmin luku 1.5.). Suositustyössä ja mediakasvatuksen tukimateriaaleissa on mahdollista mennä syvemmälle teemaan kuin mitä lainsäädännössä on mahdollista. Suositustyössä on kuitenkin omat rajoituksensa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos ja Opetushallitus ovat havainneet, että 13–18-vuotiaiden digilaitesuosituksissa tulee juridisesti haastavia seikkoja ilman rinnalla tehtäviä lainsäädännön muutoksia. Alle 13-vuotiaiden suosituksissa sosiaalisen median osalta on tukeuduttu palveluntarjoajien itse asettamiin ikärajoihin. Suosituksia tulee myös voida arvioida ja päivittää säännöllisesti, että ne pysyvät ajantasaisina.

Työryhmä tunnistaa vanhempien suuren vastuun omien lasten ja nuortensa turvallisen sosiaalisen median käytön varmistamisessa. Siksi työryhmän syksyn 2026 työohjelmaan onkin suunniteltu myös vanhempien kuulemista teemasta ja tarkempien vaihtoehtojen läpikäymistä vanhempien näkökulmaa huomioiden.

Lapset ja nuoret nostivat kuulemisessa (STM, 2026) esiin monia seikkoja vanhempiinsa liittyen. Lapset (11–13 v.) muun muassa kertoivat, että 56 %:lla on vanhempien asettamia aikarajoituksia digilaitteiden, kuten puhelimen tai tabletin, käytölle. Lapsista 36 %:lla ei puolestaan ole tällaisia rajoja. Lähes puolet (48 %) lapsista kertoo, että heidän vanhempansa ovat asettaneet digilaitteille estoja sille, mitä sisältöjä tai sovelluksia he voivat käyttää, kun taas 36 % kertoo että näitä ei ole. Niistä lapsista, joilla vanhemmat ovat asettaneet rajoituksia, 51 % pitää rajaamista hyvänä asiana ja vain 21 % huonona asiana. Lapset myös arvioivat usein (72 %), että ainakin yksi heidän vanhemmistaan tietää, millaisia huonoja puolia somessa on ja melkein sama määrä (73 %) ajattelee, että vanhemmat myös tietävät millaista iloa tai hyötyä ne tuottavat. (katso tarkemmin raportin luku 2.1.2.)

5.2 EU-tason vaihtoehdot

Edellä on kuvattu EU-tasoista sääntelyä ja niiden reunaehtoja kansallista lainsäädäntöä ajatellen. Suomi voi pyrkiä vaikuttamaan voimassa olevan EU-sääntelyn tarkasteluun ja kehittämiseen. Vastaavalla tavalla kuin kansallisissa toteuttamisvaihtoehdoissa voimme yrittää vaikuttaa siihen, että myös EU-tasolla arvioitaisiin muitakin kuin lainsäädännöllisiä toteuttamisvaihtoehtoja.

Työryhmässä on keskusteltu myös komission aktiivisuudesta lasten ja nuorten suojelemiseksi verkossa. Euroopan komission puheenjohtaja Ursula von der Leyen on alkuvuodesta 2026 antanut asiantuntijapaneelin tehtäväksi selvittää heinäkuuhun 2026 mennessä, mihin toimenpiteisiin EU:n tulisi ryhtyä alaikäisten suojelemiseksi verkossa.

5.2.1 EU-lainsäädäntöön vaikuttaminen

5.2.1.1 EU:n yleinen tietosuoja-asetus (GDPR)

Tietosuoja-asetuksen 8 artiklassa säädetään tietoyhteiskunnan palveluihin liittyvästä suostumuksesta henkilötietojen käsittelylle. Asetuksen 8 artiklan 1 kohdan mukaan 16-vuotias voi antaa suostumuksen henkilötietojensa käsittelylle tietoyhteiskunnan palveluissa. Jäsenvaltiot voivat kuitenkin säätää tätä tarkoitusta koskevasta alemmasta iästä, joka ei saa olla alle 13 vuotta. (Ks. tarkemmin jakso 1.3.1).

Osana muuta lapsia ja sosiaalista mediaa koskevan EU-sääntelyn tarkastelua, olisi mahdollista arvioida myös yleisen tietosuoja-asetuksen 8 artiklaa ja sen sisältämää kansallista liikkumavaraa. Komissio on todennut jo [tietosuoja-asetusta koskevassa ensimmäisessä arviointiraportissaan vuonna 2020](#), että jäsenvaltioissa on eroja lapsen suostumusta koskevan ikärajan osalta ja katsonut tämän aiheuttavan lapsille ja heidän vanhemmilleen epävarmuutta tietosuojaoikeuksien suhteen. Kuten edellä luvussa 4 on kuvattu, useat EU-maat ovat valinneet Suomea korkeamman ikärajan suostumukselle ja useassa maassa on myös suunnitteilla kansallisen suostumuksen ikärajan nostaminen. Komissio arvioi, että hajanaisuus aiheuttaa haasteita myös sisämarkkinoiden tehokkaalle toiminnalle ja ylimääräistä taakkaa palveluntarjoajille. Komissio on edelleen [vuoden 2024 arviointiraportissaan](#) nostanut esiin tarpeen erityiselle suojalle lasten henkilötietojen käsittelyssä. Arviointiraportissa todetaan, että lapset toimivat yhä enemmän verkkomaailmassa, minkä vuoksi EU:n ja kansallisella tasolla on viime vuosina toteutettu useita toimia, joilla tuetaan lasten suojelemista verkossa.

Suomi voisi osaltaan pyrkiä vaikuttamaan siihen, että tietosuoja-asetuksen 8 artiklan lapsen suostumusta koskeva ikäraja harmonisoidaisiin. Harmonisoinnilla voitaisiin varmistaa yhdenmukainen ja korkea lasten henkilötietojen suojan taso EU:ssa tietoyhteiskunnan palveluita käytettäessä. Samassa yhteydessä olisi myös mahdollista varmistaa artiklan yhteentoimivuus muun EU-sääntelyn, kuten sähkökauppadirektiivin ja digipalveluasetuksen, kanssa sekä tarkastella muun muassa mahdollisuuksia säätää tiukemmista ehdoista sellaisten tietoyhteiskunnan palveluiden osalta, joihin liittyy erityisiä haittoja lapsille ja nuorille. Suomen vaikutusmahdollisuudet EU-sääntelyn osalta ovat kuitenkin rajalliset. Suomi ei ole muodostanut asiasta virallisia kantoja.

5.2.1.2 EU:n digipalveluasetus (DSA)

EU:n digipalveluasetuksessa säädetään verkon välityspalveluja, kuten verkkoalustoja, jollaisia sosiaalisen median palvelutkin ovat, koskevasta avoimuus- ja huolellisuusvelvoitteista. Asetus sisältää nimenomaista alaikäisten suojelua verkkoalustoilla koskevaa sääntelyä sen 28, 34 ja 35 artikloissa (ks. tarkemmin jakso 1.3.3).

Koska DSA:lla harmonisoidaan täysin verkkoalustoja koskevat alaikäisten suojelua tavoittelevat velvoitteet sisämarkkinoilla, on yhtenä vaihtoehtona tunnistettu mahdollisuus pyrkiä vaikuttamaan siihen, että EU-tasolla arvioitaisiin asetuksen sääntelyn täsmentämistä esimerkiksi alaikäisten käytettävissä olevien verkkoalustojen käyttöön liittyvien ikärajojen tai muiden alaikäisten korkeatasoiseen turvallisuuteen ja yksityisyyteen tähtäävien vaatimusten osalta. [Euroopan komissio on kesällä 2025 julkaissut suuntaviivat DSA:n 28 artiklan soveltamisen tueksi](#). Suuntaviivat edustavat komission tulkintaa siitä, mitä artiklan perusvaatimukset käytännössä voisivat tarkoittaa. Suuntaviivat ovat kuitenkin luonteeltaan soft law -tyyppinen sääntelyinstrumentti eli ne eivät oikeudellisesti sellaisenaan sido alustatoimijoita tai viranomaisia.

Suomi voisi selvittää mahdollisuuksia vaikuttaa DSA:n täsmentämiseen alaikäisten suojeluun liittyvien velvoitteiden osalta esimerkiksi arvioimalla, olisiko komission suuntaviivoissa olevia toimia mahdollista ja tarpeellista nostaa lainsäädännön tasolle. Suomi ei ole muodostanut asiasta virallisia kantoja.

EU-sääntelyssä alaikäisten suojeluun liittyvät velvoitteet voidaan asettaa alustoille, jolloin sääntely on tehokasta ja toimeenpantavaa. Sääntelyn harmonisaatiolla voitaisiin varmistaa yhdenmukainen korkeatasoinen suoja lapsille ja nuorille eri jäsenmaissa. EU-tasoinen sääntelyn harmonisaatio myös mahdollistaisi yrityksille yhden lainsäädäntökehikon noudattamisen ja siten edistäisi digitaalisten palvelujen sisämarkkinoiden toimintaa. Suomen vaikutusmahdollisuudet EU-sääntelyn sisältöön ovat kuitenkin rajalliset, kuten edelläkin on todettu.

5.2.2 Ei-lainsäädännölliset EU-tasoiset vaihtoehdot

Komissio on julkaissut iänvarmennukseen liittyvän sovelluksen ja kehottanut jäsenvaltioita ottamaan iänvarmennussovelluksen käyttöön vuoden 2026 loppuun mennessä. Iänvarmennussovellukselle ei kuitenkaan ole asetettu tietosuojan tai tietoturvallisuuteen liittyviä vaatimuksia eikä sovellusta ole arvioitu ulkopuolisen vaatimustenmukaisuuden arviointilaitoksen toimesta. Iänvarmennussovellus tai sen tarjoaja eivät myöskään ole osa mitään olemassaolevaa valvontakehikkoa. Siten sovelluksen turvallisuudesta ja luotettavuudesta ei ole olemassa vastaavanlaista varmuutta kuin esimerkiksi vahvan sähköisen tunnistusvälineiden tai tulevan eurooppalaisen digitaalisen identiteetin lompakon osalta on. Suomessa ei ole tehty päätöstä iänvarmennussovelluksen käyttöönotosta.

Tehokkaampaan täytäntöönpanoon liittyviä toimia tulee tarkentaa työryhmän työskentelyssä syksyn 2026 aikana.

6 Johtopäätökset

Työryhmä on työnsä alkuvaiheessa keskittynyt näiden asettamispäätöksen mukaisiin tehtäviin: aihealueeseen liittyvien oikeudellisten ja toiminnallisten reunaehtojen määrittely, kansainvälisten ja EU-tason esimerkkien kartoittaminen eri ohjauskeinoista ja turvallisuutta vahvistavista ratkaisuista. Työryhmä on tehnyt yhteistyötä sidosryhmien kanssa kuulemisten avulla. Lisäksi työryhmä on tarkastellut vaihtoehtoisia malleja kansalliseen lainsäädäntöön sekä kuullut lapsia ja nuoria tähän liittyen.

Työryhmä on tunnistanut vaihtoehtoisia tapoja suojella lapsia sosiaalisen median haitoilta. Tässä raportissa esitellään niitä vaihtoehtoja, joita työryhmässä on käsitelty kevään 2026 aikana.

Työryhmän työ jatkuu syksyllä, jolloin käydään läpi lisää keinoja suojata lapsia sosiaalisen median haitoilta sekä vaihtoehtoisten toimintamallien vaikutuksia. Näitä tullaan kuvaamaan työryhmän loppuraportissa. Tunnistettuja vaihtoehtoja ei siis tule lukea niin, että lista olisi tyhjentävä tai että ei olisi mahdollista valita useampia samanaikaisia toimia lasten ja nuorten suojelemiseksi sosiaalisen median haitoilta.

Työryhmä tunnistaa, että monet muut maat sekä EU ovat asiassa aktiivisia. Työryhmä jatkaa muiden maiden ja mahdollisten EU-tason ratkaisujen etenemisen seuraamista.

Työryhmä näkee sen, että sosiaalinen media on moniulotteinen asia ja että lapset, nuoret ja heidän perheensä tarvitsevat tukea ja ohjausta erilaisissa sosiaalisen median haittoihin liittyvissä tilanteissa. Tutkimuksellista tietoa esimerkiksi ongelmallisen sosiaalisen median käyttöön tähtäävistä interventioista ja toimintamalleista on toistaiseksi vähän. Edelleen on tarpeen kartoittaa, millaisia lapsia, nuoria ja perheitä sosiaalisen median käytössä tukevia toimintamalleja on kehitetty tai käytössä Suomessa, miten mahdollisesti jo käytössä olevien toimintamallien levinneisyyttä voisi edistää, ja millaiset kansainväliset toimintamallit voisivat soveltua käytettäväksi Suomessa.

Liitteet

Työryhmän asettamispäätös

Liite on tallennettu omana tiedostonaan osoitteeseen
<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-9864-3>

Kysely 11–12 -vuotiaille

Liite on tallennettu omana tiedostonaan osoitteeseen
<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-9864-3>

Kysely 13–17 -vuotiaille

Liite on tallennettu omana tiedostonaan osoitteeseen
<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-9864-3>

Lähteet

Abreu, R. L., & Kenny, M. C. (2018). Cyberbullying and LGBTQ youth: A systematic literature review and recommendations for prevention and intervention. *Journal of Child & Adolescent Trauma*, 11(1), 81–97.

Ahmed, S., Walsh, E. I., Dawel, A., Alateeq, K., Espinoza Oyarce, D. A., & Cherbuin, N. (2024). Social media use, mental health and sleep: A systematic review with meta-analyses. *Journal of Affective Disorders*, 367, 701–712. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2024.08.193>

Alþingi. (2025). *Samfélagsmiðlar, börn og ungmenni*. <https://www.althingi.is/altext/raeda/157/rad20251117T154815.html>

Apple Inc. (2026, April 29). *Age requirements for managing an Apple Account in the UK*. <https://support.apple.com/en-gb/126788>

Arana-Rodríguez, A., Garrido-Fernández, A., Sánchez-Alcón, M., Sánchez-Galoso, J., Rodríguez-Domínguez, Á. J., & García-Padilla, F. M. (2025). Impact of health education on internet addiction, internet use time, and social media addiction in adolescents: A systematic review and meta-analysis. *BMC Public Health*.

Balkanweb. (2025, March 11). *From tomorrow Albania without TikTok, AKEP orders: Block access on March 13! (Document revealed)*. <https://www.balkanweb.com/en/latest-news-tiktok-will-close-in-a-few-days--date-of-ban-on-access-in-Albania-revealed/>

Berger, M. N., Taba, M., Marino, J. L., Lim, M. S., & Skinner, S. R. (2022). Social media use and health and well-being of lesbian, gay, bisexual, transgender, and queer youth: Systematic review. *Journal of Medical Internet Research*, 24(9), e38449. <https://doi.org/10.2196/38449>

Bohnert, M., & Gracia, P. (2023). Digital use and socioeconomic inequalities in adolescent well-being: Longitudinal evidence on socioemotional and educational outcomes. *Journal of Adolescence*, 95, 1179–1194. <https://doi.org/10.1002/jad.12193>

- Bonfanti, R. C., Melchiori, F., Teti, A., Albano, G., Raffard, S., Rodgers, R., & Lo Coco, G. (2025). The association between social comparison in social media, body image concerns and eating disorder symptoms: A systematic review and meta-analysis. *Body Image*, 52, 101841. <https://doi.org/10.1016/j.bodyim.2024.101841>
- Boniell-Nissim, M., Marino, C., Galeotti, T., Blinka, L., Ozoliņa, K., Craig, W., ym. (2024). *A focus on adolescent social media use and gaming in Europe, Central Asia and Canada: Health Behaviour in School-aged Children international report from the 2021/2022 survey (Vol. 6)*. WHO Regional Office for Europe.
- Boyd, d. m., & Ellison, N. B. (2007). Social network sites: Definition, history, and scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13(1), 210–230. <https://doi.org/10.1111/j.1083-6101.2007.00393.x>
- Castrén, S., Mustonen, T., Hylkilä, K., Männikkö, N., Kääriäinen, M., & Raitasalo, K. (2022). Risk factors for excessive social media use differ from those of gambling and gaming in Finnish youth. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(4), 2406. <https://doi.org/10.3390/ijerph19042406>
- Celik, S., & Gracia, P. (2026). Problematic social media use and adolescent mental well-being: A cross-national study on socioeconomic inequalities. *Information, Communication & Society*. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2026.2639568>
- Cheng, C., Lau, Y.-C., Chan, L., & Luk, J. W. (2021). Prevalence of social media addiction across 32 nations: Meta-analysis with subgroup analysis of classification schemes and cultural values. *Addictive Behaviors*, 117, 106845. <https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2021.106845>
- Cheng, Q., Panayiotou, M., Finserås, T. R., Andersen, A. I. O., & Humphrey, N. (2026). How do social media use, gaming frequency, and internalizing symptoms predict each other over time in early-to-middle adolescence? *Journal of Public Health*, 48(1), 59–69.
- Christensen, J. (2025). *Internetin väkivaltaverkostot ovat nouseva uhka – aikuinen, suojele lasta uhriksi joutumiselta*. Poliisi.fi
- Conte, G., Iorio, G. D., Esposito, D., Romano, S., Panvino, F., Maggi, S., Altomonte, B., Casini, M. P., Ferrara, M., & Terrinoni, A. (2024). Scrolling through adolescence: A systematic review of the impact of TikTok on adolescent mental health. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 34(5), 1511–1527. <https://doi.org/10.1007/s00787-024-02581-w>

Ebrand Group. (2024). *Some ja nuoret 2024*. <https://www.ebrand.fi/some-ja-nuoret/>

eSafety Commissioner. (2026). *Social Media Minimum Age: Compliance update*. <https://www.esafety.gov.au/sites/default/files/2026-03/SocialMediaMinimumAgeComplianceUpdateMarch2026.pdf>

eSafety Commissioner. (n.d.). *Which platforms are age restricted?* <https://www.esafety.gov.au/about-us/industry-regulation/social-media-age-restrictions/which-platforms-are-age-restricted>

eSafety Commissioner. (n.d.). *Social media age restrictions*. <https://www.esafety.gov.au/about-us/industry-regulation/social-media-age-restrictions>

Escobar-Viera, C. G., Whitfield, D. L., Wessel, C. B., Shensa, A., Sidani, J. E., Brown, A. L., Chandler, C. J., Hoffman, B. L., Marshal, M. P., & Primack, B. A. (2018). For better or for worse? A systematic review of the evidence on social media use and depression among lesbian, gay, and bisexual minorities. *JMIR Mental Health*, 5(3), e10496. <https://doi.org/10.2196/10496>

Esfandiari, M., Sciacca, B., Feijóo, S., Laffan, D.A., Milosevic, T., O'Toole, C., O'Higgins Norman, J. (2025). Trends in digital technologies to address children's online safety education: A systematic scoping review, *International Journal of Educational Research Open*, Volume 9, 2025, 100462, ISSN 2666-3740, <https://doi.org/10.1016/j.ijedro.2025.100462>.

Fam, J. Y., & Männikkö, N. (2025). Loneliness and problematic media use: Meta-analysis of longitudinal studies. *Journal of Medical Internet Research*, 27, e60410. <https://doi.org/10.2196/60410>

Fam, J. Y., Männikkö, N., Juhari, R., & Kääriäinen, M. (2023). Is parental mediation negatively associated with problematic media use among children and adolescents? A systematic review and meta-analysis. *Canadian Journal of Behavioural Science*, 55(2), 89.

Finkelhor D, Walsh K, Jones L, Mitchell K, Collier A. *Youth Internet Safety Education: Aligning Programs With the Evidence Base*. *Trauma Violence Abuse*. 2021 Dec;22(5):1233-1247. doi: 10.1177/1524838020916257. Epub 2020 Apr 3. PMID: 32242503.

- Fisher, C. B., Tao, X., & Ford, M. (2024). Social media: A double-edged sword for LGBTQ+ youth. *Computers in Human Behavior*, 156, 108194. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2024.108194>
- Galanis, P., Katsiroumpa, A., Katsiroumpa, Z., Mangoulia, P., Gallos, P., Moisoglou, I., & Koukia, E. (2025). Association between problematic TikTok use and mental health: A systematic review and meta-analysis. *AIMS Public Health*, 12(2), 491.
- Gerbaudo, P. (2026). TikTok and the algorithmic transformation of social media publics: From social networks to social interest clusters. *New Media & Society*, 28(3), 1019–1036.
- Geurts, S. M., Vossen, H. G., Van den Eijnden, R. J., & Koning, I. M. (2024). Bidirectional within-family effects of restrictive mediation practices and adolescents' problematic social media use. *Journal of Youth and Adolescence*, 53(8), 1928–1938.
- Godard, R., & Holtzman, S. (2024). Are active and passive social media use related to mental health, wellbeing, and social support outcomes? A meta-analysis of 141 studies. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 29(1). <https://doi.org/10.1093/jcmc/zmad055>
- Goodyear, V. A., Randhawa, A., Adab, P., Al-Janabi, H., Fenton, S., Jones, K., Michail, M., Morrison, B., Patterson, P., Quinlan, J., Sitch, A., Twardochleb, R., Wade, M., & Pallan, M. (2025). School phone policies and their association with mental wellbeing, phone use, and social media use (SMART Schools): A cross-sectional observational study. *The Lancet Regional Health – Europe*, 51, 101211. <https://doi.org/10.1016/j.lanepe.2025.101211>
- Haddock, L., Ward, N., Yu, R., & O'Dea, N. (2022). Positive effects of digital technology use by adolescents: A scoping review of the literature. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(21), 14009. <https://doi.org/10.3390/ijerph192114009>
- Happonen, K., Tuuva-Hongisto, S., Ågren, S., ym. (2026). *Nuorisotutkijoiden politiikkasuositukset: Nuorten sosiaalisen median ikärajojen sijaan on syytä puuttua alustojen toimintaan*. Nuorisotutkimusseura.
- Hays, K., Saad, N., & Morris, R. (2026, March 27). *Campaigners welcome Meta and YouTube's defeat in landmark social media addiction trial*. BBC. <https://www.bbc.com/news/articles/c747x7gz249o>

- Heikkinieniemi, R., Kotilainen, S., Kupiainen, R., & Okkonen, J. (2026). *EUKids Online 2025 Suomi: Tuloksia lasten ja nuorten median käytöstä*. Tampereen yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-4448-1>
- Hussein, S. (2025). *Näin TikTok suoltaa nuorille syömishäiriövideoita*. YLE. <https://yle.fi/a/74-20170869>
- Hylkilä, K., Mustonen, T., Männikkö, N., Kääriäinen, M., & Kääriäinen, J. (2023). Problematic social media use and psychological distress among young adults. *Telematics and Informatics*, 82, 101996. <https://doi.org/10.1016/j.tele.2023.101996>
- Johnson, R., & Mora, E. (2025). Optimal and harmful social media use by teens with disabilities: Leveraging benefits while minimizing adverse effects. *Journal of Applied Rehabilitation Counseling*, 56(3), 227–251. <https://doi.org/10.1891/JARC-2024-0032>
- Jyväskylän yliopisto. (2022). *SoMe Detectives. Sosiaalisen median turvataitoja lapsille ja nuorille. Opettajan opas*. Kehittämiskeskus Opinkirjo. https://opinkirjo.fi/wp-content/uploads/2023/04/Sosiaalisen_median_turvataitoja.pdf
- Kapetanovic, S., Skoog, T., Bohlin, M., & Gerdner, A. (2018). Aspects of the parent–adolescent relationship and associations with adolescent risk behaviors over time. *Journal of Family Psychology*. <https://doi.org/10.1037/fam0000436>
- Kaplan, A. M., & Haenlein, M. (2010). Users of the world, unite! The challenges and opportunities of social media. *Business Horizons*, 53(1), 59–68. <https://doi.org/10.1016/j.bushor.2009.09.003>
- Kietzmann, J. H., Hermkens, K., McCarthy, I. P., & Silvestre, B. S. (2011). Social media? Get serious! Understanding the functional building blocks of social media. *Business Horizons*, 54(3), 241–251. <https://doi.org/10.1016/j.bushor.2011.01.005>
- Kiviruusu, O., & Paavonen, J. (2024). *Liiallinen netinkäyttö nuorilla: yleistyminen sekä yhteydet hyvinvointiin ja opiskelun haasteisiin Kouluterveyskyselyssä 2017–2023*. THL.
- Kosola, S., Mörö, S., & Holopainen, E. (2024a). Smartphone use and well-being of adolescent girls: A population-based study. *Archives of Disease in Childhood*, 109(7), 576–581. <https://doi.org/10.1136/archdischild-2023-326521>

Kosola, S., Kullberg, M., Melander, K., Engblom, J., Ranta, K., & Alanko, K. (2024b). Associations of excessive internet use, sleep duration and physical activity with school absences: A cross-sectional, population-based study of adolescents in years 8 and 9. *Archives of Disease in Childhood*, *109*, 570–575.

Kosola, S., & Miettinen, J. (2026). *Irti digikoukusta – ruuturiidoista rauhaan*. Duodecim.

Kosola, S., & Marttinen, E. (2021). Nuoruusikä – elämän toinen mahdollisuus. Teoksessa K. Kunttu, A. Komulainen, S. Kosola, N. Seilo & T. Väyrynen (toim.), *Opiskeluterveys* (2. uud. p.). Duodecim.

Kouluterveyskysely. *Tulostaulukko*. THL / Sotkanet.

Kowalski, R. M., & Toth, A. (2018). Cyberbullying among youth with and without disabilities. *Journal of Child & Adolescent Trauma*, *11*(1), 7–15.

Korpilahti, U., Malja, M., & Junkala, A. (2025). *Väkivallaton lapsuus – toimenpidesuunnitelma*. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2025:13.

Kryeziu, E. (2026, March 3). *TikTok in Albania, ban ends*. Osservatorio Balcani e Caucaso Transeuropa. https://www.balcanicaucaso.org/en/cp_article/tiktok-in-albania-ban-ends/

Ku, K. Y. L., Kong, Q., Song, Y., Deng, L., Kang, Y., & Hu, A. (2019). What predicts adolescents' critical thinking about real-life news? The roles of social media news consumption and news media literacy. *Thinking Skills and Creativity*, *33*, 100570. <https://doi.org/10.1016/j.tsc.2019.05.004>

Kuss, D. J., & Griffiths, M. D. (2017). Social networking sites and addiction: Ten lessons learned. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, *14*(3), 311. <https://doi.org/10.3390/ijerph14030311>

Lahti, H., & Hämäläinen, E. (2025). Turvataidot sosiaalisen median käytön tukena. *Liito: Liikunnan ja terveystiedon opettaja*, *29*(3), 10–11.

Lahti, H., Kulmala, M., Lyyra, N., Mietola, V., & Paakkari, L. (2024a). Problematic situations related to social media use and competencies to prevent them: Results of a Delphi study. *Scientific Reports*, *14*, 5275. <https://doi.org/10.1038/s41598-024-55578-5>

Lahti, H., Kulmala, M., Hietajärvi, L., Lyyra, N., Kleszczewska, D., Boniel-Nissim, M., Furstova, J., Van den Eijden, R., Sudeck, G., & Paakkari, L. (2024b). What counteracts problematic social media use in adolescence? A cross-national observational study. *Journal of Adolescent Health, 74*(1), 98–112.

Lasten ja nuorten kuulemisen raportti. (2026). Sosiaali- ja terveysministeriö.

Lastensuojelulaki 417/2007. <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2007/417>

Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 361/1983. <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/1983/361>

Lapsen oikeuksien komitean yhdistetty 5. ja 6. raportti, 2.6.2023 (CRC/C/FIN/CO/5-6), 23 e)

Livingstone, S., Mascheroni, G., & Stoilova, M. (2023). The outcomes of gaining digital skills for young people's lives and wellbeing: A systematic evidence review. *New Media & Society, 25*(5), 1176-1202. <https://doi.org/10.1177/14614448211043189>

Livingstone, S., & Stoilova, M. (2021). *The 4Cs: Classifying online risk to children*. CO:RE – Children Online: Research and Evidence. <https://doi.org/10.21241/ssoar.71817>

Lunabba, H. (2026). *Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2026:1*.

Mannerheimin lastensuojeluliitto. (2025). *Young People and Cyberbullying 2025*. https://www.mll.fi/wp-content/uploads/2025/08/Young-people-and-Cyberbullying-2025-full-report-in-English_MLL.pdf

Meng, S.-Q., Cheng, J.-L., Li, Y.-Y., Yang, X.-Q., Zheng, J.-W., Chang, X.-W., Shi, Y., Chen, Y., Lu, L., Sun, Y., Bao, Y.-P., & Shi, J. (2022). Global prevalence of digital addiction in the general population: A systematic review and meta-analysis. *Clinical Psychology Review, 92*, 102128. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2022.102128>

Mestre-Bach, G., Paiva, U., San Martín Iniguez, L., Beranuy, M., Martín-Vivar, M., Mallorquí-Bagué, N., Normand, E., Contreras Chicote, M., Potenza, M. N., & Arrondo, G. (2025). The association between internet-use-disorder symptoms and loneliness: A systematic review and meta-analysis with a categorical approach. *Psychological Medicine, 55*, e77. <https://doi.org/10.1017/S003329172500037>

- Metzler, H., & Garcia, D. (2023). Social drivers and algorithmic mechanisms on digital media. *Perspectives on Psychological Science*, 19(5), 735–748. <https://doi.org/10.1177/17456916231185057>
- Mildner, T., Savino, G.-L., Doyle, P. R., Cowan, B. R., & Malaka, R. (2023). About engaging and governing strategies: A thematic analysis of dark patterns in social networking services. In *Proceedings of the 2023 CHI Conference on Human Factors in Computing Systems* (pp. 1–15). <https://doi.org/10.1145/3544548.3580695>
- Mielityinen, L., Hautamäki, S., Hakala, V., Fagerlund, M., & Ellonen, N. (2023). *Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset*. Sosiaali- ja terveysministeriö, julkaisu 2023:5.
- Molly Rose Foundation. (2026). *Australia's social media ban – is it working? Research briefing*. https://mollyrosefoundation.org/wp-content/uploads/2026/04/MRF_Australia-Social-Media-Ban-Research_Briefing-April-26.pdf
- Montag, C., Demetrovics, Z., Elhai, J. D., Grant, D., Koning, I., Rumpf, H. J., Spada, M. M., Throuvala, M., & van den Eijnden, R. (2024). Problematic social media use in childhood and adolescence. *Addictive Behaviors*, 153, 107980.
- Montag, C., Lachmann, B., Herrlich, M., & Zweig, K. (2019). Addictive features of social media/messenger platforms and freemium games against the background of psychological and economic theories. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16, 2612.
- Montiel, I., Ortega-Barón, J., Basterra-González, A., González-Cabrera, J., & Machimbarrena, J. M. (2021). Problematic online gambling among adolescents: A systematic review about prevalence and related measurement issues. *Journal of Behavioral Addictions*, 10(3), 566–586. <https://doi.org/10.1556/2006.2021.00055>
- Nagata, J. M., Lee, C. M., Hur, J. O., & Baker, F. C. (2025a). What we know about screen time and social media in early adolescence: A review of findings from the Adolescent Brain Cognitive Development Study. *Current Opinion in Pediatrics*, 37, 357–364.
- Nagata, J. M., Wong, J. H., Kim, K. E., Nayak, S., Li, E. J., Richardson, R. A., Rauschecker, A. M., Sugrue, L., Ganson, K. T., Piatkowski, T., He, J., & Testa, A. (2026). Associations of adolescent social media use trajectories with spatial and verbal memory: A prospective cohort study. *The Lancet Regional Health – Americas*, 57, 101454.

Nagata, J. M., Hur, J. O., Talebloo, J., Lee, S., Choi, W. W., Kim, S. J., Lavender, J. M., & Moreno, M. A. (2025b). Problematic social media use interventions for mental health outcomes in adolescents. *Current Psychiatry Reports*, 27(9), 491–499.

Nguyen, L., Walters, J., Paul, S., Monreal Ijurco, S., Rainey, G. E., Parekh, N., Blair, G., & Darrah, M. (2025). Feeds, feelings, and focus: A systematic review and meta-analysis examining the cognitive and mental health correlates of short-form video use. *Psychological Bulletin*, 151(9), 1125.

Nuorisolaki 1285/2016. <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2016/1285>

Ogden, C. L., & Jensen, M. R. (2020). Annual research review: Adolescent mental health in the digital age: Facts, fears, and future directions. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 61(3), 336–348. <https://doi.org/10.1111/jcpp.13190>

OECD. (2025). *How's life for children in the digital age?* OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/0854b900-en>

Orben, A., Meier, A., Dalgleish, T., & Blakemore, S. J. (2024). Mechanisms linking social media use to adolescent mental health vulnerability. *Nature Reviews Psychology*, 3(6), 407–423.

Paakkari, L., Tynjälä, J., Lahti, H., Ojala, K., & Lyyra, N. (2021). Problematic social media use and health among adolescents. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(4), 1885. <https://doi.org/10.3390/ijerph18041885>

Pazdur, M., Tutus, D., & Haag, A.-C. (2025). Risk factors for problematic social media use in youth: A systematic review of longitudinal studies. *Adolescent Research Review*, 10, 237–253. <https://doi.org/10.1007/s40894-025-00264-4>

Pelastakaa Lapset. (2025a). *Sitä tapahtuu koko ajan: 11–17-vuotiaiden lasten kokemuksia netissä tapahtuvasta seksuaaliväkivallasta ja ikätoverien välisestä seksiviestittelystä*. https://www.pelastakaalapset.fi/wp-content/uploads/2025/09/nettivihje_sita_tapahtuu_koko_ajan_2025-1.pdf

Pelastakaa Lapset. (2025b). *Verkkoväkivalta lasten silmin: Selvitys 9–15-vuotiaiden tekemästä ja kokemasta verkkoväkivallasta*. <https://www.pelastakaalapset.fi/wp-content/uploads/2025/10/verkkoväkivalta-lasten-silmin-selvitys-2025-kippari-hanke.pdf>

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet & Digitaalisen osaamisen kuvaukset. (n.d.). ePerusteet-palvelu.

Pitkänen, V., Rahja, R., Salomaa, S., Alajärvi, J., & Lievonen, A. (2024). *Nuoret ja älypuhelimet: Kysely 15–29-vuotiaiden hyvinvoinnin ja mediankäytön yhteyksistä*. Kansallisen audiovisuaalisen instituutin julkaisuja 9/2024. <https://kavi.fi/wp-content/uploads/2024/06/hyvinvointi2024.pdf>

Purba, A. K., Thomson, R. M., Henery, P. M., Pearce, A., Henderson, M., & Katikireddi, S. V. (2023). Social media use and health risk behaviours in young people: Systematic review and meta-analysis. *BMJ*, 383, e073552. <https://doi.org/10.1136/bmj-2022-073552>

Pyhäntö, K., Rekola, H., Salovuori, S. (ent. Pylvänäinen), Kosola, S., & Anttila, H. (2025). The relationship between academic achievement and off-task social media and smartphone usage: Evidence from a systematic literature review. *Acta Psychologica*, 260, 105645.

Ringenberg, T. R., Seigfried-Spellar, K. C., Rayz, J. M., & Rogers, M. K. (2022). A scoping review of child grooming strategies: Pre- and post-internet. *Child Abuse & Neglect*, 123, 105392.

Rodríguez Castillo, N. E., Mendoza Carrera, J. E., Andrade-Vásquez, M. M., & Acosta-Barreno, K. (2026). Media Literacy Education and Misinformation in Social Media Among Adolescents: A Systematic Review and Meta-Analysis. *Journalism and Media*, 7(2), 71. <https://doi.org/10.3390/journalmedia7020071>

RÚV. (2026). *Inga boðar takmarkað aðgengi að samfélagsmiðlum fyrir börn og ungmenni*. <https://www.ruv.is/frettir/innlent/2026-01-13-inga-bodar-takmarkad-adgengi-ad-samfelagsmidlum-fyrir-born-og-ungmenni-463656>

Røsok-Dahl, H., Syvertsen, T., & Enli, G. (2024). Young people and news: A systematic literature review. *Journalism Studies*, 25(12), 1523–1542. <https://doi.org/10.1080/1461670X.2024.2372425>

Sala, A., Porcaro, L., & Gómez, E. (2024). Social media use and adolescents' mental health and well-being: An umbrella review. *Computers in Human Behavior Reports*, 14, 100404. <https://doi.org/10.1016/j.chbr.2024.100404>

- Schittenhelm, C., Kops, M., Moosburner, M., Fischer, S. M., & Wachs, S. (2025). Cybergrooming victimization among young people: A systematic review of prevalence rates, risk factors, and outcomes. *Adolescent Research Review*, 10(2), 169–200. <https://doi.org/10.1007/s40894-024-00248-w>
- Shannon, H., Bush, K., Villeneuve, P. J., Hellemans, K. G. C., & Guimond, S. (2022). Problematic social media use in adolescents and young adults: Systematic review and meta-analysis. *JMIR Mental Health*, 9(4), e33450. <https://doi.org/10.2196/33450>
- Slater, S. O., Arundell, L., Grøntved, A., & Salmon, J. (2025). Age of first digital device use and screen media use at age 15: A cross-sectional analysis of 384,591 participants from 55 countries. *Public Health in Practice*, 9, 100596. <https://doi.org/10.1016/j.puhip.2025.100596>
- Someturva. (n.d.). *Someturvan vuosiraportti 2025: Muuttuneet verkkorikollisuuden muodot ja tekoäly*. <https://www.someturva.fi/schools/annual-reports/2025/>
- Someturva. (n.d.). *Someturvan vuosiraportti 2024: Somehäirintä ja verkkorikollisuus kouluyhteisöjen haasteena*. <https://www.someturva.fi/schools/annual-reports/>
- Sosiaalisen median käytön rajoittaminen lapsilta ja nuorilta. (2026). Valtioneuvoston kanslia, esiselvitys VN/3534/2026.
- Steinberg, L. (2015). *Age of opportunity: Lessons from the new science of adolescence*. Mariner.
- Susi, K., Glover-Ford, F., Stewart, A., Knowles Bevis, R., & Hawton, K. (2023). Research review: Viewing self-harm images on the internet and social media platforms: Systematic review of the impact and associated psychological mechanisms. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 64(8), 1115–1139.
- Stockdale, L. A., & Coyne, S. M. (2020). Bored and online: Reasons for using social media, problematic social networking site use, and behavioral outcomes across the transition from adolescence to emerging adulthood. *Journal of Adolescence*, 79, 173–183.
- Symons, K., Vanwesenbeeck, I., Walrave, M., Van Ouytsel, J., & Ponnet, K. (2020). Parents' concerns over internet use, their engagement in interaction restrictions, and adolescents' behavior on social networking sites. *Youth & Society*, 52(8), 1569–1581.

- Tang, D., Zhang, X., Gou, P., Feng, J., Hu, R., & Sum, K. W. R. (2026). Association between short-form video use and mental health: Systematic review and meta-analysis. *Journal of Medical Internet Research*, 28, e82503.
- The Children's Society. (2022). *Young people's digital lives and well-being*. The Children's Society. <https://www.childrensociety.org.uk/information/professionals/resources/young-peoples-digital-lives-and-well-being>
- UNICEF. (2025). *Drawing a line in digital spaces: Age-based restriction of social media (Policy Note)*. UNICEF Child Protection Team. [https://www.unicef.org/media/170606/file/UNICEF%20policy%20note_age%20restrictions%20social%20media_FINAL%20\(003\).pdf](https://www.unicef.org/media/170606/file/UNICEF%20policy%20note_age%20restrictions%20social%20media_FINAL%20(003).pdf)
- Uutismedian liitto. (2026). *Nuoret ja uutis mediasuhde 2026*. https://www.uutismediat.fi/wp-content/uploads/2026/01/ul-nuoret-ja-uutismediasuhde_2026_-tiedote-graafit.pdf
- Valkenburg, P. M., Meier, A., & Beyens, I. (2022). Social media use and its impact on adolescent mental health: An umbrella review of the evidence. *Current Opinion in Psychology*, 44, 58–68. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2021.08.017>
- Vossen, H. G. M., van den Eijnden, R. J. J. M., Visser, I., et al. (2024). Parenting and problematic social media use: A systematic review. *Current Addiction Reports*, 11, 511–527. <https://doi.org/10.1007/s40429-024-00559-x>
- YK:n lapsen oikeuksien sopimus. (1989). Yhdistyneet Kansakunnat.
- Yussuf, A. (2025, December 23). *Under-16s social media ban sees rise in alternatives in app store*. ABC News. <https://www.abc.net.au/news/2025-12-23/social-media-ban-on-under-16s-sees-rise-alternative-apps/106149676>
- Žmavc, M., Horvat, J., Židan, M., & Selak, Š. (2025). The effectiveness of school-based interventions to reduce problematic digital technology use and screen time: A systematic review and meta-analysis. *Journal of Behavioral Addictions*, 14(2), 571–589. <https://doi.org/10.1556/2006.2025.00043>
- Zhou, Z., & Cheng, Q. (2022). Relationship between online social support and adolescents' mental health: A systematic review

ISSN pdf: 2242-0037
ISBN pdf: 978-952-00-9864-3

Sosiaali- ja
terveysministeriö

stm.fi/julkaisut
julkaisut.valtioneuvosto.fi